keista kolekcija Emmanuel Carrére
Sniego mokykla

Emmanuel Carrére

Sniego mokykla

keista kolekcija

Alma littera

Emmanuel Carrère
La Classe de neige

Emmanuel Carrère

Sniego mokykla

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė
Jonė Ramunytė

Alma littera

UDK 840-3
Ca237

Versta iš: Emmanuel Carrère.
LA CLASSE DE NEIGE,
P. O. L. éditeur, 1995

ISBN 9955-08-600-09

1

Vėliau dar ilgai – net iki dabar — Nikola bandė prisiminti paskutinius tėvo jam ištartus žodžius. Tėvas atsisveikino su juo prie kalnų namelio durų, dar sykį pakartojo, kad būtų atsargus, tačiau Nikola jautėsi toks sutrikęs, taip nekantravo, kad jis išvažiuotų, jog nesiklausė. Pyko, kad tėvas čia, kreipia į save — kaip jis nujautė — pašaipius žvilgsnius, ir nudelbęs galvą išsisuko nuo atsisveikinimo bučinio. Namie už šį poelgį būtų neišvengęs priekaištų, tačiau jis žinojo — čia, visiems matant, tėvas neišdrįs.

Prieš tai automobilyje jie tikriausiai kalbėjosi. Užpakalinėje sėdynėje įsitaisiusiam Nikola buvo sunku kalbėti taip, jog išgirstų tėvas, — kad neaprasotų stiklai, visu pajėgumu burzgė įjungtas priekinio stiklo šildytuvas. Berniukui tik rūpėjo, ar pasitaikys pakeliui „Šel" degalinė. Nė už ką pasaulyje šią žiemą nebūtų sutikęs, kad tėvas pirktų benziną kitur — mat „Šel" dalijo kuponus, už kuriuos galėjai laimėti plastmasinį žmogelį, kurio vir-

šutinė kūno dalis pasikelia it dėžutės dangtelis atidengdama griaučius ir vidaus organus: gali juos išimti, sudėti atgal ir taip susipažinti su žmogaus kūno sandara. Praeitą vasarą „Fina" degalinėse galėjai laimėti plastmasinių čiužinių ir pripučiamų laivelių. Kitur — iliustruotų žurnalų. Nikola turėjo visą jų komplektą. Jis jautėsi privilegijuotas, bent jau šia prasme, dėl tėvo profesijos — šis visą laiką praleisdavo kelyje ir kas dvi trys dienos turėjo pildytis degalų. Prieš kiekvieną išvykimą Nikola išprašydavo jį pažymėti žemėlapyje maršrutą, apskaičiuodavo kilometrų skaičių ir paversdavo jį kuponais, kuriuos kaupė cigarų dėžutės dydžio seifelyje; jo kodą žinojo tik jis vienas. Tėvai padovanojo jį jam per Kalėdas — „tavo mažoms paslaptims", pasakė tėvas — ir jis panoro pasiimti jį. Kelionės metu mielai būtų perskaičiavęs kuponus ir sumetęs, kiek dar trūksta, bet krepšys buvo bagažinėje, o tėvas nesutiko sustoti ir ją atidaryti: pasiims, kai stabtelės. Galų gale iki kalnų namelio nepasitaikė nė vienos „Šel" degalinės, ir jie pakeliui nesustojo. Matydamas, kad Nikola nusivylęs, tėvas pažadėjo — iki pasibaigiant sniego mokyklai jis dar ganėtinai privažinės, kad būtų galima laimėti anatominį žmogeliuką. Jeigu Nikola patikės jam savo kuponus, grįžęs namo jį ras.

Paskutinę kelionės dalį važiavo dar nelabai užsnigtais keliukais, todėl dėti grandinių ant ratų nereikėjo, ir Nikola vėl suėmė neviltis. Prieš tai jie važiavo greitkeliu. Vienu metu judėjimas sulėtėjo, paskui keletui minučių ir visai apmirė. Nikola tėvas sudirgęs barbeno į vairą

niurnėdamas, kad paprastą vasario mėnesio savaitės dieną tai nenormalu. Nuo užpakalinės sėdynės Nikola matė tik jo neryškų profilį, storą sprandą, įspraustą į apsiausto apykaklę. Tasai profilis ir tas sprandas bylojo susirūpinimą, gaižų atkaklų įniršį. Pagaliau mašinos vėl pajudėjo. Nikola tėvas atsiduso, jam kiek atlėgo: matyt, tiesiog kokia eismo nelaimė, pasakė jis. Nikola sukrėtė tasai tonas, kupinas palengvėjimo, tarsi eismo nelaimę, sukėlusią tiktai trumpalaikį kamštį, kuris išsisklaidė atvykus pagalbai, galima būtų laikyti pageidautinu reiškiniu. Jis buvo sukrėstas, bet ir kupinas smalsumo. Prispaudęs nosį prie stiklo, tikėjosi pamatyti it armonika suplotus automobilius, krauju plūstančius kūnus ant neštuvų besisukančių žibintų šviesoje, tačiau nieko nepamatė, o tėvas nustebęs pratarė, kad ne, tikriausiai čia kažkas kita. Kamštis išsisklaidė, o jo paslaptis liko.

2

Į sniego mokyklą vaikai išvažiavo vakar autobusu. Bet prieš dešimt dienų įvyko tragedija, jos vaizdai buvo rodomi per televiziją: į mokyklinį autobusą atsitrenkė sunkiasvoris sunkvežimis, ir keli vaikai kraupiai apdegė. Kitą dieną mokykloje vyko susirinkimas žiemos mokyklai pasirengti. Tėvai turėjo išklausyti paskutinius nurodymus dėl vaikų mantos, dėl drabužių, kuriuos reikia paženklinti, vokų su pašto ženklais, kuriais juos reikia aprūpinti, kad rašytų į namus, dėl telefono skambučių, kurių, atvirkščiai, verčiau vengti, nebent būtiniausiu atveju, kad jie visiškai priprastų ten, kur gyvens, ir nebūtų tarsi kokia gija saistomi su šeima. Pastarasis nurodymas užgavo ne vieną motiną: jie dar tokie maži... Mokytoja kantriai pakartojo — tai jų pačių labui. Pagrindinis tokios išvykos tikslas — išmokyti juos būti savarankiškais.

Tada Nikola tėvas ganėtinai šiurkščiai pareiškė, kad, jo nuomone, pagrindinis mokyklos tikslas nėra atskirti

vaikus nuo šeimos, ir jeigu tik jis turėsiąs noro, skambinti nesivaržysiąs. Mokytoja pravėrė burną atsakyti, bet jis ją pertarė. Jis atėjęs pakalbėti apie kur kas rimtesnę — autobuso saugumo — problemą. Kaip gali būti tikras, kad neįvyks tokia pat katastrofa kaip ta, kurios vaizdus visi matė vakar vakare? Taip. Kaip gali būti tikras? — pakartojo kiti tėvai, neišdrįsę pateikti šio klausimo, bet tikriausiai taip pat apie jį galvoję. Mokytoja pripažino, kad, deja, niekuo negali būti tikras. Ji tegalinti užtikrinti, kad jie labai kruopščiai ėmęsi visų saugumo priemonių, kad vairuotojas atsargus žmogus ir kad protinga rizika — gyvenimo dalis. Norėdami būti visiškai tikri, kad jų vaikų nesutraiškys automobilis, tėvai neturėtų niekada niekur jų leisti iš namų; be to, niekada nesi visiškai tikras, kad nesusižeisi kokiu nors buitiniu prietaisu ar nesusirgsi. Kai kurie tėvai pripažino, jog argumentas teisingas, bet daugelį papiktino mokytojos fatalizmas. Kalbėdama ji net šypsojosi.

— Iš karto matyti, kad jie ne jūsų vaikai! — mestelėjo Nikola tėvas.

Jau nebesišypsodama mokytoja atsakė taip pat turinti vaiką, praėjusiais metais jis važiavęs į sniego mokyklą autobusu. Tuomet Nikola tėvas pareiškė verčiau pats nuvešiąs sūnų į kalnus: bent jau žinosiąs, kas sėdi prie vairo.

Mokytoja atkreipė dėmesį, kad iki kalnų namelio daugiau kaip keturi šimtai kilometrų.

Ką darysi, jis jau apsisprendęs.

Bet tai ne itin gerai Nikolai, dar nenusileido ji. Jam būsią sunkiau pritapti prie grupės.

— Pritaps kuo puikiausiai, — pareiškė Nikola tėvas ir sukikeno. — Tik neįtikinėkit manęs, kad atvažiavęs automobiliu su tėvu jis taps pastumdėliu.

Mokytoja paprašė jį rimtai apie tai pamąstyti, pasiūlė susitikti su psichologe, kuri patvirtinsianti jos nuomonę, tačiau neginčijo, kad paskutinis žodis priklauso jam.

Kitą dieną nokykloje ji norėjo pasikalbėti apie tai su Nikola ir išsiaiškinti, kam kilusi ši mintis. Labai atsargiai, kaip visada kalbėdavosi su juo, pasiteiravo, ko labiau norėtų jis. Klausimas sutrikdė Nikola. Širdies gilumoje jis puikiai žinojo, jog mieliau važiuotų autobusu, kaip visi. Bet tėvas nusprendė, savo sprendimo jis nekeis, ir Nikola nenorėjo prieš mokytoją ir kitus mokinius išsiduoti esąs verčiamas. Gūžtelėjęs pečiais pasakė, kad jam vis tiek, gerai taip, kaip yra. Mokytoja nesispyriojo: ji padarė, ką galėjo, buvo aišku, kad čia nieko nepakeisi, todėl verčiau nereikia dramatizuoti padėties.

3

Nikola su tėvu atvažiavo į kalnų namelį prieš sutemstant. Atvykę iš vakaro, kiti vaikai ryte jau dalyvavo pirmoje slidinėjimo pamokoje ir dabar sėdėjo susibūrę didelėje salėje pirmame aukšte, kur jiems buvo rodomas filmas apie Alpių gyvūniją ir augmeniją. Filmą nutraukė, kad pasitiktų naujai atvykusius. Kol mokytoja salėje šnekėjosi su Nikola tėvu ir supažindino jį su dviem instruktoriais, vaikai salėje pradėjo triukšmauti. Nikola žiūrėjo į juos nuo slenksčio nedrįsdamas prisiartinti. Išgirdo tėvą klausiant, kaip sekasi slidinėti, ir instruktorius juokdamasis atsakė, kad mažai sniego, kad vaikai daugiausia mokosi slidinėti ant žolės, bet tai tik pradžia. Tėvas dar pasidomėjo, ar pasibaigus viešnagei jie gausią atestatą ar kategoriją? Instruktorius vėl nusijuokė:

— Nebent kokią sniegulę.

Nikola neįžvelgiamu veidu mindžikavo nuo kojos ant kojos. Kai tėvas galop susiruošė eiti, nenoromis leidosi pabučiuojamas ir neišlydėjo jo pro duris. Iš vestibiulio

su palengvėjimu pasiklausė, kaip aikštelėje suburzgia, paskui tolsta dyzelinio variklio gausmas.

Mokytoja įpareigojo instruktorius vėl nuraminti mokinius ir toliau rodyti filmą, kol ji padėsianti Nikola įsikurti. Paklausė, kur jo daiktai — reikia nunešti juos į miegamąjį. Nikola apsidairė, bet krepšio nepamatė. Nesuprantama.

— Atrodo, buvo čia, — murmtelėjo.

— Ar tikrai jį atsinešei? — paklausė mokytoja.

Taip, Nikola puikiai prisiminė dėjęs jį į bagažinę tarp grandinių ir tėvo lagaminėlių su prekių pavyzdžiais.

— O atvažiavę išėmėte jį iš bagažinės?

Kramtydamas lūpas Nikola papurtė galvą. Tuo jis nebuvo įsitikinęs. Ar veikiau buvo: dabar jau neabejojo, kad pamiršo jį išimti. Jie išlipo, paskui tėvas vėl sėdo į automobilį; per tą laiką jie nebuvo atidarę bagažinės.

— Kaip kvaila, — nepatenkinta tarstelėjo mokytoja. Automobilis išvažiavęs tik prieš penkias minutes, tačiau sulaikyti jį per vėlu.

Nikola vos neapsiverkė. Burbtelėjo, kad jis nekaltas.

— Vis dėlto galėjai apie tai pagalvoti, — atsiduso mokytoja.

Matydama, koks jis nelaimingas, ji atsileido, gūžtelėjo pečiais ir pasakė, jog tai kvaila, bet nieko baisaus. Jie ką nors sugalvosią. Šiaip ar taip, jo tėvas greit pastebės, kas atsitiko. Taip, patvirtino Nikola, kai atidarys bagažinę paimti prekių pavyzdžių. Mokytoja padarė išvadą, kad jis veikiai atgabens daiktus. Taip, taip, pritarė Nikola, draskomas noro atgauti savo daiktus ir baimės pamatyti grįžtantį tėvą.

— Ar žinai, kur jis ketina apsistoti nakčiai? — paklausė mokytoja.

Nikola nežinojo.

Dabar jau sutemo, todėl buvo nelabai tikėtina, kad Nikola tėvas atgabens daiktus iki rytojaus ryto. Reikėjo ką nors sugalvoti nakčiai. Mokytoja su Nikola grįžo į didžiąją salę, kur filmas jau buvo pasibaigęs ir visi ruošėsi sėsti vakarieniauti. Žengdamas įkandin jos per slenkstį, jis vėl pasijuto nemaloniai it naujokas, kuriam čia viskas nepažįstama ir iš kurio neabejotinai bus šaipomasi. Jautė, kad mokytoja iš visų jėgų stengiasi apsaugoti jį nuo priešiškumo ir patyčių. Suplojo delnais, kad visi nutiltų, ir juokaujamu tonu paskelbė, jog Nikola, kaip visada skraidantis padebesiais, pamiršo krepšį. Kas norėtų paskolinti jam savo pižamą?

Atšviestame lape buvo nurodyta kiekvienam atsivežti jų trejetą, paskolinti galėjo bet kas, tačiau niekas nepasišovė. Nedrįsdamas pakelti akių į aplink susispietusių vaikų ratą, Nikola stypsojo šalia mokytojos, kuri kiek irztelėjusi pakartojo klausimą. Išgirdo krizenant, paskui vieną frazę — neatpažino, kas ją mestelėjo, tačiau ji sukėlė visuotinį juoką:

— Jis ją prisisios!

Nepagrįstai piktas žodelis, tikriausiai sviestas atsitiktinai, tačiau kliudė taikliai. Kartais Nikola dar prišlapindavo lovą, retai, bet vis dėlto jis bijojo miegoti kitur, ne namie. Nuo tada, kai pradėta kalbėti apie sniego mokyklą, tai buvo viena iš didžiųjų jo nerimo priežasčių. Iš pradžių jis pareiškė, kad nenori važiuoti. Mama nuėjo

pas mokytoją, ir ši ją nuramino: greičiausiai toks jis ne vienas ir, beje, tokie sutrikimai kolektyvinėje aplinkoje dažnai pranyksta; jei jau kas, pakanka paimti papildomą pižamą ir patiesaliuką ant čiužinio. Nepaisydamas jos raminimų, Nikola krovėsi daiktus labai susijaudinęs: juk jie miegos bendruose kambariuose, kaip jis paklos po paklode patiesaliuką, kad niekas nepastebėtų? Šis rūpestis ir dar keletas panašių nedavė jam ramybės prieš išvykstant, tačiau net baisiausiame košmare nebūtų įstengęs įsivaizduoti to, kas atsitiko iš tikrųjų: likti be savo daiktų, be patiesaliuko, be pižamos, būti pasmerktam elgetauti, kai niekas jos neduoda ir šaiposi iš jo, ir nuo pat atvykimo jis jaučiasi tarsi nuogai išrengtas, sakytum jo gėda būtų išrašyta veide.

Galiausiai kažkas pasisiūlė pižamą paskolinti. Odkanas. Vėl sukilo juokas, nes jis buvo klasėje didžiausias, o Nikola — vienas iš mažiausių, tad piršosi klausimas, ar tuo pasiūlymu nesitaikyta dar labiau jį išjuokti. Bet Odkanas padarė tiems juokams galą pareikšdamas — kas kabinėsis prie Nikola, turės reikalą su juo, ir visi įsikalė tai sau į galvą. Nikola sviedė jam baugaus dėkingumo kupiną žvilgsnį. Mokytojai, atrodo, atlėgo, bet ji buvo sutrikusi, lyg bijodama klastos. Odkanas buvo didžiulis autoritetas kitų berniukų akyse, tačiau naudojosi juo aikštingai. Pavyzdžiui, visuose žaidimuose vaidmenys buvo paskirstomi pagal jį, iš anksto nežinant, ar jis pasirinks teisėjo, ar gaujos vadeivos vaidmenį, stos už teisybę, o gal ciniškai ją pamins po kojomis. Vos per keletą sekundžių jis galėjo pasirodyti nepaprastai malonus

ir nepaprastai šiurkštus. Savo vasalus tausojo ir jiems atsilygindavo, tačiau lygiai taip pat be jokios priežasties juos atstumdavo, pakeisdavo kitais, kuriuos iki šiol niekino ar skriaudė. Niekada nežinojai, kaip su Odkanu elgtis. Juo buvo žavimasi ir jo bijoma. Net suaugusieji, regis, jo privengė: beje, ūgiu ir balsu jis prilygo suaugusiam vyrui ir nepanėšėjo į pernelyg išstypusį nerangų vaiką. Judėjo ir kalbėjo kone nepadoriai laisvai. Galėjo pasirodyti storžievis, bet kartais reikšdavo mintis nepaprastai subtiliai, jo amžiaus vaikui nebūdinga tikslia ir vaizdinga kalba. Pažymius jis gaudavo labai gerus arba labai blogus — jam, regis, tai buvo nė motais. Registracijos kortelėje, kurią jie pildė metų pradžioje, įrašė: „tėvas: miręs"; visi žinojo, kad jis gyvena vienas su motina. Šeštadienį, vidurdienį, ir tik tą dieną, ji atvažiuodavo raudonu sportiniu automobiliuku jo pasiimti. Laukan nelipdavo, tačiau vis dėlto spėdavai pamatyti, kad dėl to agresyvaus dažyto grožio, įdubusių skruostų, rudų plaukų karčių, kurie atrodė neapsakomai susivėlę, ji atrodydavo visiškai nepanaši į kitų mokinių motinas. Kitomis dienomis Odkanas į mokyklą ateidavo ir grįždavo vienas, tramvajumi. Gyveno toli, kilo klausimas, kodėl nelanko kokios artimesnės mokyklos, bet tokį klausimą būtų buvę lengva pateikti kam kitam, tik ne Odkanui. Matydami jį tolstant stotelės link su krepšiu ant peties — jis vienintelis nenešiojo mokyklinės kuprinės, — jie bergždžiai, kiekvienas savaip, nes niekas nedrįso kalbėti apie jį jam nesant, bandydavo įsivaizduoti jo maršrutą, kvartalą, kuriame jis gyvena su motina, jų namus,

jo kambarį. Mintis, kad kažkurioje miesto vietoje yra Odkano kambarys, buvo kažkaip sykiu neįtikima ir paslaptingai patraukli. Niekas ten niekuomet nebuvo įkėlęs kojos, o jis pats nesisvečiuodavo pas kitus. Šitas keistumas buvo būdingas ir Nikola, tik jis buvo santūresnis ir tikėjosi, kad niekas to nepastebi. Niekas nė nemanė kviestis jo į svečius nei tikėjosi būti pakviestas pas jį. Jis buvo toks pat nežymus ir baikštus, koks Odkanas įžūlus ir valdingas. Nuo pat metų pradžios siaubingai bijojo, kad Odkanas jį pastebės, ko nors paklaus, ir kelis kartus sapnavo košmarus, kuriuose jis pasirinkdavo jį atpirkimo ožiu. Todėl labai sunerimo, kai Odkanas, tarsi didžiadvasiškumo priepuolio pagautas Romos imperatorius, padarė galą tai pižaminei kankynei. Nesvarbu, kad jis paėmė jį globon — lygiai taip pat galėjo paskui jo išsižadėti ar atiduoti kitiems, pirma juos sukurstęs prieš jį. Daugelis siekė Odkano palankumo, bet visi žinojo, kad jis pavojingas, o Nikola iki šiol sugebėjo nekristi jam į akį. Dabar baigta, tėvo dėka jis atkreipė į save visų dėmesį ir numanė, kad jo nuojauta teisinga: sniego mokykla taps siaubingu išbandymu.

4

Dauguma mokinių paprastai pietaudavo valgykloje, bet tik ne Nikola. Mama ateidavo jo pasiimti, kaip ir mažojo broliuko, lankančio darželį; visi trys valgydavo namie. Tėvas sakė, kad tai jų laimė ir kad jam gaila jų draugų, valgančių valgykloje, kur prastai maitinama ir dažnai kyla peštynės. Nikola pritarė tėvui; jeigu jo kas būtų paklausęs, būtų pareiškęs, kad jis laimingas, galėdamas išvengti prasto maisto ir peštynių. Tačiau suvokė, kad glaudžiausi ryšiai tarp jo draugų užsimezga kaip tik tarp vidurdienio ir antros valandos, valgykloje ir mokyklos kieme, kur pavalgę jie leisdavo laisvalaikį. Kol jo nebuvo, jie svaidydavosi sūreliais, būdavo baudžiami prižiūrėtojų, sudarydavo sąjungas, ir kiekvienąsyk, kai mama jį parvesdavo atgal, jis jausdavosi tarytum naujokas ir turėdavo nuo nulio pradėti ryte užmegztus santykius. Niekas, išskyrus jį patį, jų neprisimindavo: per tą porą pietų valandų nutikdavo pernelyg daug dalykų.

Jis žinojo, kad kalnuose bus kažkas panašaus į valgyklą, tačiau čia dvi savaites nebus jokios pertraukos ir

galimybės grįžti namo, jei ji pasirodytų pernelyg nepakenčiama. To jis bijojo, tėvai taip pat, net buvo kreipęsi į vieną gydytoją, ar šis nesutiktų išrašyti medicininės pažymos, kad Nikola nereikėtų važiuoti. Tačiau gydytojas atsisakė, tikindamas, kad ši išvyka jam bus nepaprastai naudinga.

Be mokytojos ir autobuso vairuotojo, atsakingo ir už virtuvę, kalnų namelyje buvo du instruktoriai, Patrikas ir Mari Anž, kurie tuo metu, kai Nikola prisidėjo prie grupės, būrė komandas stalams dengti: vieni turėjo rūpintis stalo įrankiais, kiti lėkštėmis ir t. t. Kaip tik Patrikas juokdamasis kalbėjo Nikola tėvui apie slidinėjimą ant žolės. Aukštas, plačiapetis, kampuoto įrudusio veido, ryškiai mėlynų akių, ilgais plaukais, surištais į „arklio uodegą". Putlutei Mari Anž šypsant pasimatydavo nulaužtas priekinis dantis. Abu vilkėjo žaliai violetiniais sportiniais kostiumais, ant riešo nešiojo iš margaspalvių siūlelių supintas braziliškas apyrankes, kurios užrišamos sugalvojus kokį norą ir nešiojamos tol, kol atsiriša pačios — tada noras iš esmės būna išsipildęs. Patrikas turėjo ištisą tų apyrankėlių kolekciją, dalijo jas kaip ordinus tiems, kurie jam įtikdavo. Iškart po Nikola atvykimo vieną jų padovanojo jam, tai papiktino keletą berniukų, kurie vylėsi ją gauti: Nikola nepadarė nieko, kad ją pelnytų! Patrikas nusijuokė ir užuot pasakęs, kad vargšelį Nikola, praradusį savo daiktus, reikia paguosti, papasakojo: kai jiedu su seserimi buvę maži, tėvas visuomet bausdavęs vieną, kai ką nors iškrėsdavęs kitas, ir atvirkščiai, kad jie kuo anksčiau suprastų, jog gyvenime

esama neteisybės. Nikola mintyse padėkojo, kad nepadarė iš jo verksnio lepūnėlio; sukinėdamasis aplink stalus ir dėliodamas šaukštus, kuriuos jam patikėjo Patrikas, mąstė apie norą, kurį sugalvos. Iš pradžių ketino prašyti, kad ateinančią naktį neprisisiotų į lovą, paskui — kad neprisisiotų į lovą per visą viešnagę sniego mokykloje, paskui pamanė, jog galėtų panorėti, kad apskritai sniego mokykloje viskas gerai klostytųsi. O kodėl negalėtų panorėti, kad viskas gerai klostytųsi visą gyvenimą? Kodėl nesugalvojus noro, kad visi jo norai visada išsipildytų? To kiek įmanoma apibendrinto noro, apimančio atskirus norus, nauda iš pirmo žvilgsnio atrodė tokia akivaizdi, kad jis užuodė čia kažkokią klastą, panašiai kaip toje trijų norų istorijoje, kurios miela vaikiška versija — kaip valstiečio nosis virsta dešra — jam buvo žinoma. Tačiau jis žinojo ir daug kraupesnį variantą.

Virš tėvų lovos namuose buvo lentyna, nukrauta lėlėmis tautiniais drabužiais ir knygomis. Dauguma apie meistravimą ar gydymą augalais, tačiau dvi iš jų Nikola domino. Pirmoji, storas žalias tomas, buvo medicinos žodynas, kurio jis nedrįso pasiimti į savo kambarį bijodamas, kad bus pastebėta, jog jo nėra, tad turėjo jį skaityti nedidelėmis atkarpomis, smarkiai plakančia širdimi, skersakiuodamas į praviras duris. Kita vadinosi „Siaubo istorijos". Ant viršelio buvo pavaizduota moteris iš nugaros, kuri žvelgė į veidrodį, o veidrodyje atsispindėjo išsiviepusi kaukolė. Tai buvo kišeninis leidinys, parankesnis negu žodynas. Niekam nieko nesakydamas, nujausdamas, kad knyga būtų išplėšta jam iš rankų, at-

seit ji ne jo amžiui, Nikola nusinešė ir paslėpė ją savo kambaryje už kelių savo knygų. Kai į ją įknibdavo, kniūbsčiom išsitiesęs skersai lovos, būdavo pasirengęs pavojaus atveju pridengti ją „Senovės Egipto pasakų ir legendų" leidiniu, kuriame buvo dešimt sykių perskaitęs Izidės ir Ozyrio istoriją. Vienoje iš „siaubo istorijų" buvo pasakojama, kaip sena pora aptinka kažką panašaus į amuletą — nukirstą pajuodusią ir išdžiūvusią beždžionės leteną, galinčią išpildyti tris jos savininko norus. Ilgai negalvodamas ir, beje, per daug tuo netikėdamas, žmogelis paprašo tam tikros sumos pinigų, kurių jam reikią stogui pataisyti. Moteriškė tuoj pat puola jam prikaišioti: reikėję prašyti kur kas daugiau; jis veltui iššvaistęs savo norą! Po kelių valandų į duris kažkas pasibeldžia. Įmonės, kurioje dirba jų sūnus, tarnautojas. Jis labai sutrikęs — turįs jiems pranešti kraupią naujieną. Įvyko nelaimė. Jų sūnų įtraukusios ir sudraskiusios į gabalus krumplinės vienos mašinos pavaros. Jis negyvas. Gamyklos direktorius prašąs juos priimti tam tikrą sumą laidotuvėms, būtent tokią, kokios prašęs tėvas! Klykdama iš sielvarto motina taip pat pareiškia norą: kad jiems būtų grąžintas sūnus! Ir štai sutemus prie durų atslenka jo suplėšyto kūno gabalai — kraujuojantys, ant priebučio besirangantys gumulai, nukirsta ranka, bandanti prasmukti į vidų, kur užsibarikadavo suakmenėję iš siaubo tėvai. Jiems lieka vienintelis noras: kad tas bevardis padaras pranyktų! Kad iš tiesų numirtų!

5

Jie gulėjo po šešis kiekviename miegamajame; Odkano kambaryje buvo likusi viena laisva vieta, ir jis, neklausdamas niekieno nuomonės, pareiškė, kad ją užims Nikola. Mokytoja pritarė: nors ir nepasitikėdama tokiomis netikėtomis permainomis, pamanė: gerai, kad klasės dičkis taip globoja mažiausią, baikštų, pernelyg išpopintą Nikola, kuriam ji jautė šiokį tokį gailestį. Miegamuosiuose stovėjo dviaukštės lovos; Odkanui valdingai pareiškus, kad Nikola gulės viršuje, viršum jo, šis užsiropštė kopėtėlėmis, apsivilko skolintą pižamą, vyniodamas bei raitodamas rankoves ir klešnes. Švarkas siekė kelius, kelnės maskatavo apie kojas. Eidamas į tualetą, kelnes gavo prilaikyti abiem rankom. Beje, jis neturėjo nei šlepečių, nei rankšluosčio, nei tualetinės pirštinės, nei dantų šepetuko — reikmenų, kurių negali pasiskolinti, nes visi turi jų tik po vieną. Laimė, niekam tai nerūpėjo, ir jis nepastebėtas prasmuko pro vakare šurmuliuojantį tualetą ir atsigulė vienas iš pirmųjų. Pa-

trikas, kuriam buvo priskirtas jo miegamasis, priėjęs sušiaušė jam plaukus ir pasakė, kad nesikrimstų: viskas bus gerai. O jeigu kas būsią negerai, ateisiąs ir pasakysiąs jam, Patrikui. Sutarta? Nikola pažadėjo, draskomas dviejų jausmų: nuoširdžios paguodos, kurią jam teikė šis patikinimas, ir slogios nuojautos, kad visi tarsi laukia, jog jam kas nors atsitiks.

Kai visi sugulė, Patrikas išjungė šviesą, palinkėjo labos nakties ir uždarė duris. Jie liko tamsoje. Nikola manė, jog tuoj pat prasidės šurmulys, pagalvių mūšis, kuriame jam bus sunku atsilaikyti, bet ne. Jis suprato: prieš pradėdami šnekas visi laukia Odkano leidimo. Šis ilgokai nedrumstė tylos. Akys apsiprato su tamsa. Alsavimas pasidarė ritmingesnis, tačiau vis dėlto ore sklandė laukimo nuojauta.

— Nikola! — galop ištarė Odkanas, lyg miegamajame jie būtų vieni du, lyg kitų nebūtų nė kvapo.

— Taip? — pašnibždom atsiliepė Nikola.

— Ką veikia tavo tėvas?

Nikola atsakė, kad jis prekybos agentas. Jis iš tiesų didžiavosi šia profesija, kuri jam atrodė garbinga, net šiek tiek paslaptinga.

— Tai jis daug keliauja? — paklausė Odkanas.

— Taip, — atsakė Nikola ir pakartojo posakį, kurį buvo girdėjęs iš motinos lūpų: — Jis visą laiką kelyje.

Buvo beįsidrąsinąs papasakoti apie pranašumus gauti dovanėlių degalinėse, bet nespėjo: Odkanas pasidomėjo, ką jo tėvas pardavinėjąs, kokio tipo daikčiukus. Didžiai Nikola nuostabai, atrodė, jog jis klausinėja jį ne-

norėdamas pasišaipyti, o dėl to, kad iš tiesų domisi jo tėvo amatu. Nikola atsakė, kad jis prekiaująs chirurginiais reikmenimis.

— Pincetais? Skalpeliais?

— Taip, ir dar protezais.

— Medinėmis kojomis? — pasiteiravo pagyvėjęs Odkanas, ir Nikola širdies gilumoje pajuto tarsi kokį pavojaus signalą, būsimos patyčios grėsmę.

— Ne, — atsakė jis, — plastikinėmis.

— Važinėja su plastikinėmis kojomis automobilio bagažinėje?

— Taip, ir dar su rankomis, plaštakomis.

— Su galvomis? — staiga prunkštelėjo Liuka, akiniuotas rudis, kuris, atrodė, jau miegojo.

— Ne, — pasakė Nikola, — jokių galvų! Jis pardavinėja chirurginę įrangą, o ne kokius žaisliukus su siurprizais.

Šitą atkirtį palydėjo atlaidus Odkano juokelis, ir Nikola ūmiai pasijuto labai išdidus ir atsipalaidavęs: po Odkano sparneliu jis taip pat gali pašmaikštauti, prajuokinti kitus.

— Ar jis tau rodė tuos protezus? — dar paklausė Odkanas.

— Žinoma, — užtikrino Nikola, kuriam pirmoji sėkmė suteikė pasitikėjimo savimi.

— Kurį nors jau išbandei?

— Ne, kaip išbandysi. Kaip užsidėsi jį vietoj kojos ar rankos, jeigu turi savo tikrą koją ar ranką? Kur juos prikabinsi?

— O aš, tavo tėvu dėtas, — ramiai ištarė Odkanas, — panaudočiau tave jiems demonstruoti. Nupjaučiau tau rankas ir kojas, prikabinčiau protezus ir rodyčiau klientams. Gera reklama.

Gretimos lovos kaimynai prapliupo juoku, Liuka kažką leptelėjo apie kapitoną Kablį iš knygos „Piteris Penas", ir Nikola staiga išsigando, tarsi Odkanas būtų pagaliau atskleidęs savo tikrąjį veidą, dar pavojingesnį, negu jis būgštavo. Padlaižiai jau pradeda vergiškai prunkščioti, kol jų valdovas vaizduotėje ieško subtiliausių kankinimo būdų. Bet Odkanas, pajutęs, kad jo frazė nuskambėjo grėsmingai, pasitaisė, ištardamas taip stebėtinai švelniai, kaip tik jis mokėjo:

— Aš tiesiog juokavau, Nikola. Nesijaudink.

Paskui pasidomėjo, ar rytoj, kai Nikola tėvas atveš jo daiktus, bus galima pamatyti tuos žymiuosius protezus ir chirurginių instrumentų lagaminėlius. Ta mintis suglumino Nikola.

— Žinai, tai ne žaislai. Jis juos rodo tik savo klientams...

— Neparodys, jeigu jo paprašysime? — neatlyžo Odkanas. — O jei tu paprašytum?

— Nemanau, — tylutėliai atsiliepė Nikola.

— Jeigu pasakysi, kad už tai tavęs sniego mokykloje niekas nemuš?

Nikola nutylėjo, jam vėl pasidarė baisu.

— Gerai, — užbaigė Odkanas, — tuomet padarysiu kitaip.

Po kiek laiko, į nieką nesikreipdamas, pareiškė:

— Dabar miegame!

Buvo girdėti, kaip didelis jo kūnas bruzda lovoje ieškodamas patogios pozos, ir visi suprato: nuo šios akimirkos niekas negali ištarti nė žodelio.

6

Buvo tylu, bet Nikola nežinojo, ar kiti jau miega. Gal bijodami užsitraukti Odkano rūstybę jie tik apsimeta, ir Odkanas irgi apsimeta, kad nučiuptų, kas išdrįs nepaklusti jo įsakymui. Bet Nikola miegas neėmė. Jis bijojo apsisisioti lovoje ir prišlapinti Odkano pižamą. Arba, dar blogiau, kiaurai pračiurkšti čiužinį be patiesaliuko ir apšlapinti apačioje gulintį patį Odkaną. Dvokiantis skystis nulašėtų ant kraugeriško jo veido, jis suraukttų nosį, pabustų, ir tada įvyktų kažkas siaubinga. Vienintelis būdas išvengti šitos katastrofos — neužmigti. Švytinčios tamsoje jo laikrodžio rodyklės rodė dvidešimt po devynių, keliasi jie pusę aštuonių, reikia ištempti ilgą naktį. Bet čia ne pirmas kartas, jis įpratęs.

Praeitais metais Nikola tėvas juodu su broliuku buvo nusivedęs į pramogų parką. Skirtingo amžiaus vaikus viliojo skirtingos pramogos. Nikola labiausiai traukė vaiduoklių namas, traukinukas-šmėkla, didysis ratas, o brolį — mažylių karuselės. Tėvas bandė rasti kompromisą

ir irzo, kai jie spyriojosi. Vienu metu jie praėjo pro ratą, apjuostą vikšrine juosta, kuri visu greičiu sukosi aukštyn. Keleiviai, įsikirtę savo nedidukių kabinų užtvaros skersinio, kybojo galva žemyn, išsviesti į dangų išcentrinės jėgos. Tas įrenginys sukosi labai greitai, vis greičiau ir greičiau, buvo girdėti, kaip jie klykia, o išlipa išblyškę, tirtančiom kojom, tačiau sužavėti. Vienas Nikola amžiaus berniukas mestelėjo jam: nuostabu, o jo tėvas, kuris sukosi su juo, kaip bendrininkas šyptelėjo Nikola tėvui, o tai reiškė, jog iš tikrųjų tas nuostabus sukimasis ratu veikiau panašus į kankynę. Nikola norėjo pabandyti, bet tėvas parodė į užrašą prie langelio, kur buvo pardavinėjami bilietai: vaikai iki dvylikos metų turi būti su palydovu.

— Na tai būk mano palydovas, — pasakė Nikola. — Labai prašau, būk mano palydovas!

Tėvas, kuris ir šiaip jau, atrodo, neliepsnojo noru kratytis ore kadaruojančia galva, atsisakė, esą jie negalį nei pasiimti mažojo broliuko, kuriam būtų baisu, nei palikti jo vieno, be priežiūros. Tada berniuko, kuris ką tik sukosi, tėvas maloniai pasisiūlė pasaugoti broliuką tris minutes, kol truks pramoga. Jis buvo panašus į instruktorių Patriką, tik vyresnis: vilkėjo džinsinę striukę, o ne sunkų storos vilnos apsiaustą kaip Nikola tėvas, ir buvo jukaus veido. Nikola dėkingai pažvelgė į jį, paskui su viltimi į tėvą. Tačiau tėvas sausai atšovė berniuko tėvui, kad nėra čia ko. Kai Nikola pravėrė burną, kad jį perkalbėtų, sviedė jam grėsmingą žvilgsnį ir suspaudęs už sprando stumtelėjo į priekį. Jie tylėdami nutolo nuo

vikšrinio rato, Nikola nedrįso aikštytis, kol juos mato berniukas ir jo tėvas. Įsivaizdavo už nugaros nustebusius jų žvilgsnius: taip ūmiai pasitraukti po draugiško pasiūlymo? Kai jau buvo pakankamai nutolę, Nikola tėvas sustojo ir rūsčiai pareiškė: kai jis sako ne, vadinasi, ne, ir nėra čia ko kelti viešus skandalus.

— Bet kodėl? — pasipiktino apyverksnis Nikola. — Kas tau nepatiko?

— Nori, kad pasakyčiau, kodėl? — atsiliepė tėvas, suraukęs antakius. — Nori, a? Puiku, tu jau pakankamai suaugęs, todėl paaiškinsiu. Tik niekam apie tai neprasitark, nei draugams, nei niekam. Aš tai sužinojau iš vienos klinikos direktoriaus, visi medikai žino, bet nenori, kad pasklistų ir trikdytų žmones. Neseniai viename pramogų parke kaip šis dingo mažas berniukas. Kurį laiką tėvai nekreipė dėmesio, ir štai. Viskas įvyko labai greitai: žinai, pradingti — labai paprasta. Jo ieškojo kiaurą dieną ir galų gale vakare rado be sąmonės už tvoros. Jį nuvežė į ligoninę ir pamatė, kad jo nugara storai sutvarstyta, o per tvarstį sunkiasi kraujas, ir tada gydytojai suprato, jie iš anksto žinojo, ką parodys rentgenas: mažasis berniukas išoperuotas, jam išimtas vienas inkstas. Įsivaizduok, esama žmonių, kurie taip daro. Negerų žmonių. Tai vadinama prekyba organais. Jie turi furgonėlius su visa operacinės įranga, trainiojasi aplink pramogų parkus ar mokyklų duris ir grobia vaikus. Klinikos direktorius man sakė, jog jie stengiasi neskelbti šios informacijos, bet taip atsitinka vis dažniau ir dažniau. Vien tik savo klinikoje jie turėję berniuką, kuriam buvo nupjauta ranka, o

kitam išluptos abi akys. Dabar supranti, kodėl nenorėjau patikėti tavo broliuko nepažįstamam žmogui?

Po šio pasakojimo Nikola kelis sykius susapnavo košmarą, kurio veiksmas vyko pramogų parke. Smulkmenų ryte neprisimindavo, bet jautė, kad sapne jį traukęs neįvardijamas siaubas, iš kurio jis galėjo ir nepabusti. Virš parko statinių dunksojo metalinis vikšro karkasas, o sapnas jį traukė jo link. Ten tūnojo siaubas. Laukė pasirengęs praryti. Antrame sapne suprato: siaubas artėja, ir trečias sapnas, matyt, bus lemtingas. Jie ras jį negyvą lovoje, ir niekas nesupras, kas jam atsitiko. Tada nusprendė nemiegoti. Žinoma, sekėsi ne kažin kaip, jo neramus miegas buvo kupinas kitų košmarų, už kurių, kaip jis įtarė, slypi parko ir vikšro košmaras. Tą vasarą suprato, kad bijo užmigti.

7

Tačiau šeimoje buvo šnekama, kad jis atsigimęs į tėvą, kuris miega prastai, bet daug, savotiškai godžiai. Kai grįžęs iš savo kelionių keletą dienų iš eilės praleisdavo namuose, beveik visą laiką prasivoliodavo lovoje. Parėjęs iš mokyklos Nikola ruošdavo pamokas arba žaisdavo su broliuku stengdamasis nekelti triukšmo. Jie pirštų galais stypčiodavo koridoriumi, mama be paliovos kilnojo pirštą prie lūpų. Temstant nesiskutęs tėvas išnirdavo su pižama iš miegamojo surūgusiu, papurtusiu nuo miego veidu, su kišenėmis, prikimštomis į kamuoliuką susuktų nosinių ir praplėštų vaistų dėželių. Atrodydavo nustebęs, ir nemaloniai, kad atsibudo čia, vaikšto tarp šių pernelyg arti stovinčių sienų, o stumtelėjęs pirmas pasitaikiusias duris aptinka vaikų kambarį, kur du maži berniukai, rėpliojantys ant kilimo, metę savo knygeles ar žaidimą neramiai sužiūra į jį. Jis viepdavo šypseną, kažką nerišliai sumurmėdavo apie nuovargį, sumautą darbo grafiką, vaistus, kurie varo į kapus. Kartais prisės-

davo ant Nikola lovos krašto ir kurį laiką niūksodavo įsistebeilijęs į tuštumą, braukdamas ranka dygius šerius, nešukuotus plaukus, ant kurių ryškėjo įsispaudusios pagalvės raukšlės. Ir dūsaudavo. Klausinėdavo keistų dalykų, pavyzdžiui, Nikola, kurioje šis klasėje. Nikola klusniai atsakinėjo, ir anas linkčiojo, sakė, tai jau rimtas reikalas, privalu gerai mokytis, kad neliktum antriems metams. Rodėsi pamiršęs, kad Nikola kartą jau buvo likęs antriems metams — tais, kai jie persikraustė. Vieną dieną liepė Nikola prieiti, prisėsti greta jo ant lovos. Suėmęs ranka jam pakaušį lengvai spustelėjo. Taip jis parodė savo meilę, bet Nikola skaudėjo, ir jis atsargiai kryptelėjo kaklą, kad išsivaduotų. Tyliu dusliu balsu tėvas ištarė: „Myliu tave, Nikola", ir Nikola sutriko, ne todėl, kad būtų tuo abejojęs, o dėl to, kad jausmų reiškimo būdas jam atrodė keistokas. Lyg paskutinį kartą prieš ilgą išsiskyrimą, galbūt lemiamą, tarsi tėvas būtų norėjęs, kad jis įsimintų jį visam gyvenimui. Tačiau veikiai, regis, pats to nebeprisiminė. Jo žvilgsnis buvo apsiblausęs, rankos drebėjo. Pūtuodamas atsikėlė, tamsiai raudona pižama buvo prasisegusi, visa susiglamžiusi; išėjo apgraibomis, atrodo, nesuvokdamas, kurias duris daryti, kad išeitum į koridorių, sugrįžtum atgal į miegamąjį, vėl virstum į lovą.

8

Dabar — ir tai bent jau neleido Nikola užmigti — jis galvojo apie Odkano paskelbtą planą, kad savo akimis pamatytų prekių pavyzdžius, sukrautus bagažinėje. Kaip jis susidoros? Gal pasistengs likti namelyje, kol kiti važiuos į kaimelį slidinėti. Pasislėpęs už medžio patykos atvažiuojančio automobilio. Nikola tėvas išlips, atidarys bagažinę, kad išimtų krepšį ir nuneštų jį į kalnų namelį. Vos tik jis atsuks nugarą, Odkanas pripuls, savo ruožtu pravers bagažinę, paskui atidarys juodus plastikinius lagaminėlius su protezais ir chirurginiais instrumentais. Toks veikiausiai jo planas, bet jis nežino, kad Nikola tėvas, ką nors paėmęs iš bagažinės, visada ją užrakina, net jei po kelių minučių ketina vėl atidaryti. Tačiau Odkanas toks nutrūktgalvis, kad gali įsivaizduoti, kaip jis nuseka Nikola tėvą į namelį, išnaršo jam kišenes ir nukniaukia raktų ryšulėlį, kol tas kalbasi su mokytoja. Nikola regi Odkaną, palinkusį prie atidarytos bagažinės, laužantį lagaminėlių spyneles, nykščiu bandantį skalpe-

lio ašmenis, lankstantį plastikinės kojos sąnarius, tokį sužavėtą, net pamiršusį pavojų. Nikola tėvas jau išeina iš namo, traukia prie automobilio. Tuojau jį užklups. Jo ranka nusileis ant Odkano peties, o toliau, kas bus toliau? Nikola neįsivaizdavo. Jo tėvas, tiesą sakant, niekada nėra grūmojęs siaubingomis bausmėmis tam, kas palies jo pavyzdžius. Vis dėlto Nikola neabejojo, kad net Odkanui tokiu atveju būtų tikrai nekas. Galvoje sukosi posakis: „Jam bus riesta". Taip, jeigu bus užkluptas naršantis Nikola tėvo bagažinę, Odkanui bus riesta.

Odkano susidomėjimas tėvu trikdė Nikola. Jis net svarstė, ar šis nepriglaudęs jo po savo sparneliu, kad priartėtų prie jo tėvo, pelnytų jo pasitikėjimą. Prisiminė — pats Odkanas tėvo nebeturi. O ką tasai tėvas veikė būdamas gyvas? Šįvakar jam netoptelėjo jo paklausti, šiaip ar taip, nebūtų išdrįsęs. Nejučiomis įsivaizdavo, kad Odkano tėvas miręs smurtine mirtimi, neaiškiomis, tragiškomis aplinkybėmis ir kad iki tokios mirties jį dėsningai privaręs gyvenimas. Įsivaizdavo jį už įstatymo ribų, grėsmingą kaip ir jo sūnus, ir galbūt Odkanas tapo toks grėsmingas tik todėl, kad galėtų ištverti pavojus, kurie tyko jo kaip tokio tėvo sūnaus. Dabar būtų norėjęs paklausti to Odkaną. Naktį, prie keturių akių, tai įmanoma.

Viliojanti mintis — pasikalbėti naktį su Odkanu, ir Nikola ilgą laiko tarpą vaizdavosi galimas aplinkybes. Jie abu ištykins iš miegamojo nieko neprižadinę. Nueis tyliai pasikalbėti į koridorių ar į tualetą. Įsivaizdavo jų kuždesį, didelio šilto Odkano kūno artumą ir mėgavosi galvodamas, kad už tironiškos galios, kuria jis puikuo-

jasi, slypi kitoks Odkanas. Taip pat liūdnas ir pažeidžiamas, ir jis apie tai jam pasipasakos. Jau girdėjo, kaip jis sako — jam, savo vieninteliam draugui, vieninteliam žmogui, kuriuo gali pasikliauti, — kad jis nelaimingas, kad jo tėvas miręs kraupia mirtimi, sukapotas į gabalus ar įstumtas į šulinį, kad jo motina gyvenanti baimindamasi, jog vieną dieną vėl išvys jo sėbrus, degančius kerštu jai ir jos sūnui. Odkanas, toks valdingas, toks pašaipa, prisipažins Nikola, kad jam baisu, jis taip pat tik mažas sutrikęs berniukas. Ašaros riedės jo skruostais, savo išdidžią galvą jis padės Nikola ant kelių, ir Nikola glostys jam plaukus, kalbės švelnius žodžius, kad paguostų, numaldytų tą begalinę, amžinai bežadę širdgėlą, kuri netikėtai prasiverš prieš jį ir jam vienam, nes tik jis, Nikola, to vertas. Odkanas raudodamas kalbės, kad priešai, kurie nužudė tėvą ir kurių taip bijanti motina, gali atsivilkti į kalnų namelį ir jį išsitempti. Paimti įkaitu ar tiesiog nudobti, palikti lavoną užpustytame trake. Ir Nikola supras, jog jis privalo apginti Odkaną, suieškoti slėptuvę, kurioje šis būtų saugus, kai tie pikti vyrai tamsiais žvilgančiais apsiaustais apsups namelį, tylėdami sueis į vidų, kiekvienas pro atskiras duris, kad niekam nepavyktų paspnikti. Išsitraukę peilius jie ims šaltai, metodiškai žudyti, pasiryžę nepalikti gyvo nė vieno liudytojo. Pusnuogių vaikų, užkluptų miegant, kūnai dryksos prie dviaukščių lovų. Grindimis klioks kraujo upės. Bet Nikola ir Odkanas tūnos pasislėpę sienos nišoje už vienos lovos. Ankšta, tamsi kiaurymė, tikra žiurkės ola. Jie spausis vienas prie kito tamsoje blizgančio-

mis akimis, išplėstomis iš siaubo. Jų alsavimą nustelbs kraupūs skerdynių garsai, siaubo riksmai, mirštančiųjų gargaliavimas, duslus krintančių kūnų dunksėjimas, dūžtančių stiklų, kurių šukės įsmigs į sumaitotus kūnus, džeržgesys, trumpas ir šaižus budelių juokas. Po lova iki jų slėptuvės atriedės nukirsta Liuka, akiniuoto rudžio, galva, ir sustings prie kojų įrėmusi į juos nepatiklias akis. Vėliau stos tyla. Slinks valandos. Žudikai išsidangins nieko nepešę, jausdami ir pasimėgavimą skerdynėmis, ir nusivylimą dėl pasprukusio grobio. Namelyje liks tik lavonai, stirtos negyvų vaikų. Bet jie neišlįs. Visą naktį pratupės įsispraudę savo užuolandoje tarp lavonų stirtų, jausdami kažką šilta tekant skruostais — galbūt kraują iš žaizdos ar kito berniuko ašaras. Tūnos tenai virpėdami. Naktis, regis, niekad nesibaigs. Gal jie niekad iš ten neišlįs.

9

Kitą dieną po pusryčių Nikola tėvas vis dar nebuvo pasirodęs. Mokytoja dirsčiojo į laikrodį: vis dėlto jie negaiš, nepraleis slidinėjimo pamokos ir nelauks. Jausdamas į save įsmeigtą šį sykį neatlaidų žvilgsnį, Nikola tylutėliai pratarė, kad turbūt bus geriau, jeigu jis pasiliks namelyje. Tikėjosi, Odkanas irgi pasišaus likti.

— Mes nepaliksime tavęs vieno, — nesutiko mokytoja.

Patrikas pasakė, jog jam ne kažin kas gresia, bet mokytoja paprieštaravo — ne, tai principo reikalas. O kol kas tegu Nikola užlipa su ja į viršų: ji norinti paskambinti jo mamai, pranešti, kokie reikalai, ir sužinoti, ar ši negavusi žinių iš vyro. Jie įėjo į medžiu dekoruotą nediduką kabinetą antrame aukšte, kur stovėjo telefonas. Pro langą vėrėsi gražus reginys į slėnį. Surinkusi numerį, mokytoja kiek palūkėjo ir irzliai paklausė Nikola, ar jo motina rytais labai anksti išeinanti. Tarsi atgailaudamas Nikola atsakė, kad ne, nelabai. Iš tikrųjų jis džiaugėsi, kad motina neatsiliepia. Tas skambutis jį trikdė.

Namuose jiems labai retai kas nors skambindavo, ir tais nedažnais atvejais, kai sučirkšdavo telefonas, ypač jei nebūdavo tėvo, mama artindavosi prie jo aiškiai sunerimusi. Jei Nikola sukinėdavosi netoliese, ji priverdavo duris, kad jis negirdėtų, lyg bijodama ir norėdama kaip galint ilgiau jį apsaugoti nuo blogos naujienos. Mokytoja atsiduso, paskui vėl surinko numerį, tiesiog norėdama pasitikrinti, ar nesuklydo. Šįkart į jos skambutį atsiliepė iš karto, ir Nikola svarstė, kas ten buvo atsitikę skambinant pirmą kartą. Įsivaizdavo motiną ta poza, kurioje ne kartą buvo ją užklupęs: stovi prieš čirškiantį aparatą įsitempusiu veidu, nesiryždama kelti ragelio. Kai skambutis nutyla, jai, atrodo, akimirką atlėgsta, tačiau jei jis suskamba vėl, ji atsiliepia iš karto, čiupdama ragelį taip, tarsi pultų į vandenį nuo ugnies.

Kupinas nerimastingo smalsumo Nikola atidžiai stebėjo mokytojos veidą, kol ši prisistatė ir aiškino, ko skambinanti. Kalbėdama ji susitiko jo žvilgsnį ir pamojo jam paimti klausomąjį ragelį. Jis pakluso.

— Ne, ponia, nieko rimta, — kantriai aiškino ji. — Bet nemalonu. Suprantate, jis neturi savo daiktų, jokios drabužių pamainos, jokių slidinėjimo reikmenų, tiktai tai, kuo vilki, tad mes nelabai žinome, ką su juo daryti.

Ji nusišypsojo Nikola, kad sušvelnintų tą atšiaurią pastabą, skirtą išjudinti jo motiną.

— Bet juk vyras tikriausiai netrukus atgabens jo krepšį, — atsiliepė ši.

— To ir tikiuosi, ponia, bet jis nesirodo, todėl norėčiau sužinoti, kur jį būtų galima rasti.

— Kai jis komandiruotėje, su juo susisiekti neįmanoma.

— Jis tikrai iš anksto nenumato, kokiuose viešbučiuose apsistos? O jei jums prireikia skubiai su juo pasikalbėti?

— Man labai gaila. Taip jau yra, — sausai atitarė Nikola motina.

— Bet jis jums kartais skambina?

— Kartais — taip.

— Tuomet jei paskambintų, būkite maloni ir jam praneškite... Bėda ta, kad jei jis nepasirodys šiandien, vadinasi, gali labai nutolti... Ar visiškai nenumanote, koks jo maršrutas?

— Ne. Man labai gaila.

— Ką gi, — tarė mokytoja, — ką gi... Norite pakalbėti su Nikola?

— Ačiū.

Mokytoja padavė ragelį Nikola ir, kad jo nevaržytų, išėjo į koridorių. Nikola ir jo mama nežinojo, ką vienas kitam pasakyti. Dėl daiktų po pokalbio su mokytoja nebebuvo ką pridurti, beliko laukti, kad tėvas juos atveš į kalnų namelį. Nikola nenorėjo skųstis ir dar labiau jaudinti mamos, o ši — klausinėti ir dar labiau trikdyti vaiko, kuriam niekuo negali padėti. Tad apsiribojo patarimais, kad būtų geras ir klusnus, kaip būtų sakiusi įprastomis aplinkybėmis. Nikola apmaudžiai pagalvojo: pamačiusi jį iki pusės stirksantį iš krokodilo nasrų, ji ir toliau kartotų: gerai praleisk laiką, būk geras, nepamiršk šiltai apsirengti. Dėl to šilto apsirengimo ji nieko

negali pasakyti ir tikriausiai tramdo save, kad neimtų raginti jo apsivilkti storą nertinį su stirnomis, kurį buvo jam numezgusi.

Lipdamas su mokytoja žemyn į didžiąją salę, kurioje buvo kraustomi pusryčių stalai, Nikola mąstė apie tą paslaptį: jis žinojo, kad jo krepšys automobilio bagažinėje, matė jį įspraustą tarp grandinių ir lagaminėlių su pavyzdžiais; atidaręs bagažinę tėvas negalėjo jo nepastebėti, o lankydamas klientus jis tikrai turėjo atidaryti ją vakar vakare arba vėliausiai šį rytą. Tai kodėl nepaskambino? Kodėl neatvažiuoja? Juk turėjo nutuokti, kiek bėdos turės Nikola. Ar jis pametė jų namelio telefono numerį? Ar bagažinės raktelius? Ar jam pavogė juos? Ar jam pavogė automobilį? Arba dar — gal jis pakliuvo į avariją? Ūmai ši hipotezė, kurios nebuvo numatęs, pasirodė Nikola labiausiai įtikima. Jeigu jis nesirodo, vadinasi, neįstengia atvažiuoti, neįstengia paskambinti. Gal automobilis slystelėjo ant pašalo lopinėlio, atsitrenkė į medį, ir tėvas merdi vairo sutraiškyta krūtine. Jo paskutinė sąmoninga mintis, žodžiai, kuriuos jis išlemena prieš mirdamas ir kurių gelbėtojai nesupranta, greičiausiai tokie: „Nikola krepšys! Nuvežkite krepšį Nikola!"

Tai įsivaizduodamas Nikola jautė, kad iš akių tuoj paplūs ašaros, ir mėgavosi begaline to jausmo saldybe. Aišku, jis nenorėjo, kad tai būtų tiesa, bet kartu jam būtų malonu vaidinti prieš kitus tą našlaitėlio, dramos herojaus, vaidmenį. Jie norės jį paguosti, Odkanas norės jį paguosti, bet jis bus nepaguodžiamas. Pasvarstė, ar mokytoja samprotauja taip pat kaip jis, ir tol, kol lieka vil-

ties, stengiasi nuslėpti nuo jo savo nerimą. Tikriausiai ne. Dar ne. Nikola jau įsivaizdavo akimirką, kai vėl sučirkš telefonas. Mokytoja nieko neįtardama užlips pakelti ragelio, vaikai triukšmingai žais salėje, klegės. Jis vienas įsitempęs lauks jos sugrįžtant. Ir štai ji grįžta išbalusiu, ištįsusiu veidu. Šurmulys nenuščiūva, bet ji netramdo jo. Regis, nieko negirdi, nieko nepastebi, mato tiktai jį, Nikola, — prieina, ima už rankos, pasivedėja atokiau, į kabinetą. Uždaro duris, ir triukšmas apačioje nuščiūva. Suima jo veidą tarp delnų, delnai švelniai spaudžia skruostus, matyti, kaip virpa jos lūpos, kai ji vapa: „Nikola... Paklausyk, Nikola, tau teks sukaupti visą drąsą..." Tada jie abu pravirksta, jis jos glėbyje — malonu, neįtikėtinai malonu, jis norėtų, kad ta akimirka truktų visą gyvenimą, kad gyvenime būtų tik tai, daugiau nieko, jokio kito veido, jokių kitų kvepalų, kitų žodžių, tik tyliai kartojamas jo vardas, Nikola, Nikola, ir daugiau nieko.

10

Prieš išvykdami mokytoja ir instruktorius dar išsivirė kavos ir aptarė, ką daryti su Nikola. Jis liko su jais, atokiau nuo kitų vaikų, regis, galutinai tapęs spręstina problema.

— Klausykite, — tarė Patrikas, — juk nesėdėsime čia visą savaitę. Jei jau jo tėvas visiškai užmiršo tą krepšį, jei jis už dviejų šimtų kilometrų ir jei lauksime, kol sugrįš, sugadinsime berniukui, o drauge ir visiems kitiems, viešnagę. Siūlau paimti iš bendros kasos pinigų ir nupirkti jam reikalingiausių daiktų, kad jis galėtų daryti tai, ką daro ir kiti. Tinka, žmogeliuk? — pridūrė jis, atsisukęs į Nikolą.

Jam tiko, pritarė ir mokytoja.

Po pietų, skaityti ar ilsėtis skirtu laiku, Patrikas su Nikola leidosi į kelią. Oras buvo švelnus, pro nuogas šakas žėrėjo saulė. Nepamatęs ant klampios sankasos priešais namelį jokios kitos mašinos, Nikola nutarė, kad jie važiuos į kaimelį autobusu ir vairuotojui atrodys keista vežti tik du žmones. Bet Patrikas praėjo pro autobusą,

kuris stovėdamas buvo panašus į snūduriuojantį drakoną, ir nusileido kokį šimtą metrų keliuku, vedančiu į kalnų namelį. Truputį atokiau stovėjo geltonas Reno 4L, kurio Nikola nebuvo pastebėjęs važiuodamas čia. Pravėręs vairuotojo dureles, Patrikas paskelbė:

— Va ir karieta!

Jis įsėdo, nusismaukė nuo kaklo ilgą odinį varstį, ant kurio kabojo automobilio raktelis. Nikola norėjo sėsti į galą, bet Patrikas persilenkęs atlapojo kitas priekines dureles.

— Cha cha! — nusikvatojo jis. — Aš nesu tavo vairuotojas!

Nikola sudvejojo: sėsti į automobilio priekį jam visada buvo griežčiausiai draudžiama.

— Nagi, pakrutėk!

Jis pakluso.

— Šiaip ar taip, — pridūrė Patrikas, — ten gale tikras jaukalas!

Nikola nedrąsiai dirstelėjo per sėdynę, lyg bijodamas, kad jam į gerklę kibs didžiulis šuo, pasislėpęs po apdriskusiu škotišku apdangalu. Ten gulėjo kuprinė, senos dėžės, lagaminėlis su kasetėmis, virvių ryšulys, kažkokie metaliniai daiktai, matyt, kalnų laipiojimo įranga.

— Vis dėlto prisisek diržą, — pasakė Patrikas, pasukdamas automobilio raktelį.

Variklis sučiaudėjo. Patrikas pabandė iš naujo, ir vėl nieko. Nikola išsigando, kad jis neįsiustų, bet jis tik nutaisė komišką grimasą ir atsisukęs į Nikola paaiškino:

— Kantrybės. Tokia jau ji. Reikia gražiai paprašyti.

Vėl pasuko raktelį, labai švelniai spustelėjo akceleratoriaus pedalą ir keldamas kitą koją murmtelėjo:

— Va... va... Gerutė!

Nikola nejučiom sukrykštė iš susižavėjimo, kai automobilis trūktelėjo iš vietos ir nuriedėjo žemyn vingiuotu keliuku.

— Mėgsti muziką? — paklausė Patrikas.

Nikola nežinojo, ką atsakyti. Niekuomet apie tai nebuvo galvojęs. Namuose niekas niekados jos nesiklausė, ten net nebuvo grotuvo, o mokykloje visi žiūrėjo į muzikos pamoką kaip į lažą. Mokytojas, ponas Ribotonas, diktuodavo muzikinius diktantus, tai yra spaudinėjo pianino natas, kurias reikėjo parašyti specialiame sąsiuvinyje su penklinėmis. Nikola niekada nesisekė. Jam labiau patiko, kai ponas Ribotonas diktuodavo jiems apie didžiųjų muzikų gyvenimą: čia bent jau buvo žodžiai, raidės, kurias jis mokėjo rašyti. Ponas Ribotonas buvo mažas žmogelis labai didele galva, ir nors bijodami jo ūmaus pykčio, kuris, pasak mokyklos legendos, sykį buvo įsisiūbavęs taip, kad jis paleido vienam mokiniui į galvą taburetę, jie laikė jį truputį juokingu. Jautėsi, kad kiti mokytojai ne per daug jį gerbia, kad niekas jo negerbia. Jo sūnus Maksimas Ribotonas, nedidukas ir nedailiai suręstas kaip jis, mokėsi vienoje klasėje su Nikola. Šis nejautė palankumo tam klastingam, prakaituotam bukagalviui, svajojančiam ateityje tapti policijos inspektoriumi, tačiau negalėjo galvoti apie jį be skausmingos užuojautos. Kartą vienas berniukas iš pirmo suolo per daug ištiesė kojas ir netyčiom batų padais supurvino po-

no Ribotono kelnių apačią; jis baisingai įtūžo. Šitas įtūžis sukėlė ne baimę ar pagarbą, o veikiau paniekos kupiną gailestį. Su karčiu, gailiu įniršiu jis dėstė, kad jam jau per gerklę lenda ta mokykla, kur jam bjaurojamos kelnės, kurias buvę ne taip paprasta nusipirkti, viskas taip brangu, o jis teuždirbąs niekingą algelę, ir jeigu mokinio, kuris sutepė jo kelnes, tėvai turi iš ko kas dieną mokėti už drabužių valymą, tuo geriau jiems, bet jis tokių pinigų neturįs. Tariant tuos žodžius jo balsas virpėjo, rodėsi, jis tuoj apsiverks, ir Nikola taip pat smaugė ašaros dėl Maksimo Ribotono, į kurį jis nedrįso pažvelgti ir kuris turėjo kęsti, kaip jo tėvas žeminasi prieš jo draugus ir taip siaubingai begėdiškai lieja savo tulžį, nes gyvenimas iš jo labai skaudžiai išsityčiojęs. Vėliau, per pertrauką, jis labai nustebo išgirdęs, kaip Maksimas Ribotonas nesivaržydamas ir juokaudamas mini tą įvykį, tikina, kad nėra ko imti į galvą, kai tėvas taip įsismarkauja: jis greitai nurimstąs. O Nikola manė, kad po šios scenos Maksimas Ribotonas paliks klasę netaręs nė žodžio ir daugiau mokykloje nebesirodys. Vėliau jie sužinos, kad jis serga. Keletas geraširdžių vaikų nueis jo aplankyti. Nikola įsivaizdavo save jų būrelyje renkantį iš savo žaislų dovaną, kurią galėtų nunešti Maksimui jo neįžeisdamas. Įsivaizdavo dėkingą jo žvilgsnį, jo sulysusį veidą ir kūną, pagraužtus karščio, tačiau dovanos ir draugiški žodžiai bus beverčiai: vieną dieną jie sužinos apie Maksimo Ribotono mirtį, geraširdžių vaikų būrelis nueis į laidotuves, ir nuo šiol jie pasižadės būti geri ir malonūs sielvarto palaužtam tėvui Ribotonui. Nebe-

triukšmaus, nebesveikins jo paikai surimuotais didžiųjų muzikų vardais, kuriuos jis taria su pagarba, pavyzdžiui, Šubèrtas — grybo vertas, arba Šumánas — nieko neišmano.

Be šių vardų Nikola nieko nenutuokė apie muziką, bet užuot prisipažinęs Patrikui išsisukinėdamas atsakė: taip, mėgstu. Jau baiminosi kito klausimo ir šis netruko nuskambėti:

— O kokio stiliaus muziką tu mėgsti?

— Naa, Šumaną... — leptelėjo jis.

Patrikas nutaisė drauge pagarbią ir pašaipią grimasėlę ir pasakė tokios muzikos neturįs, bet turįs dainų. Paprašė Nikola parinkti kasetę: reikia tik nuo užpakalinės sėdynės paimti lagaminėlį ir paskaityti jam pavadinimus. Nikola pakluso. Buvo sunku iššifruoti angliškus žodžius, bet Patrikas užbaigdavo pirmuosius skiemenis, kuriuos mikčiojo Nikola, ir sulig trečia kasete pasakė, kad ši tiks. Įdėjo ją į aparatą; muzika pratrūko pačiame dainos viduryje. Kimus, kandus balsas, gitaros čaižė tarsi rimbo kirčiai. Muzika atrodė šiurkšti, bet drauge ir lanksti, panaši į atsipalaidavusį plėšrūną. Kai tokia muzika aidėdavo per televizorių, tėvai nepatenkinti pritildydavo garsą. Jeigu kas būtų paklausęs jo nuomonės, šiaip jau Nikola būtų atsakęs, kad jam nepatinka, bet tą dieną jis buvo sužavėtas. Patrikas greta jo barbeno ritmą į vairą, lingavo į taktą, kartkartėm su dainininku paniūniuodamas kokią nuotrupą. Drauge su juo šaižiai suaimanuodavo. Automobilis riedėjo tobulai harmoningai su muzika, greičiau, kai paspartėdavo muzikos tempas, kai

sulėtėdavo — lėčiau, brėždamas plačius viražus, ir viskas dunksėjo virpėjo unisonu: kremtančios plentą padangos, kelio posūkiai, pavaros ir, svarbiausia, Patriko kūnas, kuris nepaleisdamas automobilio vairo lanksčiai siūbavo su šypsena lūpose ir akimis, primerktomis nuo saulės spindulių, plieskiančių pro priekinį stiklą. Niekada Nikola nebuvo girdėjęs nieko gražesnio už šitą dainą, ji pagavo visą jo kūną, ir jis užsinorėjo, kad toks būtų visas jo gyvenimas — jis amžinai keliautų automobilio priekyje, klausytųsi tokio stiliaus muzikos, o vėliau taptų toks kaip Patrikas: toks pat geras vairuotojas, toks pat laisvas ir nevaržomas.

11

— Na, — tarė Patrikas stumdamas prekybos centro duris, — laikas surimtėti. Ko mums reikia?

Tik tada po kelionės automobiliu svaigulio Nikola prisiminė, ko jie čia atvažiavo, kad jo daiktai liko tėvo bagažinėje, o tėvas tikriausiai žuvo.

— Ar prisimeni, kas buvo tavo krepšyje? — paklausė Patrikas.

— Na, drabužių pamaina, — atsakė Nikola, kurį šis klausimas trikdė: Patrikas neabejotinai žino, kas ten buvo, nes auklėtoja visiems liepė pasiimti tuos pačius daiktus, kurių sąrašą buvo pateikusi tėvams. Teisybė, be to, kiekvienas dar turėjo teisę pasiimti vieną kitą daiktelį savo nuožiūra, knygą ar kokį stalo žaidimą, o Nikola, mokytojos patarimu, dar turėjo paklotėlį, jeigu kartais prisisiotų į lovą. Tačiau to pasakyti Patrikui neišdrįso.

— O dar, — pasakė pagalvojęs, — turėjau savo seifą.

— Seifą? — nustebęs pakartojo Patrikas.

— Taip, nedidelį seifą, kurį man padovanojo paslaptims susidėti. Jam atidaryti yra kodas, ir jį žinau tik aš vienas.

— O jeigu pamirši, kas tada?

— Nebegalėsiu atidaryti. Niekas nebegalės. Bet aš moku jį atmintinai.

— Taip, o jeigu tau kas nors kaip reikiant užtvos per galvą ir tu prarasi atmintį? Ar bent jau turi jį kur nors užsirašęs?

— Ne. Kam reikia? Šiaip ar taip, jei prarasiu atmintį, tada juo labiau nežinosiu, kur jį užsirašiau.

— Teisybė, — pripažino Patrikas. — O tu sumanus.

Nikola padvejojo, nesiryždamas Patrikui pasakyti, kad iš tiesų su tuo seifu esama vienos bėdos. Tėvas jam padovanojo jį drauge su užklijuotu voku, kuriame buvo lapas su kodu. Patarė išmokti jį ir lapą sunaikinti; Nikola taip ir padarė. Bet netrukus jam toptelėjo mintis, kad prieš atiduodamas jam voką tėvas bus jį atidaręs, paskui vėl meistriškai užklijavęs, tad jis gali patekti į seifą. Galbūt retsykiais dirsteli, ką Nikola ten nuo jo slepia. Gal dėl to ir padovanojo. Nors nebuvo tuo tikras, Nikola nepasitikėjo ir nelaikė seife nieko slaptesnio, tik degalinių kuponus. Jei tėvas jį atidarė, tikriausiai nusivylė. Bet tikėtiniausia, kad jis žuvęs. Tačiau tai dar neaišku, ir Nikola nepasidavė pagundai viską pasakyti Patrikui. Stengdamasis kalbėti atsainiu tonu, iš pradžių pasiūlė:

— Jeigu nori, galiu pasakyti tau kodą.

Patrikas papurtė galvą:

— Ne. Tu manęs nepažįsti. Jeigu seifas atsiras, o aš žinosiu kodą, tave nudaigosiu ir nuėjęs pasiglemšiu tavo paslaptis.

— Bet jos tėvo automobilyje.

— Nenoriu jo žinoti. Tai ne mano reikalas. Nei kodas, nei tai, kas seife.

Jis nusišypsojo ir atstatė į Nikola įsivaizduojamą pistoletą:

— Kas tavo seife?

— Nieko įdomaus, — paniuręs atsakė Nikola.

Vaikiškų drabužių skyriuje Patrikas išrinko storą vilnonę palaidinę ir neperšlampamas slidinėjimo kelnes, kurias Nikola pasimatavo kabinoje, kol jis rinko jam kitus daiktus: dvejas trumpikes, dvejus marškinėlius, dvi poras storų kojinių, gobtuvą ir dantų šepetėlį. Kelnės buvo jo dydžio, bet truputį per ilgos. Patrikas mikliai jas paraitojo, sakydamas, bus gerai, vėliau, jeigu norės, jo mama galės jas palenkti. Nikola atrodė labai smagu šitaip apsipirkinėti: jam nereikėjo dvejoti ištisomis valandomis ir suraukus iš susirūpinimo kaktą rinktis iš dviejų fasonų, dviejų spalvų, dviejų dydžių, kaip kiekvieną kartą, kai spręsdavo jo tėvai. Jam dar būtų patikęs žalias ir violetinis sportinis kostiumas, toks kaip Patriko, tačiau prašyti, žinoma, neišdrįso.

Mokėdamas Patrikas persimetė keliais žodžiais su kasininke, jukia mergina, ir iš karto krito į akį, kad jai jis atrodo dailus vaikinas, kad jai patinka jo „arklio uodega", jo pailgas veidas ryškiai mėlynomis akimis, ramūs judesiai ir šmaikštavimas.

— Tas jaunuolis jūsų? — paklausė rodydama į Nikolą.

Patrikas atsakė, kad ne jo, bet jeigu per metus ir vieną dieną niekas jo nepareikalaus, mielai jį pasiliksiąs.

— Mudu neblogai sutariame, — pridūrė jis, ir Nikola išdidžiai pakartojo sau tą frazę. Norėjo atsainiai mestelėti kitiems, kad su Patriku jie neblogai sutaria. Dirstelėjo į riešą, į brazilišką apyrankę, kurią šis jam buvo padovanojęs, ir mintyse pasižadėjo vėliau, kai nebepriklausys nuo tėvų, užsiauginti „arklio uodegą".

Automobilyje Patrikas vėl įjungė muziką; vairuodamas ir siūbuodamas į taktą ištarė kitą įsimintiną frazę:

— Ar nemanai, kad mes naftos magnatai?

Nikolą prireikė kiek laiko suvokti, ką tai reiškia: kad viskas jiems puikiai klostosi, kad jie nenukabina nosies, nesuka sau galvos, o kai suvokė, jį užplūdo džiugus jaudulys, tarsi būtų išgirdęs tik juodviem žinomą slaptažodį. Kalbėdamas baiminosi savo šaižiu balseliu lептelėti kokią nesąmonę ir taip išsiduoti, koks jis menkas, tačiau savo baimę įveikė; jam pavyko atitarti lyg niekur nieko:

— Teisybė. Teisybė, mes naftos magnatai.

12

Pavalgę jie žaisdavo žaidimus: „iš judesių atspėk žmogaus amatą", „šilta—šalta", teatrą. Bet tą dieną Patrikas pasakė, kad jie užsiimsią kuo kitu.

— Kuo? —paklausė jie.

— Tuojau pamatysit.

Vienai komandai jis liepė sustumti prie sienų stalus, suolus ir viską, kas buvo salėje. Jis išjungė šviesą salėje, bet paliko ją vestibiulyje, tad vis dėlto nebuvo visiškai tamsu. Paslaptingi pasirengimai žavėjo vaikus. Stumdydami baldus jie prislopintai kikeno, spėliojo: žais vaiduoklius ar suks staliukus? Patrikas suplojo delnais ir liepė nusiraminti.

— Dabar, — tarė, — atsigulkit ant grindų. Ant nugaros.

Kol visi gulėsi, kurį laiką dar vyravo šurmulys, skambėjo juokas. Liko stovėti tik Patrikas. Jis kantriai laukė, kol kiekvienas susiras sau vietelę. Ramiu, neskubriu balsu davė vieną kitą nurodymą, kaip patogiau atsigulti:

pirmiausia išsitiesti, stengtis neišriesti kūno, nugarą prispausti prie grindų, delnus atversti į lubas ir užsimerkti.

— Užsimerkti... — pakartojo jis bemaž svajingai, tarsi pats merktų akis ketindamas užmigti, ir nutilo. Stojo tylos valandėlė, bet ją sudrumstė nekantrus balsas:

— Ką daryti dabar?

— Nesupranti? — atsiliepė kitas. — Jis mus hipnotizuoja.

Šitą repliką palydėjo vienas kitas prunkštelėjimas. Patrikas nutylėjo. Kiek vėliau vėl prabilo, tarsi tik dabar išgirdęs ankstesnį klausimą:

— Nedarom nieko... Mes visą laiką kažką darom, apie kažką galvojam. Dabar nedarom nieko. Bandom negalvoti apie nieką. Mes čia, ir to gana. Mes atsipalaiduojam. Bičiuliškai bendraujam..

Jo balsas skambėjo vis ramiau, vis mąsliau. Jis lėtai žingsniavo po kambarį tarp dryksančių vaikų kūnų. Nikola greičiau pajuto, nei išgirdo, kaip jis eina pro jį. Pramerkė akis, tučtuojau vėl užsimerkė, bijodamas būti užkluptas nusikaltimo vietoje.

— Kvėpuojam lėtai, — kalbėjo Patrikas. — Pilvu. Išpučiam ir įtraukiam pilvą kaip balioną, tačiau švelniai, giliai... — Paskui kelissyk pakartojo: — Įkvėpt, iškvėpt... — ir Nikola pajuto, kad kiti aplink jį paklūsta jam, pasiduoda jo ritmui. Pamanė, kad jam niekad nepavyks. Kai per medicininį patikrinimą jie pūsdavo balionėlį, jo plaučiai visada būdavo silpniausi, jam atrodydavo, kad kažkas gniaužia krūtinę trukdydamas orui cirkuliuoti. Įkvėpdavo ir iškvėpdavo greičiau nei kiti,

trūksmingai, žiopčiodamas it skęstantysis. Bet Patrikas kalbėjo toliau, o jo balsas keistai tolo ir sykiu skambėjo vis aiškiau.

— Įkvėpt... Iškvėpt... — dabar kartojo jis, ir pats nesusivokdamas Nikola ūmai pasijuto kvėpuojąs kartu su kitais, tapęs dalimi tos bangos, apgaubiančios jį, sukylančios, paskui nuslūgstančios. Girdėjo, kaip alsuoja kiti ir jis pats, juto, kaip jo alsavimas susilieja su kitų alsavimu. Pilvas pamažu pakyla ir nusileidžia paklusdamas Patriko balsui. Jis kuria ertmes, ir jo kvėpavimas pripildo jas taip, kaip jūros potvynis pripildo uolos įdubas.

— Gerai, — po kurio laiko pasakė Patrikas. — Dabar jūs galvosite apie savo liežuvį.

Salėje kažkas sukikeno, bet niekas jam neatliepė. Nikola šmėstelėjo mintis: jei visi būtų prajukę, nebūtų atsilikęs ir jis; jam pasirodė juokinga galvoti apie liežuvį, bet jis pakluso, galvojo apie savo liežuvį, kuris liečia gomurį, kaip ir turi būti, sakė Patrikas, jautė jo svorį, masę, sandarą: vietom lygus, drėgnas, vietom šiurkštus. Pojūtis darėsi vis keistesnis ir keistesnis. Liežuvis brinko burnoje it didžiulė kempinė ir jis bijojo, kad ji uždusins jį, bet kaip tik tą akimirką, kai jį pagavo baimė, Patrikas ją išsklaidė:

— Jei liežuvis per daug padidėjo ir trukdo, reikia tik nuryti seilę.

Nikola gurktelėjo, ir liežuvis vėl įgavo įprastines proporcijas. Vis dėlto tebejautė jį, keistai tebejautė, tarsi ką tik būtų su juo susipažinęs. Tada Patrikas liepė jiems

galvoti apie nosį, sekti, kaip į šnerves plūsta oras. Paskui sutelkti dėmesį po vokais, į tarpuakį, į pakaušį. Iš ten perėjo prie rankų, pradėdamas nuo pirštų, kuriuos vieną po kito privertė atsipalaiduoti, pakilo iki alkūnės, tada iki peties.

— Jūsų rankos sunkios, — kalbėjo jis, — labai sunkios. Tokios sunkios, kad grimzta į žemę. Net ir norėdami negalėtumėt jų pakelti...

Ir Nikola pajuto — tikrai negalėtų. Dryksojo ant grindų plokščių tarsi klanas, jo mintys sklandė virš inertiško kūno ir vis dėlto jis glūdėjo jame lyg kokiame name giliais pamatais, tyrinėdamas jo koridorius, nusitęsusius jo galūnėmis, stumčiodamas tamsių ir šiltų, svarbiausia, šiltų kambarių duris. Dabar vyravo šilumos pojūtis, ir jis nenustebo, išgirdęs Patriką ją apibūdinant, patariant ją priimti, įvertinti, leistis užtvindomam tos stiprios, bet švelnios šilumos, kuri srūva gyslomis, lengvai žnybčiodama kirba odos paviršiuje, kad net knieti pasikasyti, nors verčiau tai pagundai nepasiduoti.

— Bet jei labai norit, — pridūrė, — nieko baisaus: kasykitės!

Iš kur jis žino? Kaip gali kalbėti apie tuos nepaprastus dalykus, kuriuos jaučia Nikola, kaip tik tą akimirką, kai jis juos pajunta? Ar ir kitiems taip? Nebebuvo girdėti juoko — tik ramus alsavimas, pavaldus Patriko balsui. Visi, kaip ir Nikola, tyrinėjo tą paslaptingą teritoriją, glūdinčią jų viduje, visi vienodai patikliai pakluso vadovui. Kol Patrikas kalba, nurodydamas, ką jiems daryti toliau — dabar tai buvo pėdos, kojų pirštai, blauzdos,

keliai ir šlaunys, — jiems niekas negresia. Jie saugūs kūno viduje. Tai tęsėsi. Kiek laiko tai tęsėsi?

Staiga Nikola pajuto, kad Patrikas lenkiasi prie jo. Lengvai trekštelėjo kelis. Jis pritūpė, jo plaštakos nusileido ant Nikola krūtinės, tiesiai po pečiais, visu delnu. Ir sustingo. Nikola širdis ėmė pašėlusiai daužytis, akimirkai išsilyginęs kvėpavimas vėl ėmė trūkčioti. Labai tyliai Patrikas ištarė: „Ššš..." lyg maldydamas persigandusį gyvulėlį, jo delnai kiek smarkiau spustelėjo Nikola krūtinę, pirštai išsitiesė prie pečių, mygdami juos prie žemės, dar giliau į ją gramzdindami. Nikola atrodė, jis dūsta, blaškosi į visas puses savo paties viduje, atsitrenkdamas į pertvaras, ir drauge žinojo, kad išorėje nieko nematyti. Kūnas liko sustingęs, nors Patrikas stengėsi, mėšlungiškai susitraukęs — jis atspėjo, kad šis bando padėti jam atsipalaiduoti. Girdėjo, kaip jis alsuoja virš jo, labai ramiai alsuoja. Pagalvojo apie išskrostą „Šel" degalinės manekeną, apie jo krūtinės ląstą-dangtelį, kurį gali nuimti ir apžiūrėti vidų. Patrikas spaudė dangtelį norėdamas jį užčiuopti, prijaukinti tai, kas slypi po juo, bet ten vyravo baisus chaosas, sakytum visi Nikola organai būtų sprukę kiek įstengdami toliau nuo pertvaros, kurią čiuopia šilti, tvirti delnai, ir vis dėlto Nikola nenorėjo, kad jie pasitrauktų. Vargais negalais užgniaužė aimaną, kai jie liovėsi spaudę, paskui lėtai pasitraukė. Patriko alsavimas nutolo, jam stojantis vėl trekštelėjo kelis. Nikola pramerkė akis, kiek pasuko galvą ir pamatė jį, palinkusį prie kito vaiko, darantį tą patį. Jis vėl užsimerkė, kūną netikėtai nuvėrė

virpulys. Ar tėvas išėmė jo kuponus iš seifo? Ar jis jau buvo gavęs anatominį žmogeliuką, kai įvyko avarija? Bandydamas nusiraminti vėl įsivaizdavo, kaip viskas įvyks: kad dabar, kai Patrikas tylomis spaudžia kitam berniukui krūtinę, gal jau skamba telefonas, ir koks bus vakaras, sutrikdytas siaubingos naujienos, ir naktis, ir kita diena, ir jo, našlaičio, gyvenimas. Taip pat mąstė, kad negerai nugrimzti į tokias svajones, jos gali prisišaukti nelaimę. Ką jis pasakytų, jeigu telefonas iš tikro suskambėtų, jeigu tai, ką jis įsivaizduoja graudendamas, guosdamas save, įvyktų iš tikro? Būtų siaubinga. Jis taptų ne tik našlaitis, bet būtų kaltas, siaubingai kaltas. Tarsi nužudęs savo tėvą. Vieną dieną, kaip paprastai vaizdingai aiškindamas ir patarinėdamas, kaip būti atsargiam, šis papasakojo jam istoriją apie vieną senų laikų bendraklasį, kuris nusitaikė šautuvu į savo broliuką, žinoma, juokais, nė neįtardamas, kad šautuvas užtaisytas. Spustelėjo gaiduką ir suvarė broliukui kulką į širdį. Kas buvo paskui? — svarstė Nikola. Ką jie jam padarė, tam vaikui žudikui? Bausti negalėjo, jis nebuvo kaltas, jis ir taip jau buvo nubaustas. Guodė jį? Bet kaip gali guosti vaiką, kuris tai padarė? Ką jam pasakyti? Ar tai įmanoma, ar tėvai gali jį apkabinti švelniai sakydami, kad viskas baigta ir pamiršta, kad dabar viskas bus gerai? Ne. Tai ką? Mėginti jam meluoti, kad jo gyvenimas nebūtų pražudytas, sukurti ne tokią kraupią įvykio versiją ir po truputį įtikinti, kad tai tiesa? Šautuvas iššovęs pats, jį laikęs ne jis, jis čia niekuo dėtas...

— Labai pamažu vėl pradedat judėti... — pasakė Patrikas. — Pirmiausia — pėdos. Sukam kulkšnimis nedidelius ratukus... Taip... Neskubėdami.

Dabar galite atsimerkti.

13

Tą naktį Nikola sukosi vikšriniu ratu.

Suaugęs jo palydovas buvo ne tėvas, o Patrikas. Jie paliko mažąjį broliuką su berniuko, kurį buvo sutikęs pramogų parke, tėvu. Broliukas vilkėjo žalią striukelę su gobtuvu ant galvos, nors nelijo, ir avėjo raudonus guminius batus. Jis mojavo jiems atsisveikindamas. Berniuko tėvas laikė jį už kitos rankos vis tebesišypsodamas. Jo veidas buvo matyti neaiškiai. Patrikas atsisėdo kabinos gale, Nikola įsispraudė tarp ilgų jo kojų, kurių keliai rėmėsi į metalinę pertvarą. Atrakciono tarnautojas nuleido prieš juos metalinį strypą ir užsklendė jį. Kabinos pajudėjo. Lėtai praplaukė pro broliuką, kuris tebemojavo rankute, paskui atsiplėšė nuo žemės, pakilo. Jie buvo danguje. Kabinos sustojo, paskui staiga krito žemyn. Nikola pasijuto siurbiamas į pragarmę, pragarmė atsivėrė ir jo paties viduje. Skrandis atitrūko, Nikola išsigando, norėjo nusijuokti. Dabar viskas vyko žaibo greitumu. Vikšras ūžtelėjo ties žemės paviršiumi, pūškuodamas

kaip visu greičiu lekiantis traukinys, ir tuoj pat vėl pakilo. Šį sykį jis vos spėjo įžvelgti būdelę, mažąjį broliuką, žmones apačioje, jie vėl kilo, bet greičiau, ūmiau, išsviesti į dangų vėl akimirkai sustingo toje siaubingoje vietoje, iš kur akimirksniu siūbtelėjo į kitą pusę. Nikola įsispyręs stūmėsi nuo žemės, kuri skubėjo jų pasitikti, pirštais spausdamas užsklęstą strypą; Patrikas taip pat jį spaudė, dvi didelės įdegusios plaštakos iš abiejų pusių supo mažus kumštelius. Iš po atsmauktų marškinėlių rankovių dilbiuose ryškėjo išbrinkusios gyslos, įsitempusios tarytum lynas. Nugara Nikola jautė kietą Patriko pilvą, kuris susitraukdavo iš išgąsčio ant tuštumos slenksčio tuo pačiu ritmu kaip ir jo pilvas. Nikola gūžėsi dar labiau, bandydamas grumtis tuo metu, kai jie garmėdavo žemyn, paskui apačioje kiek atsipalaiduodavo, tačiau vėl sukrusdavo kylant, jie pasiekdavo keteros viršūnę, ir tada juos vėl užplūsdavo nuostabus leidimosi siaubas. Įsitempusios Patriko šlaunys mygo jo šlaunis, Nikola tebebuvo užsimerkęs. Bet staiga prieš pat viršūnę jis atsimerkė ir žemai išvydo visą pramogų parką. Maži siluetai, žmogiškosios skruzdėlės, trepenančios žeme ištisais šviesmečiais. Akimirką, kol tai truko, jo žvilgsnis išskyrė vieną — ne, du — siluetus: vyro, kuris tolo vesdamasis už rankos mažą vaikutį. Traukinukas jau niro žemyn, nieko nebebuvo matyti, tačiau jis suprato, kas vyksta. Vėl sprogino akis stingdamas iš siaubo, o vyriškis, kuris vedėsi jo broliuką, buvo jau toli. Nerdamas žemyn ratas paslėps jį nuo akių, ir kitą kartą kylant jau nebematys jų — jis tuo nė kiek neabejojo. Jie bus

dingę. Paskutinį kartą jis matė, pamatė savo broliuką, bent jau savo sveiką broliuką, su akimis, su visom galūnėm, su visais organais kūne. Tai, kas ką tik praplaukė prieš jo bejėgį žvilgsnį, buvo paskutinis jo paveikslas, mažas nerangus siluetas su striukele ir raudonais guminiais batais, už rankos jį vedėsi žmogus džinsiniu švarku, ir kas iš to, kad rėksi. Net Patrikas, prie kurio kūno spaudėsi jo kūnas, jo neišgirs, o net jei išgirstų, net jei būtų matęs tai, ką matė jis, iš to taip pat jokios naudos. Ratas sukosi tris minutes, aliarmo signalo nebuvo, iššokt pakeliui negalėjai. Dar dvi, pusantros minutės jie suksis, o broliukas tuo metu dings už tvoros, žmogus džinsiniu švarku nusitemps jį prie furgonėlio, kuriame laukia jo bendrai baltais chalatais, ir kai viskas bus baigta, kai jie drebančiom kojom išlips ant žemės, bus jau per vėlu. Ar matė tik jis vienas? Ar Patrikas taip pat? Ne, jis nieko nematė, verčiau nieko nebūtų matęs. Sustojęs iškels Nikola sau iš kojų tarpo, prunkšdamas išlips iš kabinos, šypsosis, kartos, kad jie naftos magnatai. Dar keletą sekundžių nežinos, kas įvyko, galės šypsotis. Nikola jam pavydėjo, būtų nepagailėjęs gyvybės, kad tik nebūtų pramerkęs akių, žvilgtelėjęs žemyn, nepamatęs to, ką pamatė, kad taip pat laimingas kaip Patrikas nieko nenutuoktų, dar minutę išgyventų su juo pasaulyje, iš kurio jo broliukas nebūtų dingęs. Būtų nepagailėjęs gyvybės, kad tik ši minutė truktų amžinai, kad nebesustotų ratas. Ir kad nebūtų to, kas ką tik įvyko, to, kas įvyko apačioje. Jie niekada nesužinotų. Gyvenime būtų tik tai — ratas, kuris sukasi vis greičiau ir greičiau, išcentri-

nė jėga, kuri sviedžia juos į dangų, į begalybę, stipriai stipriai spaudžia vieną prie kito, ir tuštuma, atsiverianti pilve, siurbianti jį iš vidaus, akimirką prisipildanti, vėl prasiverianti, plintanti vis giliau ir giliau, ir Patriko pilvas jam prie nugaros, jo šlaunys apie jo šlaunis, jo alsavimas jam į kaklą, ir triukšmas, ir tuštuma, ir dangus.

14

Jį prižadino drėgmė ir tuoj pat — įsitikinimas, kad įvyko katastrofa. Paklodė buvo peršlapusi, taip pat pižamos kelnės ir švarkelis. Manydamas, kad jis namie, vos nešūktelėjo verkdamas, bet laiku užgniaužė riksmą. Visi miega. Lauke eglėse ošia vėjas. Gulėdamas kniūbsčias Nikola nedrįso nė krustelėti. Iš pradžių vylėsi, kad jo kūno šildomos paklodės ir pižama nakčiai baigiantis išdžius. Rytoj niekas nieko nepastebės, nebent užsiropštų pasidairyti, pauostyti paklodę. Bet jis nejautė būdingo sisio kvapo. Kvapas silpnesnis, prėskesnis, vos juntamas. Ir balutės turinys kitoks, lyg šlapi klijai tarp kūno ir paklodės. Sunerimęs paspraudė po savimi delną ir pajuto kažką glitaus. Pagalvojo, ar tik nepratrūko jo pilvas, ar neištekėjo iš jo lipnūs skysčiai. Kraujas? Per tamsu patikrinti, bet jis įsivaizdavo didžiulę raudoną dėmę, išplitusią lovoje, ant mėlynos Odkano pižamos. Menkiausias krustelėjimas, ir jo viduriai ištekės. Žaizda būtų maudusi, tačiau jam nieko neskaudėjo. Jis išsigando. Nedrįso

pakelti rankos prie veido, prikišti prie burnos, šnervių, akių tos gličios substancijos, tos medūzos sekrecijos, kuri ištekėjo iš jo. Jautė, kaip tamsoje mėšlungiškai persikreipia veidas, kaip siaubas plečia akis nuo minties, kad jam atsitiko kai kas siaubinga, ko niekada nebuvo atsitikę niekam, kai kas antgamtiška.

Knygoje „Beždžionės letena" buvo skaitęs ir kitą „siaubo istoriją" — jaunuolio, kuris išgėręs keistą eliksyrą mato, kaip jo kūnas pamažu yra ir tyžta virsdamas juoda lipnia magma. Beje, ta istorija pateikta ne jo, o jo motinos akimis — ši stebisi, kad jis nebenori išeiti iš savo kambario, nieko neįsileidžia, kalba vis slopesniu, trūkčiojamu balsu, kuris veikiai virsta kažkokiu nesuprantamu kliuksėjimu. Paskui visai atsisako kalbėti, bendrauja po durimis pakištais rašteliais, kurių braižas taip pat keičiasi, paskutiniai — tik beprasmės keverzonės popieriuje, nutaškytame juodomis riebiomis dėmėmis. Ir kai nebesitverdama iš siaubo ji liepia išlaužti duris, ant parketo belikusi tik bjauri balutė, kurios paviršiuje plūduriuoja dvi pūslelės, jo buvusios akys.

Nikola godžiai perskaitė tą istoriją, tačiau nepajuto tikro siaubo, tarsi tai, kas joje buvo pasakojama, jam negrėsė, ir štai su juo vyksta kai kas panašaus, štai iš jo kūno veržiasi lipnūs pūliai. Tai blogiau negu žaizda, tai sunkiasi iš jo. Netrukus tai bus jis.

Ką kiti pamatys ryte jo lovoje?

Jis bijojo, bijojo jų, bijojo savęs. Reikia sprukti, pagalvojo, pasislėpti, skystėti vienatvėje, atokiau nuo visų. Jam galas. Daugiau niekas jo nebepamatys.

Atsargiai, baimindamasis išgirsti šliurpsėjimą, kilstelėjo pilvą. Nustūmęs paklodes ir antklodę, nurėpliojo prie kopėtėlių, nučiuožė žemyn nuo lovos. Odkano akys buvo užmerktos. Pirštų galais nutykino per miegamąjį nieko nepažadinęs. Koridoriuje prie elektros jungiklio spingsėjo oranžinė švieselė, bet jis nespustelėjo jo. Pačiame koridoriaus gale matine dėme, kurios pakako, kad galėtum orientuotis, švietė langas į mišką — be langinių ir be užuolaidų. Jis nulipo laiptais. Ant grindų plokščių ryškiai išsiskyrė jo basos kojos. Antrame aukšte visos durys buvo uždarytos, išskyrus vienerias — nedidelio kabineto, iš kurio ryte mokytoja skambino jo motinai. Jis įėjo, pastebėjo telefoną ir pagalvojo, kad jei norėtų, galėtų juo pasinaudoti. Tylutėliai pasikalbėtų vidury nakties, kad niekas nesužinotų, bet su kuo? Be to, šiame kabinete mokytoja ir instruktoriai laiko dokumentus, užrašus apie klasę. Galėtų juos peržiūrėti — gal rastų ką nors apie save. Tais retais atvejais, kai būdavo paliktas vienas namuose, jis pasinaudodavo proga ir išnaršydavo tėvų daiktus, mamos tualetinį stalelį, tėvo rašomojo stalo stalčius, tiesą sakant, nė nežinodamas ko, kokios paslapties ieško, bet neaiškiai įsitikinęs, kad rasti ją — gyvybės ar mirties klausimas, ir jeigu rastų, tėvai neturi sužinoti. Stengdavosi viską sudėti atgal lygiai taip pat, kad nesužadintų jų įtarimo. Bijojo, kad bus užkluptas, kad jie įeis nesugirgždinę durų ir jam ant peties netikėtai nusileis tėvo ranka. Jis bijojo, širdis daužėsi iš susijaudinimo.

Neužtrukdamas kabinete nusileido į pirmąjį aukštą. Pižama lipo prie pilvo, prie šlaunų. Vestibiulio prietemoje glūdėjo vaiduokliška klasė, sniegabridžiai batai, išrikiuoti pasieniu, eilė striukių ant gembės. Laukujės durys, aišku, uždarytos, bet tik užsklęstos, tereikėjo kilstelėti skląstį. Jis patraukė į save sunkias duris ir pamatė, kad lauke viskas balta.

15

Viską dengė sniegas. Ir tebekrito snieguIėmis, švelniai sūkuriuojančiomis vėjyje. Pirmą kartą Nikola matė tiek daug sniego ir savo sielvarto gelmėse pajuto susižavėjimą. Pusnuogę krūtinę sugniaužė ledinis nakties oras, kuris taip skyrėsi nuo šilumos namo, kuris miegojo jam už nugaros kaip didžiulis sotus gyvulys ir šiltai, ritmingai alsavo. Akimirką nejudėdamas pastovėjo ant slenksčio, paskui ištiesė ranką, ant kurios lengvai nutūpė snieguIė, ir žengė į lauką.

Basom kojom grimzdamas sniege, kurio dar niekas nebuvo išmynęs, perėjo sankasą. Autobusas taip pat buvo panašus į miegantį gyvulį, į namo mažylį, prigludusį prie jo šono ir miegantį atmerktom užgesusių žibintų akim. Nikola jį praėjo, nuklampojo takeliu iki kelio, taip pat užversto sniegu. Kelissyk atsisuko pažiūrėti į savo pėdas, gilias ir, svarbiausia, vienišas, įspūdingai vienišas: jis vienas šią naktį lauke, vienas žingsniuoja per sniegą, basas, peršlapusia pižama, ir niekas to nežino, niekas jo

daugiau nebepamatys. Po kelių minučių iš jo pėdsakų neliks nė ženklo.

Priėjęs pirmąjį vingį, kur buvo Patriko automobilis, sustojo. Toli toli, tarp eglių šakų, pastebėjo geltoną švieselę — ji judėjo žemėliau, paskui pranyko: turbūt vieškeliu slėnyje riedančio automobilio žibintai. Kas taip vėlai keliauja? Kas, pats to nenutuokdamas, dalijasi su juo šios nakties tyla ir vienatve?

Leisdamasis į kelią Nikola ketino traukti nosies tiesumu, kol išseks jėgos ir jis sukniubs, bet jam buvo taip šalta, kad bemaž nesąmoningai prisiartino prie Patriko automobilio kaip prie kokio prieglobsčio. Ligi jo gavo klampoti sniegu iki kelių. Durys nebuvo užrakintos. Jis užsiropštė į vairuotojo vietą ir paspraudė po savimi kojas, bandydamas susisukti į kamuoliuką prie vairo. Kai prisilietė prie sėdynės, ji jau buvo įdrėkusi ir šalta kaip ledas. Jis įbruko ranką tarp odos ir pižamos juosmens, bet lipnus skystis jau buvo sudžiūvęs kaip luobelė: varvėjo tik sniegas. Tirtėdamas jis įbruko ranką į pilvo duburėlį tarp bambos ir to, ko nemėgo įvardyti, nes nė vienas iš pavadinimų jam neatrodė tikras, nei pimpaliukas, kurį kartais vartojo tėvai, nei varpa, nei penis, kuriuos buvo radęs medicinos žodyne, nei bybis, kurį buvo girdėjęs mokykloje. Kartą kieme per pertrauką vienas bičiulis išsitraukė savišką ir juokais pademonstravo, kaip tas jo klauso. Pakyla, kai pašaukia jį, sakydamas: „Nagi, Toto, aukštyn, Toto!" Bičiulis nučiupo jį dviem pirštais ir, išrietęs kaip lanką, įrėmė sau į pilvą. Tačiau jis tikriausiai turi pavadinimą, tikrą pavadinimą, kurį sužinos vėliau.

Nikola prisiminė undinėlės istoriją, kuri greta „Pinokio" kadaise buvo viena mėgstamiausių jo vaikystės knygų. Viena vieta darė jam keistą įspūdį: ta, kur undinėlė, įsimylėjusi princą, kurį pamatė per audrą, svajoja tapti žmogumi, kad jis pamiltų ją, ir pasitelkia raganos kerus. Ragana sutaiso gėralą, nuo kurio jai vietoj žuvies uodegos išdygs kojos, ir už tai atima balsą. Undinėlė turės priversti pamilti ją nebylią, ir jeigu jai nepavyks, jei po trijų dienų princas neprisipažins ją mylįs, ji mirs. Nikola ypač mėgstama vieta buvo ta naktis, kurią ji, išgėrusi gėralą, viena praleidžia paplūdimyje. Išsitiesusi ant smėlio, apklosčiusi žuvies uodegą lapais, jūros pakrantėje po žėrinčiomis nutolusiomis žvaigždėmis ji laukia, kada įvyks permaina. Nikola knygoje paveikslėlis kaip tik ir vaizdavo ją tuo metu: su krūtis dengiančiais ilgais šviesiais plaukais ir su žvynais, prasidedančiais iš karto po bamba. Paveikslėlis nebuvo itin gražus, bet galėjai nujausti, koks neapsakomai švelnus jos pilvas aukščiau žuvies uodegos. Naktį undinėlei skaudėjo, ji nedrįso pažvelgti po lapais, ten, kur tai, kas dar buvo ji, grūmėsi su tuo, kuo netrukus ji taps. Jai skaudėjo, labai skaudėjo, ir ji tyliai dejavo bijodama prisišaukti žvejus, kurie atokiau paplūdimyje šnekučiavo prie laužo taisydami tinklus. Ji mėgino dainuoti — patyliukais, vien sau, kad paskutinįsyk išgirstų savo balsą. Aušo, ir ji aiškiai juto, kad kova pasibaigė, kerai atliko savo darbą. Juto, kad po lapais slypi kai kas kita, kad tai, kas buvo ji, tapo kai kuo kitu. Ji bijojo, širdį gildė begalinis liūdesys, galugerklyje užgeso balsas. Apčiuopom braukė delnais išilgai kūno ir ten, žemiau bambos, kur nuo pat gimimo prasidėdavo

žvynai, dabar plytėjo švelni šilkinė oda. Niekas taip nejaudino Nikola kaip ši akimirka, tokia trumpa knygoje, tačiau jis galėjo leisti ištisas valandas vaizduodamasis, kaip undinėlės ranka paliečia kojas. Susirietęs į kamuoliuką, aukštai užsitraukęs antklodę, prieš užmigdamas jis įsivaizduodavo esąs undinėlė, ir jo rankos braukdavo per šlaunis, švelnią odą tarp šlaunų, tokią švelnią, kad toji iliuzija tapdavo įmanoma ir jis galėdavo patikėti liečiąs undinėlės odą, blauzdas, kulkšnis, tokias laibas, grakščias undinėlės kulkšnis, ir tarsi magnetas juodu — undinėlę ir jį — traukdavo tarp šlaunų, kur šilta rankoms, ir tas jausmas būdavo toks švelnus ir liūdnas, kad jis norėdavo, jog truktų amžinai, ir pravirkdavo.

Dabar jam nesiseka pravirkti, jam per šalta, bet tai dar panašiau į tą istoriją. Jis guli ne savo lovoje, jis vienas lauke, po žėrinčiom šaltom žvaigždėm, supamas žėrinčio šalto sniego ir taip toli nuo visų, taip toli nuo bet kokios pagalbos, kaip undinėlė, kuri auštant suvokia, kad nebepriklauso jūros būtybių pasauliui ir niekad nepriklausys žmonių pasauliui. Ji viena, tokia vienut viena, ir guodžiasi tik savo pačios šiluma ir švelniu pilvu, apie kurį rangosi, kur randa prieglobstį kalendama dantimis, raudodama iš baimės ir širdgėlos, jau suprasdama, kad viską prarado, o mainais nieko negaus. Gal jai būtų buvę lengviau, jei ji būtų išgirdusi savo balsą, bet ji jau nebeturi balso, jis dingo, ir Nikola suprato, kad jo laukia tokia pat lemtis. Niekas nebeišgirs jo balso. Per naktį jis mirs nuo šalčio. Ryte jie suras jo kūną, — pamėlusį, apsitraukusį plona šerkšno luobele, kone dužų. Tikriausiai jį suras Patrikas. Iškels glėbyje iš mašinos, bandys

atgaivinti, darys dirbtinį kvėpavimą, bet veltui. Ir Patrikas užspaus jam akis, išplėstas nuo kančios ir išgąsčio. Jam nesiseks, sustingę vokai nepasiduos, visiems bus baisu išvysti siaubo kupiną mažo mirusio berniuko žvilgsnį, bet Patrikas susidoros. Įdegusių miklių pirštų galais įstengs išjudinti, švelniai užspausti vokus, ir jo pirštai akimirkai stabtelės ant Nikola veido, nuo šiol nereginčio, nurimusio.

Reikės pranešti tėvams. Visa mokykla dalyvaus jo laidotuvėse.

Tuo metu, kai jis įsivaizdavo, kaip viskas bus, ir ieškojo sau bent lašelio paguodos, per automobilio langą brūkštelėjo šaka, ir jį vėl suėmė baimė. Veikiau ne žvėries baimė, o žudiko, kuris naktį slankioja aplink namelį pasirengęs sukapoti į gabalus vaikus, kurie tik neatsargiai nuo jo nutols, paliks malonią įmigusio gyvulio šilumą. Jis prisiminė automobilį, kurio žibintus matė žemai vieškelyje, keliauninką, kuris drauge būdrauja su juo šią naktį, ir įtempęs ausis klausėsi, bene pasigirs koks garsas, sugirgždės žingsniai sniege. Rankos glūdėjo tarp šlaunų, kurių virpesio jis negalėjo sulaikyti, viena spaudė tą mažą daikčiuką, neturintį vardo, ir jis neverkė, bet jo veidas buvo iškreiptas siaubo, jis pravėrė burną rėkti, bet iš jos neišsprūdo joks garsas, išsprogino akis it kraupaus siaubo kaukė, kad tie, kurie jį ras, vien išvydę suprastų, ką jis gavo iškentėti prieš mirdamas už kelių metrų nuo jų, sniege ir tamsoje, kai jie visi miegojo.

16

Jis net nesuvokė, kad švelniai virpa visu kūnu. Nebuvo praradęs sąmonės, bet mintims nesisekė bėgioti smegenų kanalais, kuriuos užtvindė įšalas. Kartais, kaip apdujusi žuvis, iš juodų ramių gelmių kylanti į paviršių, priartėdavo prie jį dengiančios ledo luobelės ir prieš vėl panirdamas, įsiurbtas juodumos, palikdavo nežymų pėdsaką, virpantį mirguliavimą, kurį tuojau pat užgoždavo nuostaba: tad štai kas yra mirti. Lėtai panirti į stingulį, į ledinį šaltį iki ramių juodų gelmių, kur netrukus nebebus Nikola, nebebus drebančio kūno ir nebebus iš ko laukti paguodos, nebebus nieko. Jis nebežinojo, ar jo akys atmerktos, ar užmerktos. Jautė prie kaktos vairą, bet nieko nematė: nei durelių iš vidaus, nei lange įrėmintų apsnigto kelio lopinėlio ir eglių. Tačiau vienu metu į vokus jam plykstelėjo šviesos spindulys. Jis judėjo, keitė kryptį. Nikola probėgšmais šmėstelėjo mintis apie nakties keliauninką, paskui apie milžinišką gelmių žuvį, kuri suka aplink jį ratus gaubdama savo švytinčia tam-

soje aura. Būtų meilijęs grimzti ir grimzti su ta žuvimi į pačias gelmes, kad paspruktų nuo keliauninko, nematytų jo veido. Vos neriktelėjo, kai prasivėrė durelės ir jį apakino elektrinio žibintuvėlio šviesos pluoštas. Virš jo palinko, pasilenkė tamsus pavidalas, ir riksmas įstrigo jam gerklėje. Jį palietė ranka, ir balsas ištarė:

— Nikola, nagi, Nikola, kas čia darosi?

Jis pažino tą balsą, ir tada visas jo kūnas — raumenys, nervai, kaulai, mintys — atsileido, ir viskas ėmė tekėti, nenumaldomai tekėti kaip ašaros, kol Patrikas kėlė jį glėbyje.

Jis tikriausiai vėl buvo pramerkęs akis, nes prisiminė paliktas praviras mašinos dureles, kai Patrikas kopė aukštyn su juo ant rankų. Pernelyg skubėdamas jį nunešti vidun, jis neužtrenkė durelių, ir tų durelių, skrodžiančių orą it palūžusi sparno ketera prie automobilio šono, vaizdas įsispaudė Nikola akies tinklainėje. Vėliau, norėdami jį prajuokinti, Patrikas ir Mari Anž jam sakė, kad kol jį trynė, jis be paliovos kalbėjo apie tas dureles, vis kartojo, kad reikia grįžti ir jas uždaryti. Visi svarstė, ar jis išgyvens, o jam terūpėjo, kad naktį durelės neliktų atviros.

Paskui švystelėjo šviesa, Patriko ir Mari Anž veidai, jų balsai kartojo jo vardą. Nikola, Nikola. Jis buvo su jais, šiltos jų rankos bėgiojo jo kūnu, trynė, gaužė, ir vis dėlto jie šaukė jį lyg jis būtų pasiklydęs girioje, o jie būtų jo ieškoję. Jis kiūto pomiškyje, sužeistas, plūsdamas krauju, girdi tolumoje jų sunerimusius balsus: „Nikola, Nikola, kur tu, Nikola?" ir negali atsišaukti. Vienu me-

tu po kojomis sutraška lapai, jie eina pro pat jį, bet nežino, kad jis čia, o jis negali atsiliepti, jie jau tolsta, ieško toliau kitoje girios pusėje. Vėliau Patrikas paėmė jį į glėbį ir užnešė laiptais. Jie paguldė, apklostė jį sunkiomis antklodėmis, prilaikė galvą, kad išgertų kažkokio karšto gėralo, ir jis susiraukė, bet Mari Anž balsas neatlyžo, sakė, gardu, gardu, taip reikia, jie palenkė stiklinę, ir tvilkinantis skystis nutekėjo jam į gerklę. Jis vėl ėmė jausti savo kūną, purtomą tokių plačių ir ilgų drebulių, jog jie rodėsi kone goslūs. Jis plakėsi po antklodėmis lyg didžiulė žuvis, lėtai viksinti uodega. Užsimerkęs nežinojo, kur jį atnešė, tik žinojo, kad jis saugioje vietoje, kad jam šilta, juo rūpinamasi, kad Patrikas atėjęs išgelbėjo jį nuo mirties, atnešė savo glėbyje į šitą šilumą ir saugumą. Balsai aplink jį virto murmesiu, apie burną brūžavo šiurkštokas audeklas. Jo kūnas tebesirangė lėtai traukomas mėšlungiškų traukulių, kurie pasiekdavo padus ir ten kuriam laikui stabtelėdavo, tarsi ketindami smelktis dar giliau ir dar labiau jį ištempti. Jis buvo visai mažutis lovos kertėje, užsiglaudęs po antklode tarsi oloje, ir kitas lovos kraštas atrodė be galo nutolęs ir aukštas. Jis buvo iškilęs virš jo kaip didžiulė kopa, besistiebianti aukštai aukštai į dangų ir pranykstanti po jo veidu. Neaprėpiamu tos kopos šlaitu slydo žemyn juodas rutulys. Iš pradžių, kai atitrūko nuo viršūnės, buvo tik maža dėmelė, tačiau riedėdamas žemyn vis didėjo, ir Nikola nujautė — jis užpildys visą kambarį ir sutraiškys jį. Artėdamas jis vis garsiau ir garsiau gaudė, Nikola buvo baisu, bet netrukus jis suvokė, kad gali kada tik

nori priversti juodąjį rutulį atsitraukti, vienu gaistu pasiųsti jį į viršūnę, tada priversti nusileisti, o paskui sustabdyti, kol jo dar nesutraiškė. Čia ir buvo visas malonumas: leisti juodajam rutuliui visai priartėti, o paskui, paskutinę akimirką, nuo jo išsisukti.

17

Susigūžusiam jam šilta, labai šilta. Jis pabudo, bet atmerkti akių neskubėjo, norėdamas ilgiau pasimėgauti šiluma ir palaima. Jo akių vokų vidus buvo oranžinis. Lengvas, raminamas dūzgimas sklido gal jam iš ausų, o gal iš skalbimo mašinos kažkur namelyje. Už apskrito langelio urduliavo skalbiniai, lėtai vinguriuodami karštame vandenyje. Nikola keliai lietė smakrą, ranka, prilaikanti antklodę, buvo prispausta prie lūpų. Jis jautė savo pirštų sąnarius, sausą jų šilumą. Kita ranka tikriausiai kažkur lovoje, ramioje, šiltoje gelmėje, kur tūno jo susirangęs kūnas. Kai galop pramerkė akis, šviesa irgi buvo šilta. Užuolaidos užtrauktos, tačiau saulė už jų plieskė taip, kad kambarys skendėjo oranžinėje prieblandoje, nusagstytoje švytinčių taškelių. Atpažino stalą, lempos gaubtą, suprato, kad jį paguldė kabinete, kur stovi telefonas. Tyliai suaimanavo, kad išgirstų savo balsą, paskui dar sykį, garsiau, kad sužinotų, ar netoliese kas nors yra. Koridoriumi priartėjo žingsniai. Mokytoja prisėdo ant

lovos krašto. Uždėjusi ranką jam ant kaktos tyliai paklausė, ar jis gerai jaučiasi, ar nieko neskauda. Pasiūlė atitraukti užuolaidas, ir kambarį linksmai užliejo saulės spinduliai. Paskui nuėjo termometro. Ar Nikola moka pats pasimatuoti temperatūrą? Jis linktelėjo, paėmė termometrą ir pabruko jį po antklode. Apčiuopom, vis dar susirietęs į kamuoliuką, nusismaukė pižamos kelnes ir įspraudė termometrą tarp sėdmenų. Prisilytėjimas buvo šaltas, jam nesisekė rasti skylutės, tačiau galop pavyko, ir jis vėl linktelėjo, kai mokytoja paklausė, ar viskas gerai. Kol jie laukė, ji vis glostė jam kaktą; paskui po antklode pasigirdo tylus skimbtelėjimas. Mokytoja pasakė, gerai, užteks, ir termometras nukeliavo pas ją.

— Trisdešimt devyni ir keturios, — perskaitė ji. — Tau reikia ilsėtis.

Paskui paklausė, ar jis norėtų ko nors užvalgyti, ir jis atsakė, ne, tada gerti, kai turi temperatūros, reikia gerti. Nikola atsigėrė, paskui vėl grįžo į tą šilumą, į švelnų, kirbantį karščio stingulį. Jis vėl pažaidė su juoduoju rutuliu. Vėliau jį pažadino telefono skambutis. Mokytoja atskubėjo taip spėriai, tarsi būtų lūkuriavusi koridoriuje. Kelias minutes kalbėjo prislopinusi balsą, su šypsena žvelgdama į Nikola, paskui padėjusi ragelį vėl prisėdo ant lovos krašto pamatuoti jam temperatūros ir vėl pagirdyti. Švelniai paklausė, ar jam jau yra tekę vaikštinėti naktį pačiam to nenutuokiant. Jis atsakė nežinąs, ir ji spustelėjo jam ranką, lyg tokio atsakymo būtų pakakę — Nikola tai nustebino, bet sykiu jam atlėgo. Dar vėliau jis išgirdo autobuso variklio ūžimą aikštelėje, o

pirmame aukšte — džiugų iš slidinėjimo pamokos grįžtančios klasės šurmulį. Kažkas liuoksėjo laiptais, aidėjo šūksniai, juokas. Mokytoja paprašė, kad jie per daug netriukšmautų, nes Nikola serga. Jis nusišypsojo, vėl užsimerkė. Jam patiko sirgti, karščiuoti, atstumti didelį juodą rutulį tuo metu, kai šis rieda ant jo grasindamas sutraiškyti. Jam patiko tie keisti garsai, gausmas, traškesys — nežinojo, ar jie sklinda iš išorės, ar iš jo kūno vidaus. Jam patiko, kad juo rūpinamasi ir iš jo nieko nereikalaujama, nebent kad išgertų kokių vaistų. Jis praleido nuostabią dieną, tai nugrimzdamas į karščio kupiną snaudulį, tai mėgaudamasis, kad pabudęs iš savo lovos gali klausytis namelio šurmulio, kuriame jam nereikia dalyvauti. Valgant apačioje skimbčiojo stalo įrankiai, į krūvą kraunamos lėkštės, šaižūs vienas kitą gožiantys balsai, juokas, nepikti instruktorių ir mokytojos pagraudenimai. Ši tolydžio užlipdavo dirstelėti į jį; vieną kartą užlipo ir Patrikas. Kaip ir ji, jis pačiupinėjo jam kaktą ir pasakė, kad Nikola iš tiesų keistas paukštis. Nikola norėjo padėkoti, kad jis išgelbėjęs jam gyvybę, bet pabūgo, tarp naftos magnatų tai galbūt nuskambėtų dirbtinai, pernelyg sentimentaliai, ir nutylėjo. Sutemo, mokytoja pasakė Nikola privalanti paskambinti jo mamai. Jau skambinusi jai ryte, kai jis miegojęs, o dabar reikia vėl pranešti jai naujienas. Jei norės, galės su ja pakalbėti. Nikola alsiai atsiduso, o tai reiškė, kad jaučiasi pernelyg nusilpęs, ir tik klausėsi, ką kalba mokytoja. Kad jis smarkiai karščiuojąs, kad, be abejo, tai apgailėtina, tačiau ne, siųsti į namus neverta. Beje, ne-

būtų kas jį lydi. Paskui prabilo apie lunatizmą. Sakė, tokie atvejai nėra reti, tačiau keista, kad niekas iki šiol to nepastebėjęs. Iš tolesnių atsakymų Nikola suprato, kad mama prieštarauja: jo niekada nebuvo ištikę lunatizmo priepuoliai. Jos atkaklumas jį ginant, lyg tai būtų kokia gėdinga negalia, dėl kurios būtų buvę galima jį apkaltinti, papiktino Nikola. Jis labai džiaugėsi, kad praeitos nakties istoriją mokytoja priskiria lunatizmui. Šitaip jam nereikia aiškintis. Tai ne jo kaltė ir nepriklauso nuo jo valios. Jį paliko ramybėje.

– Norėčiau, kad pakalbėtumėt su Nikola... – pasiūlė mokytoja. Matydama jo maldaujamą grimasą, skubiai pridūrė: –...bet dabar jis miega, – ir Nikola pasiuntė jai dėkingą šypseną, paskui vėl susirangė lovoje siūruodamas visu kūnu, kniaubdamas veidą į pagalvę ir šypsodamas, šį kartą pats sau.

18

Nikola gerai išsimiegojo ir kitą dieną buvo kuo puikiausiai nusiteikęs. Ryte į kabinetą įėjo Patrikas ir su bendrininkiška naftos magnato šypsena pareiškė: gana šitaip monopolizuoti mokytoją, privertę tiek sniego, jog negali būti nė kalbos, kad ji vėl praleistų slidinėjimo pamoką, o kadangi jie neketiną palikti jo vieno namelyje, jis taip pat važiuosiąs. Nikola, būgštaudamas, kad jo neverstų slidinėti, norėjo pasakyti nekaip jaučiąsis, bet Patrikas jau ėmėsi jį rengti, tai yra smaukti ant jo pižamos keletą šiltų drabužių sluoksnių, su kuriais, nusijuokė jis, Nikola panašus į tikrą pamplį.

— Paskutinis sluoksnis! — paskelbė jis ir pasimėtėjęs pamplį ant lovos apklojo jį antklode, susuko į ją ir pakėlė ryšulį, iš kurio tebuvo matyti Nikola akys. Su tokia našta nulipo laiptais ir įžengė į didžiąją salę, kurioje klasė, nukrausčiusi po pusryčių stalus, ruošėsi į kelią.

— O va ir nešvarių skalbinių ryšulys! — nusišaipė Patrikas, ir Mari Anž nusikvatojo.

Kiti apspito juos rateliu. Patriko glėbyje Nikola jautėsi tarsi įsiropštęs į medį ir pasprukęs nuo vilkų gaujos. Tegu sau urzgia, seilėjasi, drasko kamieną — jis saugus ant aukščiausios šakos. Pastebėjo, kad Odkano tarp vilkų nėra — jis skaitė truputį atokiau, regis, nesidomėdamas tuo, kas vyksta. Jau porą dienų jie nebuvo kalbėjęsi.

Autobuse Patrikas iš dviejų sėdynių ir didelės pagalvės sutaisė jam kažką panašaus į gultą. Mari Anž pasakė, kad jis — tikras paša, jeigu taip ir toliau, tai Patrikas visai jį išpaikins. Kiti jam už nugaros truputį pakrizeno, bet Nikola apsimetė negirdįs.

— O dabar į užkandinę! — pareiškė Patrikas, kai jie atvažiavo į kaimelį.

Jis vėl paėmė jį į glėbį, vis dar apmūturiuotą antklode, ir nunešė į kaimo kavinaitę, įsikūrusią trasų apačioje. Plepėdamas su šeimininku, ūsuotu drūčkiu, patogiai įkurdino Nikola ant suolo prie lango. Iš čia per drožinėto medžio turėklus, vaizduojančius eglaites, buvo matyti mažasis šlaitas, kur vyko pradedančiųjų pamokos. Vaikai jau segėsi slides, mostagavo lazdomis. Mari Anž ir mokytoja, atrodo, nebežinojo, kur pulti, ir Nikola nuoširdžiai džiaugėsi viso to išvengęs. Patrikas atnešė jam pluoštą senų komiksų, nelabai įdomių, tačiau vis būsią kuo užsiimti, ir paklausė, ko ponaitis pageidautų išgerti.

— Duokite jam karšto vyno! — mestelėjo šmaikštuolis šeimininkas. — Greičiau pasveiks!

Patrikas užsakė karšto šokolado, paskui sušiaušė Nikola plaukus ir išėjo. Praėjęs pro langą įsiliejo į būrį. Vi-

si patikliai sukinėjosi aplink jį, lyg jis vienas galėtų išspręsti visas problemas: tam išklibo apkaustai, anas pametė pirštines, trečiam prastai užsisega batai, — ir Patrikas visiems padėjo šypsodamasis, tarsi juokais.

Nikola praleido kavinėje tris valandas, tiek, kiek truko slidinėjimo pamoka. Be jo čia nieko nebuvo. Šeimininkas ruošė stalus pietums nekreipdamas į jį jokio dėmesio. Atremtas į savo pagalvę, aptūlotas antklode kaip mumija, Nikola jautėsi puikiai. Niekada gyvenime nebuvo geriau jautęsis. Tikėjosi, karštis pakankamai ilgai laikysis, kad panašiai būtų rytoj ir poryt ir visomis kitomis sniego mokyklos dienomis. Kiek dar liko? Kalnų namelyje jau praėjo trys naktys, veikiausiai liko kokia dešimtis. Būtų nuostabu sirgti dešimtį dienų — nuo visko atleistam, Patriko nešiojamam antklodėje. Svarstė, kaip išlaikyti tą karštį, kuris, jautė, jau krinta. Ausyse nebespengė, ir reikėjo gerokai pasistengti, kad kūną supurtytų drebulys. Kartais negarsiai suinkšdavo, lyg alpėdamas, tarsi vėl elgtųsi nepriklausomai nuo savo valios. Gal dabar, kai jie mano, kad jis nakviša, jis galėtų naktį vėl išsėlinti lauk, kad pratęstų ligą ir visi apie jį šokinėtų.

Ta nakvišos istorija — geras dalykas. Jis baiminosi priekaištų, o štai dėl šio paaiškinimo niekas jam nieko neprikaišioja, net nieko neklausia. Veikiau gailisi. Jį kamuoja paslaptinga negalia, ir niekad nežinai, nei kada ji gali pasireikšti, nei kaip jai užkirsti kelią: taip, iš tiesų puiku. Mokytoja įtikins jo tėvus, kad ir kokie šie nepatiklūs. Nikola — nakviša, kuždėsis jie namuose. Beje, jam girdint taip nekalbės: kai vaikas rimtai serga, apie

tai jam girdint nekalbama. Bet ar labai rimta būti nakviša? Pranašumai jam aiškūs, o kokie gali būti nepatogumai? Buvo girdėjęs, kad prižadinti nakvišą priepuolio metu labai pavojinga. Tačiau kaip pavojinga? Kam? Kas gali atsitikti? Gal jam gresia mirtis, o gal beprotybė, ir jis gali pulti smaugti tą, kuris jį prižadino? Jeigu per priepuolį jis iškrėstų kažką rimta, siaubinga, ar būtų kaltas? Veikiausiai ne. Kitas lunatizmo privalumas — sunku demaskuoti apsimetėlį. Jei sakai, kad gripuoji, privalai karščiuoti — tai galima patikrinti, o jeigu Nikola pradės kas naktį klajoti, ištiesęs prieš save rankas, apdujusiu žvilgsniu, galbūt jie ir įtars, jog jis apsimeta, kad patrauktų dėmesį ar taip apsimetęs darytų kažką nederama, bet nebūdami tikri negalėtų jo apkaltinti. Žinoma, nebent tam būtų specialių būdų. Truputį sunerimęs Nikola įsivaizdavo, kaip tėvas iš automobilio bagažinės išima aparatą su ciferblatais ir rodyklėmis, šalmą, kurį užmaukšlina jam ant kaktos ir kuris, jei jis naktį atsikeltų, nepaneigiamai įrodytų, kad jis visiškai sąmoningas, atsakingas už savo veiksmus ir tik stengiasi apgauti saviškius.

Nuo tada, kai Nikola susirgo, liovėsi kalbos apie jo tėvą. Pirmą dieną buvo laukiama jo sugrįžtant ar bent jau telefono skambučio. Tai atrodė savaime suprantama, nes visi žinojo, kad jis atidarys bagažinę ir aptiks ten jo daiktus. Bet jis nedavė jokio gyvybės ženklo, todėl tiesiog liautasi juo pasikliauti ir svarstyti, kada jis pasirodys. Jei, kaip buvo manęs Nikola, ta tyla reiškė, kad jį ištikusi avarija, jie būtų sužinoję. Per tris dienas būtų aptikę pakelėje. Būtų pranešta mamai, vadinasi, jam taip

pat. Net jei jie nusprendė atidėti tą akimirką, iš jų elgesio tikrai būtų pajutęs, kad nutiko kažkas rimta. Bet ne. Keista, kad visi taip greitai liovėsi tuo domėtis, ir, regis, to nebepastebi. Net Nikola, stokodamas prielaidų, nebekreipė į tai dėmesio. Tikėjosi tiktai, kad tėvas nebegrįš, kad sniego mokykla veiks toliau, kiekviena diena bus tokia kaip ši, o karštis nekris. Jis žiūrėjo į lauką pro rūku aptrauktą langą ir išdrožinėtas eglaites. Nuolaidžiam šlaite Patrikas buvo prismaigstęs lazdelių, pro kurias vaikai turėjo išvingiuoti. Kai kurie jau prakuto ir šaipėsi iš tų, kurie nemokėjo slidinėti. Maksimas Ribotonas leidosi ant užpakalio. Nikola buvo šilta. Jis markstėsi. Jam buvo gera.

19

Žandarai vilkėjo tamsiai mėlynais megztiniais su odiniais antsiuvais ant pečių, bet buvo be švarkų ir apsiaustų, ir Nikola, suvystytam į antklodę, pirmiausia toptelėjo, kad jiems tikriausiai siaubingai šalta. Kai jie pravėrė duris, į kavinę siūbtelėjo ledinis vėjo gūsis, ir regėjos, tuoj pamatysi juos besigenantį sniego sūkurį. Šeimininkas pro pakeliamąsias dureles, esančias už baro bufeto, buvo nusileidęs į rūsį, ir praėjo beveik minutė, kol jis, išgirdęs šurmulį salėje, išlipo atgal, tad Nikola pamanė, kad pasitikti naujai atvykusius derėtų jam. Kitomis aplinkybėmis tas vaidmuo būtų jį išgąsdinęs, tačiau karštis ir ypač tai, kad buvo pripažintas nakviša, įkvėpė jam drąsos, ir jis pasijuto žmogumi, kuriam iš anksto atleidžiama ir kuris neprivalo atsakyti už savo veiksmus. Iš savo kertelės gana garsiai tarstelėjo:

— Labas!

Žandarai, kurie susikaupę purtė nuo batų sniegą, nebuvo pastebėję, kad jis čia, ir dabar dairėsi, kas čia šne-

ka, tarsi tikėdamiesi aptikti kažkur kabantį papūgos narvelį. Akimirką Nikola toptelėjo, kad jis tapo nematomas. Norėdamas jiems padėti, sukrutėjo. Antklodė nusmuko ant pečių. Tada abu žandarai vienu metu išvydo jį, riogsantį prie aprasojusio stiklo. Kone išsigandę skubiai susižvelgė ir greitai priėjo prie jo. Nei karštis, nei lunatizmas nepadėjo — Nikola išsigando iškrėtęs kvailystę ir tiesiog įpuolęs vilkui į nasrus — gal šitie žandarai apsimetėliai. Stypsodami prie jo, nužiūrėjo jį netardami nė žodžio, paskui vėl susižvelgė. Aukštesnysis papurtė galvą, o antrasis pagaliau kreipėsi į Nikola ir paklausė, ką jis čia veikia. Nikola paaiškino, bet jautė, kad praėjus trumpai nerimo akimirkai, kurios priežastis buvo jis, jo atsakymai nelabai jiems rūpi.

— Gerai, vadinasi, tu nesi vienut vienas, — su palengvėjimu padarė išvadą aukštesnysis.

Tuo metu pro pakeliamąsias dureles išniro šeimininkas. Žandarai paliko Nikola ir priėjo prie jo, prie baro. Jie buvo susirūpinę: iš Panosjerės kaimelio, esančio už kelių kilometrų, dingęs vaikas. Jau dvi dienas bergždžiai jo ieško. Nikola suprato, kokia viltis įsižiebė žandarams jį pamačius, ir pagalvojo, kad tam tikru atžvilgiu mažai iki to ir trūko: „dvi dienas" reiškė, kad vaikas dingo tuo metu, kai jis pats mažne buvo dingęs.

Būdamas mažesnis skaitė Penkių klubo ir Septyneto nuotykius, kai kuriuos jų prisiminė, jie prasidėjo taip: vienas iš vaikų-seklių, nuklausęs suaugusių pokalbio, užuodžia paslaptį, kurią paskui jų gauja aiškinasi. Įsivaizdavo, kaip jis apšauna tikruosius seklius, suranda

mažąjį pražuvėlį, atveda jį į žandarmeriją ir kukliai pareiškia, kad iš tiesų nebuvę nieko sunkaus: tereikėję kiek pasukti galvą, be to, jam tiesiog pasisekė. Pakėlęs balsą, kad būtų išgirstas, ir stengdamasis, jog jis neskambėtų spigiai, paklausė, kiek tam vaikui metų. Žandarai ir šeimininkas nustebę atsisuko į jį.

— Devyneri, — atsakė vienas žandaras. — Jo vardas Renė. Gal kartais jį matei?

— Nežinau, — atsakė Nikola. — Turite jo nuotrauką?

Žandarai, atrodo, vis labiau stebėjosi matydami Nikola imant tyrimą į savo rankas, tačiau klusniai atsakė kaip tik turį paieškos skelbimėlius, kuriuos ką tik atspaudę, kad išklijuotų po apylinkes. Išsitraukė iš krepšelio pluoštą skelbimėlių ir parodė Nikola:

— Atpažįsti?

Nuotrauka buvo nespalvota, vidutiniškos kokybės. Bet buvo matyti, kad Renė šviesiaplaukis, ratuku apie galvą apkirptais plaukais ir nešioja akinukus: šypsena rodė plačią švarplę tarp priekinių dantų, o gal vieno jų trūko. Tekstas skelbė: paskutinį kartą jį matę vilkintį raudoną striukę, pilkšvai gelsvas velvetines kelnes ir avintį naujais „Ječio" markės sniegabridžiais. Nikola ganėtinai ilgai tyrinėjo skelbimą, jausdamas į save įsmeigtus susidomėjusių žandarų žvilgsnius: juos tikriausiai erzino ir šis pasipūtęs vaikiščias ir mintis, kad jiems nevalia numoti ranka į jokius pėdsakus. Jis šiek tiek užtęsė malonumą, galop papurtė galvą ir pasakė, ne, nematęs. Žandarai norėjo atsiimti plakatėlį, bet Nikola pasisiūlė pakabinti jį kalnų namelyje, kur įsikūrusi jo klasė. Žandaras gūžtelėjo pečiais.

— Jei jau taip, kodėl ne? — pratarė jo draugas, atsirėmęs į barą, ir Nikola galėjo pasilikti savo laimikį. Kavinės šeimininkas, kuriam visas tas sujudimas aiškiai įgriso, pasakė, kad vaikas tikriausiai pabėgo ir nieko rimto čia nėra.

— Tikėkimės, — pasakė vienas iš žandarų.

Kitas, kuris stovėjo prie baro, atsiduso:

— O man nuo tokių skelbimų jau bloga. Nes čia jūs matote tik vieną, ir dar yra daug šansų, kad tą vaikį suras. Tačiau žandarmerijoje jų visas stendas, kai kuriems jų jau ne vieni metai. Treji. Penkeri. Dešimt. Mes jų ieškojom, paskui, žinoma, liovėmės. Niekas nieko nežino. Tėvai nieko nežino. Gal ir toliau viliasi, bent jau visą laiką apie tai galvoja. Įsivaizduojat? Apie ką dar gali galvoti, kai taip atsitiko?

Žandaro balsas suskambo dusliau, jis nenuleido akių nuo nuotraukos ir purtė galvą, tarsi bet kurią akimirką ketintų trenkti ja į prekystalį. Jo draugas ir šeimininkas atrodė sumišę dėl tokio jausmų protrūkio.

— Taip, žiauru... — pritarė šeimininkas, vildamasis pakeisti temą.

Bet žandaras vis dar purtė galvą ir kalbėjo toliau:

— Apie ką tie tėvai gali kalbėtis, a? Kad jų vaikis miręs? Kad verčiau jau būtų miręs? O gal — kad kažkur gyvena, užaugo? Nurodomi požymiai, kaip ir čia: striukė, sniegabridžiai, ūgis — metras dvylika centimetrų, svoris — trisdešimt vienas kilogramas, paskui data — praėjo septyneri metai. Septyneri metai nuo to laiko, kai tas vaikis buvo metro dvylikos centimetrų ir svėrė trisdešimt vieną kilogramą. Ir ką gi tai reiškia?

Žandaras vos nepravirko, bet susitvardė. Giliai, lyg norėdamas apsivalyti, atsiduso, atsiprašė kitų, paskui tonu, kuris reiškė: „Baigta, praėjo, nesukite galvos...", tyliai pakartojo:

– Po šimts, ką tai reiškia?

20

Nikola karštis nukrito, iš tikrųjų jis jau buvo sveikas, bet viskas ir toliau klostėsi pagal jo norus, tarytum jam buvo skirta likti ligoniu iki sniego mokyklos pabaigos, tarytum visiems buvo parankiau, kad jis ir toliau liktų toje vietoje, kurią sykį užėmė. Jie net nesistengė pateisinti jo karantino matuodami jam temperatūrą ar girdydami vaistais. Mokytoja ir instruktoriai, regis, tiesiog pamiršo, kad jis galėtų mokytis slidinėti kaip kiti, valgyti su jais prie stalo ir nakvoti miegamajame. Kai jie užsukdavo į mažąjį kabinetą, kuris jau dvi dienas atstojo jam miegamąjį, išvysdavo jį tysantį ant sofos, susisukusį į antklodę, įsikniaubusį į knygą ar dažniausiai nugrimzdusį į svajas, ir skambindami ar ieškodami kokių popierių jam šypsodavosi, tarstelėdavo kelis malonius žodžius kaip pažįstamam gyvulėliui ar kur kas mažesniam negu jis vaikiukui. Duris palikdavo praviras. Kartais galvą kyštelėdavo koks nors mokinys, pasiteiraudavo, ar viskas gerai, ar jam ko nors reikia. Vizitai

būdavo trumpi, be priešiškumo, bet ir be tikslo. Odkanas jo neaplankė.

Tą dieną, kai į kavinę buvo užsukę žandarai, po pietų pasisveikinti užbėgo Liuka; Nikola jį sulaikė ir paprašė paslaugos: tegu pas jį užeina Odkanas, jam reikią su juo pasikalbėti. Liuka pažadėjo perduoti žinią ir nusileido atgal į pirmą aukštą, iš kur sklido duslus krintančių kūnų bumbsėjimas. Patrikas supažindino klasę su karatė pradmenimis.

Nikola bergždžiai pralaukė iki vakaro. Ar Odkanas nenori ateiti, ar Liuka neperdavė žinios? Atėjo vakarienės, paskui miego metas. Kurį laiką truko įprastinis sambrūzdis, paskui įsiviešpatavo ramybė. Iš didžiosios salės sklido — nors negalėjai atskirti, ką jie sako — instruktorių ir mokytojos balsai; jie plepėjo gurkšnodami žolelių arbatą ir rūkydami, kaip darydavo visada prieš eidami gulti. Tada į kabinetą įėjo Odkanas.

Įžengė jis visai be garso ir išgąsdino Nikola. Dar nespėjus jam nieko įtarti, apsivilkęs pižama Odkanas jau stypsojo priešais įžūliai įsmeigęs į jį akis. Jo išraiška bylojo, jog jis nepratęs, kad jį šitaip kviestųsi geltonsnapiai, ir tikisi nesąs trukdomas dėl niekų. Jis tylėjo — pradėti reikėjo Nikola. Jis nutarė verčiau taip pat patylėti, iš po pagalvės ištraukė paieškų skelbimėlį ir ištiesinęs parodė Odkanui. Maža lempelė galvūgalyje skleidė po kambarį švelnią oranžinę šviesą; girdėjosi kažkoks dūzgesys, kuris, matyt, sklido iš elektros lemputės. Iš apačios sklido taikus suaugusiųjų balsų šnaresys, pro kurį kartais pasigirsdavo nuoširdus Patriko

juokas. Odkanas neskubėdamas apžiūrėjo plakatėlį. Vyko tarsi kokia dvikova — pralaimės tas, kuris prabils pirmas, ir Nikola suprato, kad verčiau pradėti jam.

— Šį rytą kavinėje buvo žandarai, — pasakė jis. — Ieško jo jau dvi dienas.

— Žinau, — šaltai atsiliepė Odkanas. — Matėme skelbimą kaime.

Nikola pasijuto sutrikęs. Manė atskleisiąs Odkanui paslaptį, o čia visi jau žino. Miegamuosiuose, matyt, apie tai ir tekalbama. Norėjo, kad Odkanas grąžintų jam plakatėlį: tai buvo vienintelis jo turtas, vienintelis jo koziris prieš kitus, o jis iš pat pradžių paikai jį atskleidė. Dabar Odkanas tuoj paklaus, kam jį kvietęs, o Nikola jam jau viską išklojo. Jį užgrius visas Odkano įniršis ir žiauri panieka. Jis žvelgia į Nikola virš plakatėlio šaltai ir įdėmiai, ir toji išraiška nepasikeitė nuo pat jo pasirodymo. Atrodo, gali taip stypsoti valandų valandas varydamas į neviltį savo auką, ir Nikola pagalvojo: šitos įtampos jis neištvers.

Tuomet, kaip visada netikėtai, Odkanas ją nutraukė. Veidas atsipalaidavo, jis be ceremonijų prisėdo ant lovos krašto greta Nikola ir paklausė:

— Turi kokį pėdsaką?

Priešiškumo siena iš karto suguro, Nikola baimė išgaravo, atvirkščiai, jis jautė tą patiklią, tylią bendrininkystę su Odkanu, kokią dažnai sapnuodavo ir kokia siejo Penketuko klubo narius. Naktį, žibintuvėlio šviesoje, visiems sumigus, jie bando atskleisti siaubingą paslaptį.

— Žandarai mano, kad tai pabėgimas, — pradėjo jis. — Bent jau tikisi...

Odkanas nusišypsojo su švelnia pašaipa, lyg gerai pažinodamas savo Nikola ir suprasdamas, kur šis taiko.

— Tačiau tu, — įsiterpė, — tu taip nemanai.

Dėbtelėjo į plakatėlį, vis dar išskleistą ant jo kelių:

— Tau jis atrodo nepanašus į bėglį.

Nikola nebuvo pagalvojęs apie šį argumentą, jis aiškiai matė, koks jis trapus, bet neturėdamas kito patvirtino Odkanas priėmė jo pasiūlymą leistis paslapties taku į Renė paieškas, ir Nikola jau regėjo, kaip drauge su Odkanu aptinka slaptas perėjas, naršo po kaulais nuklotus drėgnus požemius, o kadangi nebuvo jokio pėdsako, kuriuo galėtų leistis, nevertėjo būti pernelyg išrankiems. Ūmai jam toptelėjo mintis, tiesiog jį pakerėjusi. Tėvas jam aiškiai buvo sakęs niekada apie tai neprasitarti, neišduoti pasitikėjimo, kurį jam parodę klinikos vadovai, bet Nikola nusispjaut: Odkanas ir Renė daugiau verti.

— Iš tiesų turiu vieną mintelę, — ryžosi jis, — bet...

— Sakyk! — paliepė Odkanas, ir Nikola, daugiau neprašomas, išklojo jam istoriją apie organų pirklius, kurie grobia vaikus ir juos luošina. Toks likimas, jo nuomone, ištikęs ir Renė.

— O kodėl taip manai? — paklausė Odkanas; jo balse skambėjo ne dvejonė, bet, priešingai, gyvas susidomėjimas.

— Tik niekam neprasitark, — paaiškino Nikola, — bet tą naktį, kai buvau išėjęs į lauką, man nebuvo luna-

tizmo priepuolio. Negalėjau užmigti ir vienu metu pro koridoriaus langą pastebėjau šviesą stovėjimo aikštelėje. Ten vaikščiojo žmogus su elektros žibintuvėliu. Man tai pasirodė keista, tad nulipau žemyn. Paslapčiom nusekiau jį iki furgonėlio, pastatyto ant kelio. Balto furgonėlio, lygiai tokio kaip tie, kuriuose jie slepia savo operacijų stalus. Tas vyriškis įlipo, mašina pajudėjo. Šviesos buvo išjungtos, jis net nepaleido variklio, o pradėjo riedėti keliu laisva eiga, kad nekeltų triukšmo. Supranti, man pasirodė įtartina. Vėl prisiminiau tą prekybos organais istoriją ir pagalvojau, kad jie tikriausiai slankioja aplink namelį, jei kartais kas vienas išeitų į lauką...

— Jei jau taip, gražiai išsisukai, — burbtelėjo Odkanas.

Nikola jautė — jis sužavėtas, ir mėgavosi savo naujuoju vaidmeniu. Visa tai toptelėjo jam staiga. Jis improvizavo, bet visa istorija jo akyse jau įgavo pavidalą, piršdama paaiškinimą viskam, kas įvyko paskutinėmis dienomis, pradedant nuo jo paties ligos. Jis prisiminė vieną knygą, kurioje seklys taip pat dėjosi kliedinčiu ligoniu, kad užmigdytų piktadarių budrumą ir juos stebėtų akies krašteliu. O jis jau porą dienų kaip tik tai ir darė. Toje knygoje seklio pagalbininkas, apsiginklavęs visom įmanomom priemonėm, bet vis dėlto ne toks sumanus kaip jis, vienas kaip išgalėdamas vykdo tyrimą, manydamas, kad jo šeimininkas nieko nedaro. Galų gale šeimininkas nusimeta kaukę, prisipažįsta apsimetinėjęs, ir paaiškėja, kad gulėdamas lovoje jis kur kas labiau pasistūmėjęs sprendimo link negu jo pagalbininkas,

nuolat sekiojantis ir klausinėjantis žmones. Apsvaigusiam nuo savo sugalvotos istorijos Nikola toks pasidalijimas vaidmenimis su Odkanu pasirodė visai įtikimas, ir keisčiausia, kad Odkanas, atrodo, taip pat su juo sutiko. Abu įsivaizdavo organų pirklius, slankiojančius aplink kalnų namelį, tą didžiulį kepenų, inkstų, akių, šviežių kūnų sandėlį, tykančius progos, kuri taip ir nepasitaiko, ir pagrobiančius vaiką iš netolimo kaimelio, mažąjį Renė, kuris, nelaimė, vienas vaikštinėjo po apylinkes. Viskas sutapo. Viskas siaubingai sutapo.

— Bet kodėl niekam nieko nereikia prasitarti? — staiga sunerimo Odkanas. — Jeigu tai tiesa, visa tai labai rimta. Reikėtų pranešti policijai.

Nikola nužvelgė jį iš aukšto. Šįvakar Odkanas baikščiai kėlė nedrąsius praktiškus klausimus, o jis, Nikola, užčiaupdavo jam burną mįslingais atsakymais.

— Jie mumis nepatikės, — pradėjo jis, paskui dar labiau pritildė balsą: — O jei patikės, bus dar blogiau. Nes organų pirkliai turi bendrų policijoje.

— Iš kur žinai? — paklausė Odkanas.

— Mano tėvas! — autoritetingai pareiškė Nikola. — Toks jo amatas, jis pažįsta daug daktarų.

Ir kol jis kalbėjo, pamiršęs, kad visa tai pagrįsta jo paties melagystėmis, jam toptelėjo nauja mintis: galbūt dingęs tėvas turi kažką bendra su ta istorija? Jei jis užklupęs tuos pirklius, jei bandęs pats iš tiesų juos pasekti? Jeigu jis — jų belaisvis arba jie jį nudobė? Kad ir kokia netvirta buvo ši prielaida, vis dėlto jis išdėstė ją Odkanui, o kad būtų įtikinamesnė, prikūrė šį tą naujo:

apie tai irgi, ginkdie, negalima prasitarti, bet jo tėvas tiria šį reikalą vienut vienas, nežinant policijai. Prisidengęs darbu ir ryšiais ligoninių pasaulyje, jis seka prekeivių pėdomis. Štai kodėl atkakęs į šį kraštą, atseit atvežęs Nikola į kalnų namelį: jo informatoriai jam pranešę apie furgonėlį, kuriame atliekamos slaptos operacijos. Tai siaubingai pavojinga medžioklė. Čia kalbama apie galingą, jokių skrupulų nepripažįstančią organizaciją, su kuria jis grumiasi vienas.

— Palauk! — pertarė Odkanas. — Tavo tėvas — seklys?

— Ne, — atsakė Nikola. — Ne, bet...

Jis nutilo — ir šįsyk nužvelgė Odkaną su atšiauriu ryžtu, lyg vertindamas, kaip anas sugebės pakelti tai, kas liko sužinoti. Odkanas laukė. Nikola suprato — jis neabejoja niekuo, ką Nikola jam išdėstė, ir šiek tiek išsigandęs savo žodžių kalbėjo toliau:

— Jis turi su jais savų sąskaitų. Praeitais metais jie pagrobė mano broliuką. Jis dingo pramogų parke; vėliau jį surado už vienos gyvatvorės. Jie buvo išpjovę jam inkstą. Dabar supranti?

Odkanas suprato. Jo veidas buvo rimtas.

— Niekas to nežino, — dar pridūrė Nikola. — Prisieki, kad neprasitarsi?

Odkanas prisiekė. Nikola mėgavosi įspūdžiu, kurį Odkanui darė jo pasakojimas. Jis pavydėjo Odkanui jo mirusio tėvo, žmogaus, mirusio smurtine mirtimi, kuri jam buvo tarsi prestižo reikalas, o dabar jis taip pat turi tėvą nuotykių ieškotoją, kovotoją už teisybę, kuriam

gresia begalė pavojų, įsipainiojusį į istoriją, iš kurios išsipainioti gyvam beveik nėra šansų. Kita vertus, sunerimęs svarstė, kur jį nuves perdėtai išpūsta šios nakties istorija, tas srautas išmonių, kurių jis nebegali atsižadėti. Jei Odkanas prasitars, įvyks siaubinga katastrofa.

— Be reikalo tau pasakiau, — murmtelėjo. — Nes dabar tau taip pat gresia pavojus. Tu jų taikinyje.

Odkanas nusišypsojo šypsena, kurioje buvo sumišusi pašaipa bei narsa ir kuriai neįmanoma buvo atsispirti, ir atsakė:

— Mes tam pačiam vežime.

Šią akimirką jie vėl apsikeitė vaidmenimis — Odkanas vėl buvo dičkis, ir mažylis pasielgė teisingai atskleidęs jam savo grėsmingas paslaptis: dabar jis paims šį reikalą į savo rankas ir saugos jį. Apačioje pasigirdo kėdžių brūžavimas į salės grindis, paskui mokytojos ir instruktorių balsai — jie kopė laiptais į savo kambarius. Prispaudęs pirštą prie lūpų, Odkanas šmurkštelėjo po lova.

Netrukus mokytoja stumtelėjo praviras duris:

— Laikas miegot, Nikola, jau vėlu.

Nikola apsnūdusiu balsu atsiliepė, taip, taip, ištiesė ranką ir paspaudė jungiklį.

— Viskas gerai? — dar paklausė mokytoja.

— Viskas gerai, — atsakė jis.

— Tuomet labanakt.

Ji grįžo į koridorių ir taip pat išjungė šviesą. Žingsniai nutolo, pasigirdo durų girgždtelėjimas, iš čiaupo ėmė tekėti vanduo.

— Gerai, — šnipštelėjo Odkanas, ropšdamasis atgal ant lovos greta Nikola. — Dabar reikia sudaryti veiksmų planą.

21

Vos tik autobusas sustojo kaimo aikštėje žemėliau trasos, kur vykdavo slidinėjimo pamokos, Nikola suprato: atsitiko kažkas rimta. Priešais kavinę spietėsi kokių dešimties žmonių, vyrų ir moterų, būrelis, ir net iš tolo jų veiduose buvo matyti skausmas ir įtūžis. Į sustojusį autobusą nukrypo priešiški žvilgsniai. Suraukęs antakius Patrikas pasakė, kad išlips pažiūrėti. Mokytoja liepė vaikams palaukti. Tie, kurie nuo pat namų traukė komišką dainelę apie vasaros stovyklas, nuščiuvo patys. Patrikas priėjo prie būrelio priešais kavinę. Jis buvo nusigręžęs nugara, „arklio uodega" sklaistėsi ant striukės gobtuvo, jo veido nesimatė, buvo matyti tik veidas to žmogaus, į kurį jis kreipėsi ir kuris jam piktai atsakinėjo. Tada prisidėjo šalia stovinčios moterys — viena raudodama grūmojo kumščiu. Keletą minučių Patrikas nekrustelėjo; niekas autobuse nepratarė nė žodžio. Drauge su varikliu išsijungė ir ventiliatorius, todėl langai apsitraukė garu, kurį jie braukė atgalia rankove ar plaštaka, kad matytų,

kas vyksta lauke. Paprastai tai darydami brėždavo piešinėlius ar raides, bet Nikola susigriebė, kad stengiasi to nedaryti, atvirkščiai, bando nuvalyti neturintį jokios prasmės apskritą plotą, tarsi lauke susibūrusiems žmonėms viskas galėjo pasirodyti užgaulu. Jautei, kad dėl menkiausio judesio, kuris jiems pasirodytų įžūlus, jie gali apversti autobusą ir padegti jį su visais keleiviais. Pagaliau Patrikas atsigręžė. Jo veidas taip pat buvo apniukęs: ne toks niršus kaip kaimo žmonių, bet ištįsęs. Mokytoja nedelsdama išlipo jo pasitikti ir išklausyti atokiau nuo vaikų. Tada Odkanas sudrumstė tylą, jo balse girdėjosi ne spėlionė, o įsitikinimas, kuriam iš teisybės pritarė visi:

— Tai Renė, jis negyvas.

Jis pasakė „Renė", ne „dingęs berniukas", lyg visi jį pažinotų, lyg jis būtų buvęs vienas jų, ir Nikola pajuto, kaip jį persmelkia siaubas, iki šiol užgožtas laukimo. Patrikas ir mokytoja įlipo į autobusą. Mokytoja pravėrė burną, bet užuot ką pasakiusi užsimerkė, prikando lūpas, paskui atsisuko į Patriką. Jis švelniai uždėjo delną jai ant rankos ir patvirtino:

— Nėra prasmės nuo jūsų slėpti — atsitiko kai kas labai rimto. Baisu. Jie surado Renė, berniuką, kuris buvo dingęs Panosjere. Jis negyvas. Štai.

Jis atsiduso pabrėždamas, kaip sunku jam buvo ištarti tuos žodžius.

— Kažkas jį nužudė, — pratarė Odkanas iš autobuso galo, ir vėl tai buvo ne klausimas, o veikiau teiginys.

— Taip, — trumpai atsakė Patrikas. — Kažkas jį nužudė.

— Jie nežino kas? — paklausė Odkanas.

— Ne, nežino.

Mokytoja atitraukė nosinę, kurią mėšlungiškai spaudė prie burnos, ir vargais negalais prabilo. Jos balsas drebėjo.

— Manau, — tarė, — tarp jūsų yra tikinčiųjų. Man regis, jie turėtų sukalbėti maldą. Tai būtų gerai.

Stojo ilga tyla. Niekas nedrįso nė krustelėti. Langai buvo taip apniaukti garo, kad lauke nieko nesimatė. Nikola sudėjo rankas ir norėjo mintyse sukalbėti „Tėve mūsų", bet jam nesisekė prisiminti sakinių, net pirmojo. Rodėsi, labai toli girdi mamos balsą, tariantį frazių nuotrupas, kurių jis neįstengia pakartoti. Kadaise ji dėstė katekizmą. Po persikraustymo viskas baigėsi, ji jau nebeversdavo jų, mažojo broliuko ir jo, kalbėti vakarais maldelę. Jis įsivaizdavo — bet tai buvo visiškai neįmanoma, vien įsivaizdavus tuos judesius jį ėmė siaubas, — kaip pakelia ranką prie palaidinės kišenės, išsiima plakatėlį, kurį jam buvo davęs žandaras, išlanksto jį — ak, tas popieriaus čežėjimas! — ir atidžiai įsižiūri į Renė nuotrauką. Jis svarstė, ką su ja darys vėliau, kitomis dienomis: ar išdrįs ją išsitraukti, pasilikti sau, kur pasidės. Jeigu turėtų savo seifą, galėtų ją ten įdėti, o paskui užkasti, pamiršti kodą. Jei kas nors ją aptiktų jo kišenėje ar užkluptų Nikola į ją žiūrint, ar neatspėtų, ką jiedu su Odkanu žaidė naktį?

Jų naktinis pokalbis, jo paties pramanai dabar atrodė jam it nusikaltimas, gėdingas, siaubingas dalyvavimas darant tikrą nusikaltimą. Jis vėl matė raudonskruostį

Renė veidelį, ratuku apkirptus plaukus, tarpą tarp priekinių kandžių, kur buvo iškritęs pieninis dantis. Turbūt pasidėjo jį po pagalve, kad pelytė už jį atneštų dovanėlę. Už akinukų jo akys kupinos siaubo, siaubo mažo berniuko, prie kurio lenkiasi nepažįstamasis, kad nužudytų, ir Nikola jautė, kaip jo paties veide įsispaudžia Renė veido išraiška, burna prasižioja ir iš jos pasigirsta ilgas, nesibaigiantis riksmas. Jis beveik troško, kad tą akimirką jam ant peties nusileistų ranka, kad žandaras panaršytų po jo palaidinę ir ištrauktų paieškos skelbimą, ir šis jį išduotų. Žandaras ar Renė tėvas, apdujęs iš skausmo, irgi buvo pasirengęs žudyti ir veikiausiai jį nužudytų, jei sužinotų, kokį žaidimą jis žaidė su Odkanu. Ar Renė tėvai taip pat ten, tame būryje, susispietusiame aikštėje, nuo kurio juos dabar skiria neperžvelgiama garo siena? Ar jie vis dar ten? Ką daro Odkanas? Meldžiasi? Ar visi aplink jį meldžiasi šioje garo koplyčioje? Ar kada baigsis šita tyla, šitas visus gaubiantis siaubas, su kuriuo jis — nors niekas to nežino — ypač glaudžiai susijęs?

22

Slidinėjimo pamokos nebuvo. Jie sugrįžo į kalnų namelį ir pabandė kaip nors prastumti dieną. Tikriausiai ateis metas, kai vėl bus galima įprastai gyventi, galvoti apie ką kita, bet visi nujautė, kad tas metas dar toli, kad į šią sniego mokyklą jis nebegrįš. Tačiau nebuvo ką daryti, tik laukti. Apie žaidimus negalėjo būti nė kalbos, mokytoja nusprendė padaryti pamokas — pirmiausia diktanto, paskui matematikos pratybų. Kadangi iki pietų dar buvo laiko, o viešnagės metu visi privalėjo parašyti bent po vieną laišką tėvams, ji pasiūlė to darbo imtis. Bet išdalijusi kelis balto popieriaus lapus persigalvojo.

— Ne, — sumurmėjo purtydama galvą. — Dabar ne metas.

Stovėdama salės viduryje ir taip spausdama popieriaus paką, kad net pabalo pirštų sąnariai, ji atrodė visiškai bejėgė.

Odkanas pagiežingai sukikeno ir mestelėjo:

— Tuomet parašykim rašinėlį. Apie kokį gražų sniego mokyklos prisiminimą.

— Liaukis, Odkanai! — ištarė ji ir vėl pakartojo, kone riktelėjo: — Liaukis!

Jis vienintelis iš vaikų išdrįso prasižioti, tarsi tai, kad nebeturi tėvo, suteikia jam tą teisę, pagalvojo Nikola. Vėliau, per pietus, kai net indų žvangėjimas, regis, sklido lyg per kažkokią vatą, jis paklausė Patriko, ar Renė buvo rastas prie kalnų namelio. Patrikas padvejojo, paskui pasakė, ne, už dviejų šimtų kilometrų, kitoje apygardoje.

— Tai reiškia bent jau vieną dalyką, — pridūrė jis, — kad... — jis vėl padvejojo, — kad žudiko apylinkėse nėra.

— O tai reiškia,— toliau pratęsė mokytoja, — kad jums nėra ko bijoti. Kraupu, siaubinga, bet baigta. Jums čia niekas negresia.

Baigiant frazę jos balsas užlūžo, gyslos kakle virpėjo. Ji pažvelgė į vaikus už stalo, tarsi kviesdama juos išdrįsti paneigti jos raminamus žodžius.

— Tačiau, — spyriojosi Odkanas, — jį tikrai nužudė čia. Juk nesukorė jis tų dviejų šimtų kilometrų vienut vienas.

— Klausyk, Odkanai, — pratarė mokytoja balsu, kuris skambėjo maldaujamai ir sykiu kažkaip pagiežingai, — norėčiau, kad liautumeis apie tai kalbėjęs. Kas atsitiko, atsitiko, nieko čia negali padaryti, nieko negali pakeisti. Labai apgailestauju, kad tokio amžiaus susidūrėte su šia istorija, bet reikia liautis apie tai kalbėti. Liautis. Sutarta?

Odkanas tik linktelėjo; toliau visi valgė tylėdami. Paskui vieni ėmėsi skaityti knygą ar piešti, kiti žaisti. Tiems, kurie norėjo žaisti slėpynių, buvo liepta nekelti kojos iš namelio ir jokiu būdu neiti į lauką.

— Maniau, mums niekas nebegresia, — pasišaipė Odkanas.

— Gana, Odkanai! — riktelėjo mokytoja. — Aš tavęs paprašiau patylėti, tad jei negali, lipk sau į viršų, į miegamąjį; kad nematyčiau tavęs iki vakarienės.

Odkanas nesiginčydamas užlipo į viršų. Nikola būtų norėjęs eiti su juo, pasikalbėti, tačiau mokytoja jo nebūtų leidusi, be to, jis bijojo viešai rodyti tokį kompromituojantį bendrininkavimą. Dabar verčiau pamėginti išsisukti kiekvienam atskirai. Jis liko kamputyje apsimesdamas, kad skaito žurnalą. Kiekvieną kartą perversdamas puslapį tardavosi girdįs, kaip jo palaidinės kišenėje šiugžda skelbimėlis — jis nebuvo jos nusivilkęs, atseit jam šalta. Taip apsitūlojęs, atrodo, laukė, kad kažkas lieptų jam išeiti ir niekada čia nebegrįžti. Prieš akis šmėžavo mažo sumaitoto berniuko, numesto sniege, kūnas. Bet gal ten, kur jį rado, sniego nebuvo. Ar žudikas nužudė jį ten, ar čia? Net jei suviliojo jį dovanėlėm ar pažadais, kaip, pasak Nikola tėvų, elgiasi tie nenaudėliai, kurių jam visą vaikystę kartota vengti, mažai tikėtina, kad Renė nesipriešindamas būtų leidęsis taip toli nuvežamas. Miręs ar gyvas, jis, matyt, keliavo bagažinėje, ir buvo dar kraupiau galvoti, kad tada jis dar buvo gyvas. Uždarytas tamsoje, nežinantis, kur jį veža.

Kartą Nikola tėvas papasakojo vieną tų ligoninės istorijų, kurių prisirankiodavo kelionėse, — istoriją mažo

berniuko, kuriam reikėjo atlikti kažkokią nesudėtingą operaciją, bet anesteziologas padarė klaidą, ir vaiką nuo operacinio stalo nukėlė visiškai kurčią, aklą, bežadį ir paralyžiuotą. Jis tikriausiai atgavo sąmonę tamsoje. Nieko negirdėdamas, nieko nematydamas, nieko nejausdamas pirštų galiukais. Palaidotas amžinos tamsos luite. Jie spietėsi aplink jį, o jis to nežinojo. Visai artimame, bet visiems laikams nuo jo atkirstame pasaulyje jo tėvai, gydytojai siaubo iškreiptais veidais spitrijo į vaškinį jo veidą, nežinodami, ar kas nors už tų pusiau primerktų akių pajėgia justi ir ką nors suvokti. Iš pradžių veikiausiai manė, kad jam aptvarstę akis, galbūt sugipsavę kūną, kad jis tamsioje, tylioje palatoje, tačiau netrukus būtinai kas nors ateis, uždegs šviesą, išvaduos jį. Turbūt pasikliovė tėvais, kurie jį išgelbės. Bet tamsoje, tyloje slinko neišmatuojamas laikas, valandos ir dienos. Vaikas klykė ir net negirdėjo savo riksmo. Apgaubtos lėtos, neišreiškiamos panikos jo smegenys dirbo, ieškojo paaiškinimo. Palaidotas gyvas? Bet jis net nebegali ištiesti rankos ir paliesti virš savęs karsto dangčio. Ar jis bent įtarė tiesą? O bagažinėje surištas Renė ar įtarė? Jautė kelio duburius, parvirsdavo ant šono atsitrenkdamas į lagamino kampą, pirštų galais lietė seną apklotą. Ar įsivaizdavo neaiškų vairuotojo profilį prie vairo? Tą akimirką, kai pastatęs automobilį kokiame atokiame girios kampelyje jis išlips, trinktelės durelėmis, prieis prie bagažinės, atidarys? Iš pradžių tik šviesos ruoželis, paskui jis platės, prie jo palinks vyro veidas, ir tada Renė suvoks, bus visiškai tikras, kad tuojau prasidės blogiausia ir kad nie-

kas jo neišgelbės. Jis prisimena savo laimingą vaikystę, tėvus, kurie jį myli, draugus, dovanėlę, kurią jam atnešė pelytė, kai iškrito vidurinis dantukas, ir supranta, kad šis gyvenimas baigiasi kaip tik čia, šia kraupia tikrove, tikresne už viską, kas buvo prieš ją. Visa, kas įvyko prieš tai, buvo tik sapnas, ir štai pabudimas, tamsi buveinė, kurioje jis guli surištas, — rakto spragtelėjimas bagažinės spynelėje ir šviesos ruožas, išryškinantis vyriškio, kuris tuoj jį nužudys, veidą. Toji akimirka — tai jo gyvenimas, vienintelė jo gyvenimo tikrovė, ir lieka tik klykti, klykti visa gerkle, nors šito klyksmo niekas niekada neišgirs.

23

Pavalgius Patrikas nusprendė surengti dar vieną atsipalaidavimo seansą.

— Pabandysime jūsų galvose sukurti tuštumą, — pasakė jis.

Bet Nikola nesisekė sukurti tuštumos, net užmerktom akim jautė, kad kitiems aplinkui taip pat nesiseka. Išsitiesę ant grindų, išsikėtoję, jie visi bijojo panėšėti į tą mirusį vaiką. Kaip anąsyk, Patrikas kalbėjo jiems ramiu balsu, liepė apsivalyti, pasijusti sunkiais sunkiais, smegti žemėn, ištirpti joje. Vieną po kitos vardijo kūno dalis, turinčias apsunkti, tačiau vien išgirdus jas minint šįsyk juos ėmė siaubas, jie įsivaizdavo jas pasmerktas kančioms. Patrikas kartojo: ranka, blauzda, stuburas, padas, šilumos pojūtis pirštų galiukuose, jo balsas gaubė juos švelniai, su meile, norėjo nuraminti, įteigti, kad visos jų kūno dalys — draugai, norintys jiems gero, tačiau raumenys buvo įtempti, visas kūnas pastiręs, suspaustas, sugaužtas, kaip būna, kai jus kas nors puola iš visų pu-

sių ir net iš vidaus. Patrikas liepė alsuoti ramiai, giliai, ritmiškai, leisti bangai užtvindyti ir išlaisvinti vidurius, potvynis — atoslūgis, tačiau stigo oro, tarsi įstrigusio smaugiamo vaiko gerklėje. Kraujas pulsavo smilkiniuose, pirštai kabinosi grindų. Ausyse aidėjo keisti, sunkiai suvokiami garsai. Duslūs dūžiai, čerkšėjimas, matyt, sklindantis iš radiatoriaus, prie kurio tysojo Nikola, bet jis panėšėjo ir į automobilį, strimagalviais lekiantį per kelio duobes arba „gulintį policininką". Nikola tėvas mėgo šį posakį; jis kėlė jam juoką, buvo vienas tų retų dalykų, kurie jį juokino: mintis, kad gali savo ratais pervažiuoti gulintį policininką. Automobilis kratėsi Nikola viduje, tamsiam nelygiam peizaže, kupiname vylių ir pragarmių, kurių gelmėse teliuskuoja kažkoks skystis, pagamintas glebių liaukų be pavadinimo. Jis skynėsi kelią per jo kūną, tarsi vingiuotu keliuku raitėsi tarp šiltų, lipnių dalykų, kurie buvo jo pilve, pasiekė diafragmos perėją, kur bemaž nepakeliamas svoris mygo jį prie žemės, kilo akytu plaučių tarpekliu iki gerklės ir rengėsi išnirti pro burną — Nikola jį išspjaus su siaubingu kroviniu, šokčiojančiu bagažinėje. Gulėdamas prie pat lango po karštu radiatoriumi, Nikola girdėjo vis garsiau ir garsiau, vis arčiau ir arčiau ūžiant variklį. Matė artėjantį automobilį — iš apačios, kaip garaže, kai jis užvažiuoja ant paaukštinimo. Visas tas nurudęs metalas, išsipūtęs nuo perkaitimo, tuoj pervažiuos per jį ir ant jo tartum syvai, kuriais voras aplipdo savo gyvą grobį, tekės aliejaus ir kraujo srovelės. Už lango sniege gurgždėjo padangos. Variklis nutilo, pasigirdo, kaip trinkteli du-

relės, paskui kitos. Patrikas liepė daryti pratimą toliau, nekreipti dėmesio, tačiau niekam nesisekė, keli vaikai jau atsikėlė, trynė akis lyg vaduodamiesi iš košmaro, žiūrėjo pro langą į furgoniuką, iš kurio ką tik išlipo žandarai. Jie jau beldėsi į namelio duris.

Taip, pagalvojo Nikola: jie ateina manęs. Paieškojo akimis Odkano pagautas beprotiškos minties, jog galėtų pasprukti drauge su juo, kol jų dar nesučiupo, bet prisiminė, kad jis nuvarytas į miegamąjį. Dabar mokytoja pasitiko žandarus ir vedėsi aukštyn į mažąjį kabinetą, Nikola karalystę, kai jo gyvenimas dar nebuvo sudužęs į šukes. Iš viršaus ji taip pat pasikvietė Patriką ir Mari Anž, ir Patrikas liepė vaikams, kol jo nebus, netriukšmauti. Niekas nė nemanė klegėti. Visi liko sustingę, netardami nė žodžio, tokia poza, kokia juos užklupo atvažiavęs furgoniukas. Pastatę ausis veltui tikėjosi nugirsti, kas kalbama kabinete, uždarytame pirmąsyk nuo tada, kai jie atvyko į kalnus.

— Kaip manai, apie ką jie kalbasi? — galop kažkas paklausė drebančiu balsu.

Ir kažkas niekinamai atsiliepė:

— Apie ką jie gali kalbėtis? Juk jie atlieka tyrimą!

Šitas pokalbis atrišo liežuvius. Maksimas Ribotonas oriai pareiškė, kad jo tėvas — už mirties bausmę sadistams. Kažkas paklausė, kas yra sadistas, ir Maksimas Ribotonas paaiškino, kad taip vadinami žmonės, kurie vykdo tokius nusikaltimus: prievartauja ir žudo vaikus. Pabaisos. Nikola nežinojo, ką reiškia prievartauti, matyt, ne jis vienintelis, bet paklausti nedrįso; šiaip ar taip,

spėjo, kad tai susiję su tuo bevardžiu daikčiuku tarpukojyje, ir kad tai galbūt kankinimo būdas, baisiausias iš visų, kai jis nupjaunamas ar išplėšiamas. Jam darė įspūdį ta savikliova, su kuria Maksimas Ribotonas, paprastai vangus, dėstė šiuos klausimus.

— Pabaisos! — kartojo jis nuožmiai kikendamas, tarsi jiedu su tėvu jau turėjo vieną jų savo rankose ir prieš nukirsdami galvą ketino dar pakankinti. Odkano nėra, ir susiklosčius aplinkybėms jis tapo lyg kokia žvaigždė: garsiai kalbėjo, dėstė kitas pagrobtų, išprievartautų, nužudytų vaikų istorijas, perskaitytas tėvo laikraštyje, specialiame laikraštyje, kuris, kaip jis sakė, tik apie tai rašė. „Blogi žmonės", apie kuriuos Nikola namuose buvo kalbama su nerimo kupinu primygtinumu, bet užuolankom, niekada nepatikslinant, kuo jie blogi, regis, labiau negu Šubertas, Šumanas ir išterliotos kelnės sudarė pagrindinę Ribotonų pokalbių temą, ir ta diena, kai ši tema galop išplaukė į dienos šviesą, buvo slunkiaus ir klastūno Maksimo triumfo valanda.

Per tą pokalbį Nikola laikėsi atokiau, prie salės slenksčio, ir staiga nustebo pamatęs Odkaną, strimagalviais riedantį laiptais, žaibiškai šmėstelintį per salę iki laukujų durų. Jų žvilgsniai susitiko, Odkano — nepaprastai valdingas, tarsi nuo Nikola tylos priklausytų jo gyvybė ir dar daugiau. Jis tyliai išsmuko iš namelio. Kad jis išėjo, pastebėjo vien tik Nikola. Tuo metu kai Odkanas vėrė paskui save laukujes duris, atsidarė kabineto durys, pasigirdo žandarų, mokytojos ir instruktorių balsai — jie taip pat lipo žemyn. Ribotonas ir kiti nutilo.

— Toksai tyrimas — pragariškas triūsas, — atsiduso vienas žandaras. — Naršai, naršai, nežinodamas, į kurią pusę pasiduoti, o randi dažniausiai dėl to, kad tas tipas pameta galvą ir ištaiso kokią kvailystę.

Visi penki atrodė prislėgti. Iš vestibiulio nužvelgė salę, kurioje spietėsi dabar pritykę vaikai, ir žandaras, tas, kurį kavinėje kalbant apie dingusius vaikus buvo ištikęs bejėgiško įniršio protrūkis, dar palingavo galvą ir burbtelėjo:

— Tokio amžiaus berniūkštis... Šventoji Mergele, pasimelsk už mus.

Mokytoja jam pritarė užmerkdama akis ir kietai sučiaupdama lūpas — tas tikas ją kamavo nuo pat ryto. Paskui žandarai išėjo. Nikola ir kiti žiūrėjo pro langą, kaip jų furgoniukas manevruoja užsnigtoje aikštelėje ir suka tarp eglių keliu, vedančiu į plentą. Juo vaikščiojo tik namelio gyventojai, bet prieš posūkį jie vis tiek užsidėjo ant automobilio mirksintį signalą.

24

Niekas, be Nikola, neįtarė, kad Odkano nėra. Jis nežinojo, ko baiminasi, bet baiminosi siaubingai. Jau praeitą naktį, kai jie aptarinėjo tai, ką Odkanas vadino jų veiksmų planu, Odkanas manė ar apsimetė manąs, kad pėdsakus jis galėtų aptikti nuodugniai panaršęs aplink kalnų namelį — nors po Renė dingimo iškrito koks metras sniego — arba lyg niekur nieko pasiklausinėjęs kaimo gyventojų, ar šie paskutiniu laiku nepastebėję nepažįstamų furgonėlių. Sunerimęs Nikola vis prašė, kad jis elgtųsi atsargiai. Jam būtų labiau prie širdies, kad Odkanas nieko neklausinėtų — net atsitiktinai — ir kad prasimetę tyrimu jie tik leistų naktis pakuždom, slapčia šnekučiuodami, o jų pokalbis būtų toks jaudinamas dėl tos grėsmės, kuri nieko neprarastų Nikola akyse dėl to, kad liktų tik įsivaizduojama. Ką Odkanas sumanys dabar, kai įvyko tragedija? Kas nutiks, jei po valandos, jei šį vakarą jis dar negrįš? Jei pradings ir jis?

Jei ryto sniege jie ras sukapotą į gabalus jo lavoną? Nikola bus kaltas, kad tylėjo. Laiku, tai yra tuojau pat pranešęs, jis gal būtų turėjęs galimybę išvengti to, kas gali nutikti blogiausia.

Temo, jie uždegė šviesą. Nikola sukinėjosi aplink Patriką ieškodamas progos šnektelėti su juo asmeniškai, bet kaskart, kai toji proga pasitaikydavo, jis sudvejodavo ir ją praleisdavo. Jam toptelėjo, kad jie vienas po kito veikiai bus išvilioti iš namelio, visi po vieną, absurdiškai vieni leisis ieškoti savo pirmtako, ir galiausiai jis, Nikola, liks vienas laukti, kol vyras, kuris juos visus išžudė, pasiryš įžengti į vidų ir viską baigti. Jis žiūrės į lėtai žemyn besileidžiančią lauko durų velkę, ir šit ateis metas susidurti akis į akį su tuo bevardžiu siaubu, kurį jis visada jautė slankiojant aplink ir kuris pagaliau įeis vidun.

Kai atėjo metas sėsti vakarienės, mokytoja, prisiminusi įkalintą Odkaną, pakėlė galvą į laiptų narvelį ir šūktelėjo, kad dabar jis galįs ateiti. Nikola drebėjo, bet įvyko tai, ko mažiausiai tikėjosi. Odkanas ramiai nulipo laiptais ir priėjo prie kitų, tarsi visą popietę nebūtų iškėlęs kojos iš miegamojo. Kada, kaip jis grįžo, Nikola niekada nesužinojo.

Vakarieniavo apgaubti niūrios nuotaikos, kurios niekas nebandė išsklaidyti, paskui visi anksčiau negu paprastai nuėjo gulti.

— Pasistenkit gerai išsimiegoti, vyručiai, — patarė Patrikas. — Rytoj išauš nauja diena.

Nikola pasuko ten, kur dabar buvo jo kambarys, tačiau mokytoja jam pasakė, kad jis nebeserga ir kad gali grįžti į miegamąjį.

Nuėjęs pasiimti pižamos, susuktos į gumulą po sofos pagalvėle, akimirką stabtelėjo kabinete, kuriame po žandarų apsilankymo jam nebeliko vietos. Pamatęs švelnios lempos oranžiniu gaubtu šviesą galvūgalyje vos neapsiverkė. Kad susitvardytų, įsikando riešą, kurį Patrikas buvo apjuosęs braziliška apyranke, dabar jau truputį apibrizgusia. Vėl prisiminė jų šeimos kraustymosi dieną prieš pusantrų metų. Sprendimas palikti miestą, kuriame prabėgo jo vaikystė, buvo priimtas labai skubotai — ta skuba liko jam nesuprantama. Motina karštai, primygtinai kartojo, kad jis būsiąs daug laimingesnis ten, kur jie kraustosi, susirasiąs ten aibę naujų draugų, bet jos sudirgimas, pykčio bei ašarų proveržiai ir tai, kaip ji plaštaka tarsi kokį priešą braukė šalin blankių plaukų sruogas, kurios tuoj pat vėl užkrisdavo jai ant veido, nelabai įtikino Nikola tais guodžiamais žodžiais. Jiedu su broliuku liovėsi lankę mokyklą ir darželį ir ji visąlaik juos laikė namie. Net ir dieną langinės būdavo uždarytos. Buvo vasara, ir jie duso toje apgulties, katastrofos, paslapties terpėje. Nikola su broliuku klausinėjo, kur tėtis, bet ji pasakė, kad jis išvykęs į ilgą tarnybinę kelionę ir atvažiuosiąs pas juos į kitą miestą, į naują butą. Paskutinę dieną, jau sukrovus dėžes, kurias nešikai turėjo išgabenti jiems išvykus, jis atsisėdo savo tuščio kambario viduryje ir pravirko taip, kaip verkiama, kai tau septyneri ir kai vyksta kažkoks siaubas, kurio tu nesupranti. Mama no-

rėjo apkabinti jį ir paguosti, be paliovos kartojo, Nikola, Nikola, o jis žinojo, kad ji nuo jo kažką slepia, kad jis negali ja pasitikėti. Ji taip pat pravirko, bet kadangi tiesos jam nesakė, jie net negalėjo paverkti drauge.

25

Grįžti į miegamąjį buvo dar sunkiau ir dėl slapto pokalbio, kuris turėjo įvykti su Odkanu. Kur jis buvo išėjęs ir ką darė? Mokytoja nenuleido nuo jo akių; per vakarienę jis niauriai tylėjo ir atsigulė net neišsivalęs dantų, niekam neprataręs nė žodžio, nusigręžė į sieną kaip koks plėšrūnas, kurio verčiau nekliudyti. Išsitiesęs ant viršutinio gulto, Nikola, pastiręs it kokia antkapio figūra, svarstė, miega jis ar ne. Taip praėjo valanda. Galop Odkanas šnipštelėjo: „Nikola!" ir tyliai išsirangęs iš lovos mostelėjo jam sekti įkandin. Nikola nulipo kopėtėlėmis, pirštų galais nutykino pas jį į koridorių. Kai ėjo pro Liuka, šis kilstelėjo burbėdamas: „Ką jūs darot?", bet Odkanas, įkišęs pro duris galvą, tik dusliai mestelėjo: „Užsičiaupk!" ir anas nebepratarė nė žodelio. Iš atsargumo paėjo tolėliau nuo miegamojo, iki lango koridoriaus gale. Odkanas mikliai užsiropštė ant palangės, nugara atsirėmęs į stiklą, tad jo siluetas aiš-

kiai išryškėjo juodame ir baltame po sniegu sulinkusių eglių masyve, o veidas liko šešėlyje. Tas šešėlis Nikola išgąsdino.

— Na? — sumurmėjo jis.

— Juk pilkas R25— tavo tėvo mašina? — lyg niekur nieko paklausė Odkanas.

Nikola suprato: tai, kas stingdydavo jo kaktą siaubo istorijose, kurias jis slapčiom skaitydavo, vadinama šaltu prakaitu. Jis nutylėjo.

Odkanas kalbėjo toliau:

— Taip, pilkas R25, gerai prisimenu. Kai šiandien buvo atėję žandarai, aš nulipau iš miegamojo ir pasiklausiau už kabineto durų, ką jie šneka. Jie kalbėjo apie tai, kas buvo padaryta su Renė, ir to aš verčiau tau nepasakosiu. Man dar ir dabar bloga. O paskui paklausė, ar niekas apylinkėse nematęs pilko R25. Instruktorius atsakė, kad ne, matyt, nepagalvojo ar neatkreipė dėmesio, kai buvo atvažiavęs tavo tėvas. Tuomet aš pamąsčiau ir kai pamačiau, kad jie tuoj išeis, greit nulipau žemyn pirma jų ir nuėjęs patykojau ant kelio.

Odkanas patylėjo, paskui pridūrė:

— Viską jiems pasakiau.

Jis vėl nutilo. Nikola nė nekrustelėjo. Žvelgė į tą veidą šešėlyje.

Tada Odkano tonas pasikeitė. Nenorėdamas pakirsti savo autoriteto, dabar ėmė teisintis.

— Klausyk, Nikola, — sušnibždėjo, — taip reikėjo. Žinau, pažadėjau tau niekam nesakyti, tačiau tavo tėvui

gresia pavojus. Matyt, dėl to jo ir ieško — kaip manai? Galbūt jis dabar tų prekijų naguose. Galbūt jie jau nužudė jį, — staiga šiurkščiai tarė, lyg norėdamas supurtyti Nikola. — Bet jei nenužudė, dar nevėlu jį surasti, bet surasime ne mes, ieškodami jo pėdsakų sniege. Tai ne Penketuko klubas, Nikola, tie tipai — pabaisos. Nikola, paklausyk, — spyriojosi jis kone maldaujamai. — Jei yra šansas tavo tėvą išgelbėti, o mes jį praleisime, ar nemanai, kad prikaišiosi sau visą gyvenimą? Jei jis mirs dėl tavo kaltės? Įsivaizduok savo gyvenimą po to.

Odkanas nutilo matydamas, kad jo pasiteisinimas nedaro jokio įspūdžio Nikola, kuris liko suakmenėjęs. Netekęs jėgų gūžtelėjo pečiais:

— Galų gale, kas padaryta, tas padaryta.

Paskui nusliuogęs nuo palangės ištiesė ranką ir paėmė Nikola plaštaką.

— Nikola... — sušnibždėjo švelniai, susikrimtęs.

Nikola žengtelėjo atatupstas, kad jo neliestų.

— Nikola, aš suprantu... — neatlyžo Odkanas.

Jis paglostė jam plaukus, pabandė priglausti jo galvą prie savo peties, ir šįsyk Nikola nesipriešino. Stovėdamas prigludęs prie Odkano krūtinės — šis ir toliau glostė jam plaukus ir švelniai kartojo jo vardą — jis jautė, koks šiltas didžiulis, baltas, minkštas jo kūnas, minkštas tarsi milžiniška pagalvė, iš kurios styro tas kietas bevardis daikčiukas, kuris spaudžiasi jam į pilvą. O jis pats stovėjo visas pastiręs, įsitempęs, tarsi suledėjęs, tik tarp kojų buvo glebu ir tuščia. Ten nebuvo nieko — tuštu-

ma, tuščia teritorija. Plačiai išplėtęs akis žvelgė Odkanui per petį, pro langą, pro tamsų eglių masyvą, linkstantį po sniegu, ir dar toliau į tamsą.

26

Po dvidešimties metų vieną gruodžio vakarą Nikola, perėjęs sodus, kirto Trokadero aikštę, kai išgirdo šaukiant save vardu. Pamatė labai didelį, labai storą žmogyną, tikrą žmogienos kalną, įsitaisiusį ant akmeninio suolo prie paauksuotos statulos, vaizduojančios graikų mitologijos herojų. Ant suolo šalia – raudono vyno butelis ir dešra, suvyniota į suglamžytą popierių, iš kurio žybčiojo peilio ašmenys. Žmogyno kiaušas buvo skustas, gumbuotas, barzda ilga ir juoda. Su beformiais, tikriausiai nešvariais drabužiais panėšėjo į valkatą ar į žmogėdrą. Nikola atpažino Odkaną tą pat akimirką, kai šis pažino jį. Odkanas, nutaisęs pasityčiojamai saldų toną, pakartojo jo vardą pašaipiu kimiu ir grėsliu balsu. Nikola sustingo per dešimtį žingsnių nuo jo, mėšlungiškai gniauždamas delne portfelio rankeną, nedrįsdamas nei prisiartinti, nei sprukti. Visus tuos metus jisai svarstė, ar Odkanas iš tikrųjų buvo patikėjęs organų prekijų istorija. Sapnuodavo sapnus, kuriuose vėl jį regėdavo, ir

jie visada buvo košmarai. Staiga Odkanas čiupo peilį ir riaumodamas pašoko. Stačiomis buvo dar didesnis, storesnis ir šlubčiojo. Jis metėsi prie Nikola, atstatęs į priekį rankas kaip puolantis lokys. Nikola suprato, kad jis tuoj jį užmuš, ir taip pat leidosi į kojas. Girdėjo už savęs riaumojant ir lekuojant. Jis pabėgo, bet atsisukti išdrįso tik tada, kai pasiekė Trokadero aikštę, kur buvo automobilių ir žmonių. Odkanas jo nebesivijo. Vienas pats lingavo į šalis aikštės viduryje, priešais Eifelio bokštą, apšviestą Kalėdų šventėms. Užvertęs galvą į dangų juokėsi trankiu, griausmingu juoku, kurio niekas neįstengs nutildyti — nei jį draskantis kosulys, nei dusulys, ir tame juoke skambėjo nenusakoma aimana ir beprotiška pagieža, abi visus tuos metus gniaužiamos ir kremtančios viena kitą Odkano galugerklyje. Policininkas Trokadero aikštėje išgirdo tą juoką, nuo kurio šiurpo nugara, dėbtelėjo į driskių, svirduliuojantį į šalis aikštėje, paskui į uždususį praeivį, kuris ką tik nuo jo paspruko.

— Jis užkabino jus? — paklausė vildamasis, kad praeivis atsakys ne ir jam nereikės įsikišti. Nikola neatsakė. Kurį laiką stovėjo ir žvelgė į Odkaną, kraupiai kvatojantį po ledinėmis žvaigždėmis. Paskui su portfeliu rankoje nutolo į tamsą.

27

Nikola jie surado ryte, susirietusį koridoriuje prie praviro lango, pro kurį sūkuriais veržėsi snieguolės. Jis kaleno dantimis, nemiegojo, nešnekėjo. Ir vėl — tarsi neturėdamas kito pasirinkimo — Patrikas nunešė jį glėbyje iki sofos kabinete. Mokytoja šį kartą atrodė veikiau susierzinusi, nei sugrudusi. Ką gi, Nikola — nakviša, negali ant jo pykti, kad jis tokią dieną pakrikęs, bet ji taip pat pakrikusi ir išsekusi. Ji neketino dalyvauti didžiojoje iškyloje, kurią organizavo Patrikas, kad kuo nors užimtų dieną, o vylėsi tuo pasinaudodama viena pailsėti namelyje ir slaugyti sergantį įnoringą vaiką. Bet kadangi Nikola akivaizdžiai nepajėgė vaikščioti, jam buvo leista laikinai vėl įsikurti ant sofos kabinete, o ji pasišalino į savo kambarį. Klasė iškeliavo su Patriku ir Mari Anž. Jie liko vieni.

Bėgo valandos. Užsitraukęs antklodę ant veido, nekrustelėdamas ir beveik nieko nejausdamas, Nikola laukė. Jam būtų buvę malonu vėl pasinerti į nuostabią

karščiavimo šilumą, savo užmaršties kokoną, bet jis nekarščiavo, tik buvo sušalęs ir išsigandęs. Mokytoja neatnešė jam atsigerti, neatėjo net pasišnekėti. Pietų nebuvo. Matyt, ji miegojo. Jis net nežinojo, kur jos kambarys.

Veikiausiai taip pat prisnūdo, nes jį pažadino telefono skambutis. Buvo jau sutemę. Tačiau anie dar negrįžę. Nikola žiūrėjo, kaip jam po ranka skamba telefonas. Ragelis lengvai krūpčiojo ant šakučių. Tai truko ilgai. Skambutis liovėsi, paskui vėl nuaidėjo. Įėjusi mokytoja pakėlė ragelį, tarstelėjusi Nikola, kad jis vis dėlto galėjo atsiliepti. Jos veidas buvo užmiegotas, papurtęs, plaukai susitaršę.

— Taip? — pratarė ji. — Taip, tai aš... Taip, jis kaip tik su manimi.

Ji nesišypsodama metė žvilgsnį į Nikola. Paskui suraukė antakius.

— Kodėl? Kažkas atsitiko?.. Ką gi...

Nuleidusi ragelį kreipėsi į Nikola:

— Gal paliktum mane minutėlei vieną?

Nikola lėtai pakilo ir išėjo nenuleisdamas nuo jos akių.

— Gal nuliptum žemyn, ten tau bus geriau, — pridūrė ji, kai jis išėjo į koridorių ir uždarė duris.

Nikola paėjėjo iki laiptų ir prisėdo ant pirmųjų pakopų, suspaudęs kelius rankomis. Negirdėjo nieko, kas buvo kalbama kabinete, bet gal mokytoja tik klausėsi savo pašnekovo. Akimirką jam šmėstelėjo mintis atsikelti, pirštų galais prisėlinti prie durų, bet neišdrįso. Kai petimi atsirėmė turėklų, medis sausai trakštelė-

jo. Per kelis metrus nuo jo iš po kabineto durų sunkėsi oranžinis šviesos ruožas. Jis tarėsi išgirdęs prislopintą garsą, tarytum tramdomą raudą. Pokalbis užtruko ilgai, bet jis daugiau nieko neįstengė nugirsti. Viskas grimzdo tylos šulinyje. Apačioje, labai giliai, spindėjo juodas vanduo.

Galop išgirdo dedamo ragelio terkštelėjimą. Mokytoja nesirodė. Turbūt stovi taip, kaip ją paliko, ranką dar padėjusi ant ragelio; kietai užmerkusi akis tramdo klyksmą. O gal sukniubo ant sofos ir kandžioja pagalvę, kurioje tebeįsispaudusi Nikola galva. Prieš keletą dienų jis įsivaizdavo: vos tik ji per telefoną sužino apie tragišką jo tėvo žūtį, iš pradžių jį išsiunčia, kaip ką tik pasielgė, paskui pasirodo pati, prieina, apkabina jį. Laisto jį ašaromis, kartoja jo vardą. Kraupi, bet švelni, be galo švelni scena, dabar visiškai neįsivaizduojama. Dabar ji bijo pasirodyti, bijo jį pamatyti, užkalbinti. Vis dėlto turėtų pasirodyti, juk netūnos tame kabinete visą amžių. Nikola negailestingai įsivaizdavo jos širdgėlą, tą nepakeliamą ją užgriuvusią naštą, kai ji padėjo ragelį. Ji nebejudėjo, jis taip pat. Ji tikriausiai nujaučia, kad jis čia pat, visai arti, laukia jos. Jei pasibelstų į duris, ji riktelėtų jam neiti į vidų, ne dabar, dar ne, gal net pasuktų duryse raktą. Taip, veikiau užsirakintų, nei parodytų jam savo veidą ir išvystų jo. Jei jis norėtų, būtų nesunku ją išgąsdinti. Pakaktų tarstelėti kokį žodelį koridoriaus tyloje. Ar pradėti niūniuoti. Tyliai, nekaltai, atkakliai paniūniuoti kokios skaičiuotės žodžius. Ji neištvertų, imtų klykti už durų. Bet jis neužniūniavo, tylėjo, nė nekruste-

lėjo. Ji, o ne jis, turi rūpintis tolesniais įvykiais, juk kažkas turės vykti ir toliau — kažkas bus daroma, tariami kažkokie žodžiai. Bent jau banalūs žodžiai, žodžiai, kurie tik apgautų ir skambėtų taip, lyg gyvenimas tęstųsi toliau, lyg to skambučio nė nebuvo. Gal ji taip ir išsisuks, elgsis lyg nieko nebūtų atsitikę. Laukti kito skambučio, laukti, kol ragelį pakels kas nors kitas, drąsesnis. Patrikas. Anksčiau skambinęs žandaras nieko nesupras. Sakys, kalbėjęs su mokytoja, pranešęs jai, bet ji purtys galvą, užmerks akis, nepaisydama akivaizdžių faktų prisiekinės, kad ne, kad už ją, matyt, atsiliepęs kažkas kitas, kažkas apsimetęs ja.

Sutemo. Pro langą, prie kurio jie kalbėjosi su Odkanu, buvo matyti, kaip ant eglių leidžiasi sniegas. Apačioje pasigirdo triukšmas. Grįžo klasė. Užsidegė šviesa, nuaidėjo riksmai, šurmulys. Po ilgo pasivaikščiojimo jų skruostai tikriausiai gražiai įraudę, galbūt jie kuriam laikui pamiršo vakarykštį siaubą. Jiems tai vakarykštis siaubas, diena po dienos jis vis labiau tols, blės, veikiai virs prisiminimu, kurio tėvai pasistengs negaivinti. Motinos pusbalsiu kalbėsis apie tai tarpusavyje, nutaisiusios supratingus liūdnus veidus. Bet Nikola taip bus visada, visada kaip dabar, kai jis laiptų viršuje laukia, kol mokytoja pagaliau išdrįs išeiti iš kabineto.

Užkopęs Patrikas rado jį sėdintį ant laiptų koridoriuje, apšviestame tik iš apačios sklindančios šviesos.

— Ką čia veiki, žmogeliuk? — paklausė meiliai. — Tau būtų geriau tavo kabinete.

— Tenai mokytoja, — murmtelėjo Nikola.

— Šit kaip? Ir ji tavęs nenori? — Patrikas nusijuokė ir kuštelėjo: — Matyt, skambina savo draugeliui!

Dėl tvarkos jis pasibeldė į kabineto duris; kaip Nikola ir numatė, mokytoja atsiliepė persimainiusiu balsu:

— Kas ten?

Kadangi tai buvo Patrikas, ji atidarė, bet iš karto vėl privėrė duris. Dabar jie abu užsibarikaduos, pamanė Nikola. Netrukus taip padarys visi, išskyrus jį, ir kiekvienas stengsis suversti kaimynui tą naštą — išeiti ir užkalbinti jį. Pasakyti jam tiesą? Ne, jie nepajėgs. Niekas nepajėgs pasakyti tiesos mažam berniukui. Tačiau vis dėlto juk kažkas turės tai padaryti. Nikola laukė beveik susidomėjęs.

Kabinete Patrikas buvo ilgai, tačiau jam pakako drąsos pasirodyti ir prisėsti ant laiptų greta Nikola. Kai jis paėmė jį už riešo pasižiūrėti, kaip nusidėvėjo braziliška apyrankė, jo rankos virpėjo.

— Tik pamanyk, tvirta! — tarstelėjo ir tuoj pat, išsigandęs tylos, leidosi pasakoti meksikiečių generolų ir Pančo Viljos istoriją, kurios Nikola visiškai nesuprato ir nė nebandė suprasti, bet kuri, regis, turėjo būti juokinga, nes Patrikas tolydžio dirbtinai sukikendavo. Jis kalbėjo, kad tik kalbėtų, darė ką galėdamas, ir Nikola atrodė, jog tai gražu iš jo pusės. Jeigu būtų galėjęs, būtų jį pertraukęs, pažvelgęs į akis, pasakęs, taip, tai miela, bet neverta pasakoti tų Pančo Viljos istorijų, jis norįs žinoti tiesą. Patrikas tai pajuto ir staiga nutraukė toli gražu nebaigtą savo pasakojimą. Nesistengdamas nuslėpti, kad pralaimėjo, žiobtelėjo oro tartum skęstantysis ir labai greitai ištarė:

— Klausyk, Nikola, tavo namuose atsitiko bėda... Gaila sniego mokyklos, tačiau mokytoja — ir aš taip pat — manome, kad būtų geriau, jei grįžtum namo. Taip, geriau... — pridūrė jis, kad tik netylėtų.

— Kada? — murmtelėjo Nikola, tarsi tai būtų vienintelis iškilęs klausimas.

— Rytoj ryte, — atsakė Patrikas.

— Manęs atvažiuos pasiimti?

Nikola svarstė, norėtų ar ne, kad tai būtų žandarai.

— Ne, — pasakė Patrikas, — tave nuvešiu aš. Ar gerai, kad vešiu aš? Mudu neblogai sutariame.

Stengdamasis šypsotis jis sušiaušė Nikola plaukus, o šis kramtė lūpas, kad nepravirktų prisiminęs naftos magnatus. Patrikui, matyt, atlėgo, kad reikia atsakinėti tik į klausimus, susijusius su kelione, o ne su jos priežastimi. Gal jam buvo keista, kad Nikola neatrodo pernelyg nustebęs. Vis dėlto vaikas paklausė — beveik negirdimai:

— Tai, kas atsitiko namuose, rimta?

Patrikas pamąstė ir tarė:

— Taip, manau rimta. Mama tau paaiškins.

Nikola nudelbė akis ir ėmė lipti laiptais žemyn, bet Patrikas jį sulaikė, stipriai spustelėjo petį ir, bandydamas nusišypsoti, tarė:

— Laikykis, Nikola.

28

Per vakarienę, kurios metu mokytoja nepasirodė, Maksimas Ribotonas, nenorėdamas paleisti iš rankų naujos pokalbio temos, vėl prakalbo apie sadistus vaikų žudikus ir apie tai, kaip, tėvo ir jo nuomone, reikėtų su jais elgtis. Patrikas griežtai liepė jam nutilti. Įbedęs nosį į lėkštę, Nikola valgė Dofinė apkepą, kurį virėjas buvo sutaisęs, kad iškylautojai atgautų jėgas. Galiausiai Patrikas pasiūlė jam atsidėkojant tris kartus riktelėti: „Valio, valio, valio!", ir Nikola tris kartus su kitais riktelėjo:

— Valio, valio, valio!

Paskui paklausė Patriką, ar galės paskutinę naktį miegoti kabinete. Prieš leisdamas Patrikas sudvejojo, ir Nikola suprato — dėl telefono. Jis užlipo gulti anksčiau už kitus, su jais neatsisveikinęs, niekieno nepastebėtas, tik Odkano, kuris nuo pat vakaro pradžios nenuleido nuo jo akių. Bet Nikola stengėsi į jį nežiūrėti.

Matyt, niekas nežinojo, kad jis išvyksta.

Po ketvirčio valandos pas jį užsuko Patrikas ir pasakė, kad jie išvažiuos rytoj anksti ryte. Reikia gerai išsimiegoti. Ar norėtų tabletės, kuri padėtų jam užmigti? Nikola atsakė taip, nurijo tabletę užsigerdamas vandeniu. Pirmą kartą jis gėrė migdomuosius. Žinojo — jeigu vienu sykiu jų daug nurysi, gali mirti. Kai jie kraustėsi ir ilgai nebuvo tėvo, jis po visus namus ieškojo tūbelės, kuria šis naudojosi. Bet tėvas greičiausiai buvo ją pasiėmęs, o gal mama padėjusi į rakinamą stalčių.

Patrikas prisėdo ant lovos krašto, lyg norėdamas su Nikola sušnekti, bet nerado žodžių. Niekas nuo šiol neberas žodžių, neberas ką jam pasakyti. Patrikas apsiribojo tais pačiais šykščiais judesiais — peties spustelėjimu, liūdna ir meilia šypsenėle. Neišdrįso pakartoti: „Laikykis!" galbūt jausdamas, kaip tai atrodytų veidmainiška. Valandėlę pasėdėjo netardamas nė žodžio, paskui atsistojo. Surinkęs sugrūdo į plastikinį krepšį naujuosius Nikola daiktus, kuriuos buvo jam nupirkęs prekybos centre. Prieš išjungdamas šviesą ir išeidamas padėjo jį prie lovos. Nikola prisiminė savo krepšį, prieš savaitę kruopščiai sukrautą kelionei į sniego mokyklą. Žandarai tikriausiai jį rado automobilio bagažinėje ir, žinoma, išnaršė. Jis svarstė, ar jiems pavyko atidaryti jo seifą ir ką jie ten rado.

29

Nikola neprisiminė, kada užmigo, bet pabudo prieš aušrą. Nepažino kambario ir iš pradžių pamanė, kad jis savo miegamajame, namie. Jam buvo baisu, nes kol miegojo, sulaužę pažadą, kurį duodavo jam kiekvieną vakarą, jie buvo uždarę duris ir išjungę šviesą koridoriuje. Sušnibždėjo: „Mamyte", vos nepakartojo garsiau, vos nešūktelėjo, bet susivaldė ir akimirksniu viską prisiminė. Kurį laiką gulėjo nejudėdamas, vildamasis, kad naktis truks amžinai. Taip tikriausiai viliasi ir pasmerktieji myriop. Akys pratinosi prie tamsos, o jis svarstė, ar nėra kambaryje paslėpta ko nors, kas vienaip ar kitaip galėtų jam padėti. Sustabdyti valandas, padaryti jį nepasiekiamą, padėti jam išnykti. Tačiau nieko nepamatė. Slėptis po lova būtų beprasmiška. Skambinti telefonu, bet ką kviestis į pagalbą? Ką pasakyti?

Priėjęs prie lango pastebėjo, kad jis su virbais. Pramiegojo tris naktis jų nepastebėdamas. O gal juos įtaisė, kol jis miegojo, kad būtų tikri, jog nepabėgs? Bet jie

atrodė jau seni, giliai įleisti į cementą. Jis tiesiog neatkreipė dėmesio.

Jokio kito išėjimo, tik durys. Pasirausė plastikiniame krepšyje, apčiuopom išsitraukė drabužius. Velkantis palaidinukę išgirdo niūrų plakatėlio su Renė nuotrauka čežesį. Ėmė raustis po rašomojo stalo stalčius, ieškodamas pinigų, su kuriais būtų lengviau pasprukti, bet nieko nerado. Tyliai truktelėjo duris ir išėjo.

Salėje apačioje degė vienintelė lempa, šiek tiek apšviesdama laiptų viršų, kur jis ir vėl sustingo nejudėdamas. Patrikas ir Mari Anž jau buvo atsikėlę. Kalbėjosi pakuždomis, bet namelyje buvo taip tylu, kad pasilenkęs Nikola galėjo juos girdėti.

— Cukraus, — tarstelėjo Mari Anž, ir puodelyje skimbtelėjo šaukštelis.

— Nesvarbu kaip, — toliau dėstė Patrikas, — bet vaikiūkščiai labai greit sužinos. Be to, jeigu kaimo žmonės sužinos, kad jis čia, nežinia, ką gali padaryti iš įniršio.

— Bet tai ne jo kaltė, — tyliai pratarė Mari Anž. Paskui giliai atsiduso ir sušnibždėjo: — Koks siaubas, Viešpatie, koks siaubas...

Nikola išgirdo raudą, paskui vėl Patriką:

— Žinai, tai, kas ištiko Renė, kraupu, bet, regis, dėl to man tik dar labiau jo gaila. Įsivaizduoji, visą laiką tai nešiotis savyje. Koks bus jo gyvenimas?

Stojo tyla, paskui Mari Anž, nesiliaudama raudoti ir sukinėti šaukštelio, pasakė:

— Gerai, kad jį veži tu. Manai jam papasakoti?

— Ne, — dusliai atsiliepė Patrikas. — To aš negaliu padaryti.

— Tai kas jam pasakys?

— Nežinau. Motina. Ji turėjo vieną dieną kažko panašaus tikėtis. Jo tėvas jau buvo prisidirbęs bėdų prieš porą metų. Nelabai rimta, bet vis dėlto labai bjauri istorija.

Vėl tyla, rauda, paskui:

— Einu jo žadinti. Reikia važiuoti.

Patrikas rado Nikola stovintį jau apsirengusį laiptų viršuje ir pabandė iš jo veido suprasti, ar jis girdėjo jų pokalbį. Tačiau Nikola veide negalima buvo nieko išskaityti, be to, ar tai ką pakeistų?

Kai jie nulipo žemyn, Mari Anž pastatė puodelį ant stalo, nusišluostė paraudusias akis susukta į kamuoliuką popierine nosinaite ir tylėdama stipriai stipriai prispaudė Nikola prie savęs. Ir pakštelėjo Patrikui į lūpų kamputį, paskui jiedu išėjo į lauką. Buvo dar tamsu. Visi namelyje miegojo. Jų kojos grimzdo į ką tik prisnigtą sniegą. Iš burnos virto garo debesėliai, beveik nepersviečiamai balti tamsių eglių fone. Kai jie priėjo prie automobilio, Patrikas paprašė Nikola palaikyti jo kelioninį krepšelį, kol jis plikomis rankomis braukė apsnigtus stiklus, galynėjosi su valytuvais, prišalusiais prie priekinio stiklo. Kai baigė ir pravėrė dureles, Nikola norėjo sėstis į priekį kaip anąsyk, bet Patrikas pasakė ne: jie važiuosią greitkeliu, o ten budi žandarai.

30

— Nori, kad paleisčiau muziką? — paklausė Patrikas.

Nikola atsakė, kad norėtų. Prilaikydamas viena ranka vairą, kita Patrikas panaršė lagaminėlyje, kuriame buvo sudėtos kasetės. Nikola svarstė, ar jis vėl uždės tą, kurios jie klausėsi aną dieną, kai važiavo į prekybos centrą, bet jis parinko kitą, švelnesnę, lėtesnę. Balsas, kuriam pritarė tik gitara, buvo gailus, ir net nesuprasdamas angliškų žodžių galėjai įsivaizduoti, kad čia kalbama apie kelionę žiemą apsnigtais snūduriuojančiais keliais. Nikola išsitiesė ant sėdynės, vietoj pagalvės pasibrukęs po galva susuktą seną apdriskusį apdangalą, kvepiantį šunimi. Vos nepaklausė Patriko, ar jis laiko šunį ten, kur gyvena, ir dar — kur jis gyvena, kokioje aplinkoje, bet kad neatrodytų, jog prašosi pokalbio, nutylėjo. Patrikas tikriausiai bijo klausimų, ir jis davė sau žodį jo neklausinėti. Jo galva buvo už keleivio sėdynės, ir pakėlęs akis jis matė tarytum nutolusį Patriko profilį. Jo mintys buvo sutelktos į kelią. „Arklio uodega" dryksojo jam ant pe-

ties, plaštakos, laikančios vairą, buvo rudos, raumeningos, išsišovusiom sausgyslėm, kaip tik tokios rankos, kokias Nikola norėtų turėti užaugęs, bet dabar jis žinojo, kad tai neįmanoma. Kad nerasotų stiklai, automobilis buvo stipriai šildomas. Nikola parietė kojas, suspaudė rankas tarp šlaunų ir nustebęs suvokė, kad įstengia snūduriuoti ir kad jį, tarsi karščiuojantį, švelniai liūliuoja šiluma, graudi ir rami muzika, raminamas šildymo sistemos ūžesys. Važiuodamas čia buvo suskaičiavęs žemėlapyje kelio kilometrus: keturi šimtai trisdešimt, o jie nepravažiavo dar nė dvidešimt. Kol sėdėjo automobilyje, jautėsi saugus.

Kai pakirdo, jie jau riedėjo greitkeliu. Sniego nebesimatė, bet dangus buvo blyškus. Patrikas nebeuždėjo kasetės, matyt, kad nedrumstų jam miego. Buvo išjungęs priekinio stiklo šildytuvą. Jis žvelgė tiesiai prieš save, labai tiesus, su „arklio uodega" ant peties, lyg nuo pat išvykimo nebūtų nė krustelėjęs. Kai Nikola atsitiesė, jis, žinoma, pajuto, bet tebetylėjo. Tik po keleto minučių prisivertė apsimestinai žvaliu tonu paklausti:

— Na, ar gerai dėjom į akį?

Ir Nikola atsakė: taip, paskui vėl stojo tyla. Nikola dairėsi kelrodžių stulpų, kad sužinotų, koks atstumas juos dar skiria nuo miesto, kuriame jis gyvena. Du šimtai dešimt kilometrų. Beveik pusė kelio. Jis prikišo sau, kad miegodamas leido taip greitai prabėgti pirmajai kelio pusei. Nujautė — dabar viskas vyks sparčiau.

Patrikas pasuko į dešinę, sulėtino greitį ir įvažiavo į siaurą „Esso" degalinės koridorių. Nikola pagalvojo

apie „Šel" degalinių dovanėles ir staiga pravirko. Tai buvo tik verksmas, ne rauda, ašaros tyliai sruvo skruostais. Patrikas nebūtų nieko pastebėjęs, jei tuo metu nebūtų sustabdęs automobilio prie degalinės ir atsigręžęs į jį. Nikola nepajėgė susitvardyti, tačiau nudelbė akis. Patrikas kurį laiką sustingo persisukęs ant sėdynės, žiūrėdamas į jį ir nieko nesakydamas. Dar kartą murmtelėjo:

— Nikola...

Tik tai ir buvo įmanoma — kartoti jo vardą su meile ir neviltimi. Renė tėvai veikiausiai darė tą patį naktį gulėdami lovoje, kurioje niekada daugiau ramiai nebeužmigs; ir nepavykusios nejautros numarinto vaiko tėvai darė tą patį. Kiti, kaip žandaras ir Mari Anž, dar sakė: „Viešpatie", „Šventoji Mergele", „Viešpatie Jėzau". Žmonės nebegali su juo kalbėtis, tad, tikintys ar ne, kabinasi šito šiaudo: meldžiasi už jį, prašo Jėzaus, prisikėlusio ar ne, jo pasigailėti.

— Eikš, Nikola, — galiausiai pasakė Patrikas, — mudu ko nors užkąsime. Tu nepusryčiavai, turbūt esi alkanas.

Nikola nebuvo alkanas ir įtarė, kad Patrikas taip pat ne, bet kai jis prisipildė degalų, nusekė paskui jį į greitkelio užkandinę.

Prie durų stovėjo laikraščių stendas, prie kurio Patriką akimirką pagavo panika. Kaip galėdamas pasistengė užstoti jį, nukreipti Nikola dėmesį — šis nuolankiai pakluso, tačiau vis dėlto spėjo įžiūrėti nuotrauką ir žodį „pabaisa" pavadinime, kurio pusę slėpė perlenktas laikraštis. Patrikas skubiai nusitempė jį prie prekių automato ir pasitikrino, kad galima išeiti į lauką pro kitas duris.

Sau jis paėmė kavos, nupirko Nikola bandelę su šokoladu ir apelsinų sulčių, paskui jie įsitaisė kertėje prie tualetų, kur stovėjo trys pilki plastikiniai staliukai lipniu paviršiumi, nukrauti tuščiomis popierinėmis stiklinaitėmis. Patrikas mandagiai pasisveikino su vienintele kliente, šviesiaplauke moterimi, geriančia kavą. Ji atsakė ir nusišypsojo Nikola, kuriam ta šypsena perėjo per širdį.

Jos kailiniai, tviskantys, lyg būtų nusagstyti rasos lašelių, buvo praskleisti virš mėlynos ir banguojančios, tokios brangios medžiagos suknelės. Iš laisvai susukto ant sprando kuodo driko šviesūs plaukai, kuriuos norėjosi paglostyti. Ji dvelkė turtu ir prabanga, kurie skyrėsi nuo nešvarios, pilkos vietos, bet svarbiausia — švelnumu, gaubiančiu, magišku, bemaž nepakeliamu švelnumu. Ji buvo graži: prabangi, švelni ir graži. Ramiai, be jokios nekantros žvelgė į stovėjimo aikštelę lauke, į niūrią patalpą aplinkui, ir kai jos žvilgsnis vėl nukrypo į Nikola, ji vėl nusišypsojo jam šypsena, nei atsainia, nei primygtine, o skirta jam, gaubiančia jį visą, regis, nuo jos sklindančiu kūnišku švelnumu. Gana gilioje mėlyno šilko suknelės iškirptėje ryškėjo vagelė tarp krūtų, ir Nikola toptelėjo keista mintis: jos kūnas viduje — viduriai, žarnos, sruvenantis gyslom kraujas turbūt tokie pat švarutėliai, tviskantys kaip ir jos šypsena. Jis prisiminė Mėlynąją fėją iš „Pinokio". Šalia jos nebereikėjo nieko bijoti. Panorėjusi ji galėjo padaryti taip, kad pranyktų siaubas, padaryti, kad nebūtų įvykę to, kas įvyko, ir buvo aišku, kad jei sužinos, panorės tai padaryti.

Patrikas atsistojo ir pasakė minutėlei nueisiąs į tualetą. Nikola suprato — per tą minutėlę išsispręs jo likimas. Jam reikia pasikalbėti su fėja. Paprašyti gelbėt jį, pasiimti ten, kur ji važiuoja. Jam nereikės aiškintis, jis įsitikinęs, ji supras, pakaks vienos frazės: „Gelbėkite mane, ponia, pasiimkit drauge". Akimirką ji nustebs, bet įdėmiai pažvelgs — taip dėmesingai ir taip švelniai, kad tas švelnumas persmelks jam širdį ir išspaus ašaras — ir tada supras, kad jis sako tiesą ir kad ji viena gali padaryti stebuklą. Pasakys: „Eikš", paims jį už rankos. Jie bėgs iki jos automobilio, vos išvažiavę išsuks iš greitkelio. Ilgai riedės, jis sėdės šalia. Vairuodama šypsosis jam, kuždės, kad dabar viskas baigta. Jie važiuos toli, labai toli, ten, kur bėga jos gyvenimas — švelnus, prabangus ir gražus, ir ji leis jam amžinai likti su ja, toli nuo pavojaus, ramybėje.

Nikola pravėrė burną, tačiau neišsprūdo joks garsas. Reikia atkreipti jos dėmesį, bent jau akimis pasiųsti jai žinią. Ji turi pažvelgti į jį, pamatyti, kaip jis nebyliai maldauja, ir to pakaks, kad ji suprastų. Taip, taip, ji supras. Sugebės suvokti, kokią agoniją išgyvena viduje tas mažas berniukas, sutiktas pakelės kavinukėje, ir tik ji viena gali jį išvaduoti. Tačiau ji nebežiūrėjo į jį, ji žiūrėjo į lauką, lydėjo akimis juodai apsirengusį vyriškį, kuris plačiu žingsniu skubėjo jų link. Užgniaužta gerkle, slegiamas iš vidurių kylančios tylos, Nikola matė, kaip vyriškis priartėja, stumteli stiklines duris. Palenkia prie moters įsimylėjusį veidą, pabučiuoja jai kaklą prie plaukelių, išsprūdusių iš kuodo. Ji šypsosi jam savo dangiš-

ka šypsena. Ji mato tik jį. Niekada gyvenime Nikola nebuvo ko nors taip neapkentęs, net Odkano.

— Pataisyta, — pasakė vyriškis, — galime važiuoti.

Fėja pakilo ir išėjo su juo. Uždarydama duris pamojo Nikola, paskui atgręžė jam nugarą. Vyras apkabino jai pečius, kad sušildytų, ir Nikola matė, kaip jie tolsta prie savo automobilio, sėdasi į jį, pranyksta. Jo pirštai po stalu buvo sunerti, neatraizgomai susipynę, ir jis pastebėjo ant žemės tarp kojų kažkokią raudonai mėlyną sruogą, dryksančią tarp cukraus popierėlių ir nuorūkų. Nukritusi braziliška apyrankė. Pabandė prisiminti norą, sugalvotą tada, kai Patrikas ją užrišo jam prieš savaitę, bet neįstengė: gal dvejodamas, ieškodamas tokio, kuris jį geriausiai apsaugotų nuo visų gyvenimo negandų, jis išvis nieko nesugalvojo.

31

Likusią kelio dalį Nikola svarstė, kokie buvo paskutiniai jo žodžiai. Matyt, trumpi atsakymai Patrikui automobilyje. Jis nusprendė daugiau nebepraverti burnos, niekada. Tai vienintelė savigynos priemonė, kokią dabar galėjo įsivaizduoti. Daugiau nė žodžio, niekas iš jo daugiau nieko nebeišpeš. Jis virs tylos luitu, glotniu, apniukusiu paviršiumi, nuo kurio neradusi kelio vidun atšoks neganda. Kiti jį kalbins — jei norės, jei išdrįs, bet jis jiems neatsakys. Negirdės jų. Nebegirdės, ką jam sako mama, tiesą ar melą, matyt, tai bus melas. Ji papasakos, kad tėvą kelionėje ištikusi avarija, kad dėl vienos ar kitos priežasties jo negalima lankyti ligoninėje. Arba kad jis žuvęs, o jie neis į jo laidotuves nei parymoti prie kapo. Jie vėl persikraustys į kitą miestą, galbūt pakeis pavardę, vildamiesi įveikti tą tylą ir gėdą, kuri nuo šiol bus jų lemtis, bet jam tai neberūpės, jis tylės, visą laiką tylės.

Pasiekęs miesto prieigas, Patrikas dar kartą perskaitė adresą popieriaus skiautėje ir pasiteiravo Nikola, ar šis

žinąs, kaip pas jį nuvažiuoti. Nikola neatsakė. Patrikas pakartojo klausimą, stengdamasis sugauti jo žvilgsnį užpakalinio vaizdo veidrodėlyje, tačiau Nikola nudelbė akis, ir jis nesispyrė. Stabtelėjo prie policininko, ir šis paaiškino. Paskui jie per lietų važiavo priemiesčiu. Gatvėje, kurioje gyveno Nikola, eismas buvo priešingos krypties, ir jie gavo apsukti visą kvartalą, bet tiesiai prieš duris atsirado laisva vietelė. Patrikas pastatė automobilį, po dviejų bandymų pagaliau įspraudęs jį į laisvą tarpą. Išlaipino Nikola ir paėmė jį už rankos kaip mažą. Bet nieko nesakė, nekartojo jo vardo. Nebylus jo veidas dabar buvo be jokios išraiškos.

Siauroje laiptinėje Patrikas peržvelgė vardus virš laiškų dėželių. Nujautė, kad Nikola jam nepadės. Tylėdami sulaukė lifto. Paskui juos čežėdamos susivėrė slankiojančios durys. Patrikas ilgiau negu paprastai delsė spustelėti aukšto mygtuką. Laikydamas rankoje Nikola delną, stipriai jį spaudė. Tamsiame veidrodyje ant suveriamų durų Nikola pamatė, kad jis verkia. Kabina, kurioje jie buvo uždaryti, regis, grimzdo į žemę, paskui vienu trūktelėjimu pakilo aukštyn. Buvo girdėti, kaip girgžda trosai. Nikola tikėjosi, kad kabina sustos tarp dviejų aukštų, ir jie amžinai ten pasiliks. Arba kad pakilusi pakankamai aukštai atitrūks, visu greičiu niurktels į juodą šulinį ir prasmegs.

Laiptų aikštelė buvo ilgas belangis koridorius su išrikiuotomis durimis, o Nikola durys — pačiame gale. Prieblandoje blausiai švylavo lempelės mygtukas. Patrikas šviesos nedegė. Abu lėtai lėtai perėjo koridorių. Ni-

kola prisiminė, kaip Patrikas ryte sakė: „Koks bus jo gyvenimas?" Jie priėjo duris, už kurių nebuvo girdėti nė garso. Patrikas kilstelėjo ranką prie skambučio mygtuko, padelsė dar ilgiau negu lifte, galop paspaudė. Kita ranka atsargiai ištraukė savo delną iš vaiko rankos. Dabar jis jau nebegalėjo niekuo jam padėti. Kilimas buto viduje slopino žingsnius, bet Nikola žinojo, kad durys tuoj atsivers, kad tą akimirką prasidės jo gyvenimas ir kad tame gyvenime jam nebus atleidimo.

Paryžius, 1994 m. gruodžio 9 d.
Por Evenas, 1995 m. vasario 2 d.

Carrère, Emmanuel
Ca237 Sniego mokykla: romanas / Emmanuel Carrère; iš prancūzų kalbos vertė Jonė Ramunytė. — Vilnius: Alma littera, 2004. — 143 p. — (Keista kolekcija)

ISBN 9955-08-600-9

Prancūzų rašytojas Emmanuel Carrère be išorinių efektų, santūriai ir elegantiškai aprašo be galo švelnią ir be galo žiaurią istoriją.

UDK 840-3

Emmanuel Carrère
SNIEGO MOKYKLA

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė *Jonė Ramunytė*
Redaktorius *Pranas Bieliauskas*
Korektorė *Marijona Treigienė*
Serijos dailininkas *Gedas Čiuželis*
Maketavo *Ligita Plešanova*

Tiražas 2000 egz.
Išleido leidykla „Alma littera",
A. Juozapavičiaus g. 6/2, 09310 Vilnius
Interneto svetainė: http://www.almalittera.lt
Spaudė AB spaustuvė „Spindulys",
Gedimino g. 10, 44318 Kaunas
Interneto svetainė: http://www.spindulys.lt

Trisdešimt septynerių metų Emmanuel Carrére, žymios prancūzų istorikės Hélźne Carrére-d'Encausse sūnus, dviejų vaikų tėvas, yra išleidęs septynis romanus, du esė rinkinius, kuria scenarijus televizijai. Jis – didelis fantastikos gerbėjas, „gyvenantis iš savo plunksnos", ir nuo rašomojo stalo pakyla tik tam, kad leistųsi į ilgas ir vienišas keliones į pasaulio kraštą – Himalajų viršukalnes.

„Sniego mokykla" apdovanotas 1995 m. *Fémina* premija.

Pagal šią knygą prancūzų režisierius Claude Milleris yra sukūręs filmą „Sniego mokykla", 1998 m. Kanuose pelniusį festivalio žiuri prizą.

*keista kolekcija*_Emmanuel Carrére \ **Sniego mokykla**

Emmanuel Carrére „Sniego mokyklą“ parašė per tris žiemos mėnesius, vienut vienas savo draugo name Bretanėje, tačiau prisipažįsta brandinęs jį ilgus aštuonerius metus. Knyga apdovanota *Fémine* premija, o Claude Miller filmas pagal ją – Kanų festivalio žiuri prizu.

Nikola pamiršta kelioninį krepšį... Taip prasideda be galo švelni ir be galo žiauri istorija. Istorija, apipinta nerimo, grėsmės, keistų ženklų ir subtilių nuojautų tinklu. Idealus siaubas. Nuostabi istorija, besitęsianti ir užvertus knygą. Nikola nutils. Tačiau jūs girdėsite tik jį. „Sniego mokykla“ – knyga, pranokstanti savo paslaptį.

manuel Carré

niego mokykl

9955-08-6